

MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETO
TEISĖS FAKULTETO
KONSTITUCINĖS TEISĖS KATEDRA

Loreta Bražinskienė

Neakivaizdinio skyriaus Teisės ir valdymo studijų programos TV mn 6-06 gr. studentė

VAIKŲ PILIETYBĖS TEISINIS REGLAMENTAVIMAS

Magistro baigiamasis darbas

Darbo vadovas-
doc.dr.E.Vaitiekienė

Katedros vedėjas-
prof.dr.- G.Mesonis

Vilnius 2007

TURINYS

Įvadas	
1. Pilietybės sąvoka	6
2. Pilietybės teisės šaltiniai	13
3. Vaiko sąvoka	21
4. Įgimtoji pilietybė	24
4.1. Nacionalinio ir teritorinio principų taikymas	25
4.2. Vaikų pilietybė, kai vienas iš tėvų yra kitos valstybės pilietis	33
4.3. Nesantuokinių vaikų pilietybė	40
4.4. Įvaikintų vaikų pilietybė	44
5. Vaikų pilietybės pasikeitimas, pasikeitus tėvų pilietybei	48
6. Teisės į pilietybę išsaugojimo ir pilietybės grąžinimo institutų įgyvendinimas	53
Išvados	59
Literatūros sąrašas	61
Santrauka	70

IVADAS

Valstybė neegzistuoja be piliečių, pilietybė yra suverenios valstybės atributas. Pilietybė nėra vien formali teisės kategorija, ji visada neatsiejamai susijusi su suvereniteto, nacionalinio identiteto, politinės santvarkos, asmens teisių klausimais.¹ Europos konvencija dėl pilietybės nustato, jog „pilietybė – teisinis ryšys tarp asmens ir valstybės, kuris nenurodo asmens etninės kilmės“. ² Pilietybė neretai suprantama kaip nuolatinis teisinis ar politinis teisinis asmens ir valstybės ryšys. Antai V. Vadapalas rašo: „Pilietybė laikoma nuolatiniu teisiniu ryšiu, kuriuo asmuo susijęs su valstybe nepriklausomai nuo to, kur šis asmuo bebūtų“.³ 1989 m. Vaiko teisių konvencijos nustatyta, kad valstybės dalyvės įsipareigoja gerbti vaiko teisę išsaugoti savo identiškumą, įskaitant pilietybę (8 str. 1 d.).⁴ Nors tarptautinėje teisėje yra įtvirtintas principas, jog kiekviena valstybė gali apibrėžti, kas yra jos piliečiai, vis dėlto valstybės nėra visiškai laisvos savo nacionaliniais įstatymais ar sudarytomis tarptautinėmis sutartimis nustatydamos pilietybės teisinį reguliavimą. Pilietybė yra tam tikra politinė jungtis tarp asmens ir valstybės, tiksliau tariant, abišalė piliečio ir valstybės pareigų ir teisių sąraizga. Iš vienos pusės, valstybė gina savo pilietį, nežiūrint kur jis gyventų – namie ar svetur. Iš antros pusės, pilietis turi ne tik pareigų valstybei, bet ir teisių. Todėl kiekvienai, o ypač besikuriančiai demokratinei valstybei, pilietybės klausimas yra vienas svarbiausių. Pilietybės klausimas visa savo svarba buvo iškilęs tiek prieš Nepriklausomybės atkūrimą, tiek po jos. Neprarado aktualumo šis klausimas ir dabar. Tai, kad pilietybę pagrįstai galima laikyti vienu aktualiausių teisės institutų, liudija teisės aktų, reguliuojančių pilietybės teisinius santykius kaita: 1991 metų Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymas, 2002 metų Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymas, 2006 metų Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymas.

Šio darbo tikslas – kompleksiškai išnagrinėti vaikų pilietybę reguliuojančius šaltinius, vaikų pilietybės teisinių santykių atsiradimo ir pasibaigimo pagrindus, išnagrinėti vaikų teisės į pilietybę išsaugojimo teisinį reguliavimą bei dvigubos pilietybės problematiką vaikų pilietybės požiūriu, išryškinti aktualiausias problemas ir pasiūlyti galimus jų sprendimo būdus, palyginti vaikų pilietybės teisinį reguliavimą tiek Lietuvoje, tiek kitose valstybėse.

Tikslui pasiekti, keliami tokie **uždaviniai**:

- Aptarti pilietybės ir vaiko sąvokas, parodyti pilietybės apibūdinimų įvairovę tiek Lietuvos, tiek tarptautiniuose pilietybės teisės šaltiniuose, aptarti vaiko amžiaus nustatymo ribas, veiksnio klausimus;

¹ Sinkevičius V. Lietuvos Respublikos pilietybė 1918 – 2001 metais. VĮ Teisinės informacijos centras, 2002, psl. 5.

² Europos konvencija dėl pilietybės. Strasbūras, 1997-11-06. – ES 166.

³ Sinkevičius V. Pilietybės samprata. – Teisė. T.39 (2001), psl. 100-110.

⁴ Vaiko teisių konvencija. – Žmogaus teisės. Jungtinių tautų dokumentai. – Vilnius: Lietuvos žmogaus teisių centras, 2000, psl 116.

- Aptarti tiek Lietuvos, tiek tarptautinius pilietybės teisės šaltinius, susijusius su vaikų pilietybės teisiniu reguliavimu.
- Išanalizuoti vaikų pilietybės įgijimo principus – nacionalinį ir teritorinį principus, taikomus tiek Lietuvoje, tiek kitose valstybėse, bei kitus vaikų pilietybės įgijimo pagrindus, atkreipiant dėmesį į vaikų pilietybės įgijimo problematiką;
- Išanalizuoti Lietuvos ir kitų valstybių teisės aktus, reguliuojančius vaikų pilietybės netekimo pagrindus, išskiriant dvigubos pilietybės problemas;
- Išanalizuoti teisės į pilietybę išsaugojimo ir pilietybės gražinimo institutų įgyvendinimą.

Šio magistro darbo **objektas** – vaikų pilietybės teisiniai santykiai – tai pilietybės teisės normomis sureguliuoti visuomeniniai santykiai, susiklostantys pilietybės srityje.

Tyrimo metodai. Rašant darbą bus taikomi teorinės (loginės) analizės, sisteminės analizės, dokumentų analizės, apibendrinimo ir lyginamasis metodai.

Teisinė literatūra apie pilietybę bei jos atsiradimo ir pasibaigimo pagrindus, o ypač apie vaikų pilietybės teisinį reguliavimą, nėra gausi. Lietuvių kalba paskelbtuose moksliniuose darbuose paprastai akcentuojamas pilietybės teisinis reguliavimas apskritai bei iš jo kylančios problemos Lietuvos Respublikoje. Galima paminėti sekančius svarbiausius Lietuvos ir užsienio valstybių mokslininkus, kurie nagrinėjo pilietybės temą – tai V. Sinkevičiaus straipsniai, kuriuose nagrinėjami LR pilietybės teisiniai pagrindai, pilietybės samprata, kitos problemos. Taip pat reikėtų paminėti P. Kūrį, M. Požarską, V. Vadapalą, kurie aptarė pilietybės sampratą tarptautinėje teisėje. 2001 m. išleistame vadovėlyje „Lietuvos konstitucinė teisė“ analizuojama Lietuvos Respublikos pilietybė bei jos atsiradimo ir pasibaigimo pagrindai. Tačiau visuose nurodytuose darbuose tyrinėjamos tik atskiros Lietuvos Respublikos pilietybės teisinio reguliavimo problemos. Šią spragą užpildė V. Sinkevičiaus knyga „Lietuvos Respublikos pilietybė 1918 – 2001 metais“, išsamiai analizuojanti Lietuvos Respublikos pilietybės teisinį reguliavimą bei tuometines problemas.

Iš užsienio teisės mokslininkų, aptariančių pilietybės temą, galima paminėti K.V.Arenovskij, M.V.Baglaj, J.M. Barbalet, R.Brubaker, K.Eder, B.Giesen, N.A.Michailova, P.Riesenberg. Itin daug dėmesio pilietybės teisiniui reguliavimui skiria J.Bijars, aptardamas tiek teorines, tiek praktines pasaulio valstybių problemas.

2006 m. gruodžio 12 d. Zdisław Galicki (Teisinio bendradarbiavimo Europos komiteto biuras) pristatė tinkamumo tyrimą dėl vaiko pilietybės. Šiame tyrime didžiausias dėmesys

sutelkiamas į Europos Konvencijos dėl pilietybės nuostatas, reguliuojančias vaikų pilietybės teisinius santykius.⁵

Magistro darbas susideda iš įvado, šešių dalių ir išvadų. Pirmojoje dalyje „Pilietybės sąvoka“ aptariamos pilietybės sąvokos, parodoma pilietybės apibūdinimų įvairovė, pilietybės teisinio reguliavimo prigimtis, pilietybės esmė ir ypatumai.

Antroje dalyje „Pilietybės teisės šaltiniai“ aptariami pilietybę reguliuojantys šaltiniai – tarptautinės sutartys, Europos Sąjungos teisės aktai, išanalizuojami pagrindiniai pilietybės reguliavimo aspektai, kurie siejasi su vaikų pilietybės teisiniais santykiais, jų poveikis nacionaliniams teisės aktams. Šioje dalyje taip pat aptarsime nacionalinius teisės šaltinius – Konstituciją, Konstitucinio teismo nutarimus, Lietuvos Respublikos įstatymus.

Trečioje dalyje „Vaiko sąvoka“ aptarsime Lietuvos, tarptautiniuose ir kitų valstybių teisės aktuose nustatytas vaiko sąvokas, amžiaus ribas, veiksnų klausimus.

Ketvirtoje dalyje „Įgimtoji pilietybė“ nagrinėjami vaikų pilietybės įgijimo principai – nacionalinis ir teritorinis principai, analizuojami pilietybės įgijimo atvejai, kai tėvų pilietybės skirtingos, kai vaikų tėvai nėra sudarę santuokos bei įvaikintų vaikų pilietybės įgijimo klausimai. Aptariamos Lietuvos ir kitų valstybių teisės aktų nuostatos, reguliuojančios vaikų pilietybės įgijimo teisinius santykius.

Penktoje dalyje „Vaikų pilietybės pasikeitimas, pasikeitus tėvų pilietybei“ nagrinėjami vaikų pilietybės netekimo ir sugražinimo pagrindai bei iš šių teisinių santykių iškylančios problemos Lietuvoje. Aptariamos Lietuvos ir kitų valstybių teisės aktų nuostatos.

Šeštoje dalyje „Teisės į pilietybę išsaugojimo ir pilietybės grąžinimo institutų įgyvendinimas“ aptariamas teisės į pilietybę išsaugojimo ir pilietybės grąžinimo institutas bei aptariamos vaikų dvigubos pilietybės problemos.

Baigiamojo darbo pabaigoje pateikiamos išvados, siūlymai, literatūros sąrašas, santrauka anglų ir lietuvių kalbomis.

⁵ Nationality of the child – feasibility study. Bureau of the European Committee on legal co-operation (CDCJ-BU). Prepared for the CDCJ by Mr. Zdzislaw Galicki (Poland). Strasbourg, 2006-12-12.
[http://www.coe.int/t/e/legal_affairs/legal_co-operation/foreigners_and_citizens/nationality/documents/reports/CDCJ-BU%20\(2006\)%2029%20e%20-%20STUDY%20National%20of%20Child%20GALICKI%20Dec%2006.pdf](http://www.coe.int/t/e/legal_affairs/legal_co-operation/foreigners_and_citizens/nationality/documents/reports/CDCJ-BU%20(2006)%2029%20e%20-%20STUDY%20National%20of%20Child%20GALICKI%20Dec%2006.pdf) . 2007-11-26.

1. Pilietybės sąvoka

Vykstantys globalizacijos procesai, intensyvi migracija, kurią dažnai skatina tam tikri ekonominių ir demografinių procesų vyksmo netolygumai, amžinas žmonių siekis geresnio ir taikesnio gyvenimo, nulemia ir pilietybės sampratos neišvengiamus pokyčius. Pilietybės samprata yra labai glaudžiame ryšyje su skirtingomis tautiškumo ir tautinės savivokos tradicijomis⁶, politinės šalies santvarkos, asmens teisių bei laisvių klausimais.

Norint suprasti Lietuvos Respublikos (toliau – LR) pilietybės teisinio reguliavimo ypatumus, svarbu suvokti kas yra pilietybė ir kokie jos esminiai požymiai.

Teisės literatūroje pateikiami įvairūs pilietybės apibūdinimai. Pilietybė neretai suprantama kaip nuolatinis teisinis ar politinis teisinis asmens ir valstybės ryšys. Antai V. Vadapalas rašo: „Pilietybė laikoma nuolatiniu teisiniu ryšiu, kuriuo asmuo susijęs su valstybe nepriklausomai nuo to, kur šis asmuo bebūtų“.⁷ Apibūdindami pilietybę apie asmens teisinį ryšį su valstybe rašo P. Kūris ir M. Požarskas: „Pilietybė – žmogaus priklausymas tam tikrai valstybei, jo nuolatinis teisinis ryšys su tam tikra valstybe pasireiškia tuo, kad pilietis valstybei turi tam tikras pareigas ir naudojasi atitinkamomis teisėmis“.⁸ A. Pumputis teigia, jog pilietybė yra „stabilus teisinis – politinis ryšys tarp valstybės ir asmenybės“.⁹ S. Vansevičiaus nuomone, „pilietybė yra nuolatinis politinis teisinis asmens ir valstybės ryšys. Jis parodo asmens priklausomybę konkrečiai valstybei, tarpusavio teises ir pareigas“.¹⁰ J. Laučiūtė pateikia sekantį pilietybės apibrėžimą: „Pilietybė – laisvo piliečio sąmoningas, dokumentiškai įformintas pasirinkimas būti tam tikros valstybės nariu, valdiniu, prisiimant įstatymais apibrėžtas pareigas ir tikintis Konstitucijoje deklaruojamų teisių“.¹¹

Pasak, V. Sinkevičiaus, požiūriui, kad pilietybė yra asmens priklausymas valstybei, teisinis ar politinis teisinis priklausymas valstybei, galima pritarti tik su tam tikromis išlygomis: jeigu žodžiu „priklausymas“ norima pabrėžti asmens ir valstybės teisinio, politinio teisinio ryšio elementą; norima konstatuoti, kad nurodytasis asmens priklausymas valstybei sukuria tokią teisinę būklę, dėl kurios asmuo turi tam tikrų teisių ir laisvių visumą ir gali valstybės globa bei gynyba naudotis tiek savo valstybės, tiek už jos ribų. Tačiau, kad ir kokias išlygas darytume, formuluotė „priklausymas valstybei“ reiškia ir buvimą valstybės.¹² Todėl, kai apibūdinant pilietybę visų pirma nurodomas ne asmens ir valstybės teisinis ar politinis teisinis ryšys, o asmens priklausymas

⁶ Brubaker R. Pilietybė ir tautiškumas Prancūzijoje ir Vokietijoje. Vilnius, Pradai, 1998 m. P. 17.

⁷ Vadapalas V. Tarptautinė teisė. Bendroji dalis. Vilnius, Eugrimas: 1998. P. 279.

⁸ Kūris P., Požarskas M. Tarptautinės teisės apybraižos. Vilnius: Mintis. 1985. P. 283.

⁹ Pumputis A. Respublikos pilietybė // Tarybų darbas. 1989, Nr.7. P. 16.

¹⁰ Vansevičius S. Valstybės ir teisės teorija. Vilnius: Justitia, 2000. P. 75.

¹¹ Laučiūtė J.. Pilietybė ir tautybė. Dienovidis. 1999-08-27/09-02, Nr. 30 (432).

¹² Dabartinės lietuvių kalbos žodynas. Vilnius, 2000. P. 607.

valstybei, kartu yra sudaromos prielaidos konstruoti, pavyzdžiui, ir tokį pilietybės santykių turinį: dominuojantis pilietybės santykių subjektas yra valstybė; asmuo yra vienašališkai priklausomas nuo valstybės ir jai pavaldus.

Apibūdinant pilietybę, asmens ir valstybės teisinis ryšys dažnai pabrėžiamas ir užsienio teisės literatūroje. Antai F. Constantas rašo, kad pilietybė nurodo teisinį piliečio ryšį, kuris įtvirtina asmenį tam tikroje valstybėje. F. Hornas teigia, kad „pilietybė yra teisinių ryšių, siejančių individą su valstybe, visuma“. O. Tiunovo nuomone, pilietybė yra pastovus teisinis asmens ryšys su valstybe, ir to ryšio pagrindas yra asmens pagrindinių teisių ir laisvių pripažinimas.¹³ Antai M. Akehurstas ir P. Malanzukas teigia, jog „pilietybė – tai statusas, kai asmuo tam tikrai valstybei priklauso tarptautinės teisės tikslais“.¹⁴ M. Bagalajus ir B. Gabričidzė rašo, kad pilietybė yra asmens teisinė priklausomybė valstybei, kad valstybė pripažįsta asmenį visateisium konstitucinių santykiu subjektu.

M. Mulardas deklaruoja siekimą kurti pilietybės sampratą, adekvačią naujam laikotarpiui bei pasikeitusiam pilietybės santykiui su gerovės valstybe. Šį pasikeitimą jis sieja su keturiais pagrindiniais veiksniais: demografiniu spaudimu, visuomenės lūkesčiais, valdymo prievarta, ekonomikos globalizacija. M. Mulardo pateikiami penki diskursai, asocijuojami su pilietybe, turėtų, jo nuomone, išreikšti pasipriešinimą naujam gerovės valstybių spaudimui demokratijos kontekste. Šie diskursai įvardijami kaip visuomeniškas, vartotojiškas, nepriklausomas pilietis, pilietis – bendruomenės narys bei įgalintas pilietis:

➤ Visuomeniško piliečio (*The Public Citizen*) samprata grindžiama patariamąsios demokratijos, stiprios demokratijos bei demokratijos kultūros koncepcijomis.

➤ Vartotojiškas pilietis (*The Independent Citizen*) tai – pilietis laikinos ir savanoriškos sutarties pagrindu. Jis daugeliu aspektų yra priešingybė visuomeniškam bei bendruomenės piliečiui.

➤ Nepriklausomo piliečio (*The Independent Citizen*) aiškinimas įkomponuojamas į klasikinio rinkos liberalizmo, konkurencijos ir rinkos ekonomikos kontekstus. Racionalus pilietis priima sprendimus siekdamas gerinti savo gerovę, tuos sprendimus grįsdamas savo natūralia kompetencija ir technine kompetencija arba sugebėjimu įgyti ir kaupti informaciją.

➤ Pilietis – bendrijos narys (*The Communitarian Citizen*) kaip nepriklausomo piliečio priešingybė, griežtai įkomponuojama į socialinę erdvę ir kontekstą, bendruomenę su jai būdingu identitetu. Bendrijos pilietis gyvena pasaulyje, kurį nusako teisės ir pareigos.

¹³ Sinkevičius V. Pilietybės samprata. Teisė. T.39 (2001). 100 – P. 101.

¹⁴ Akehurst M., Malanczuk P. Šiuolaikinės tarptautinės teisės įvadas. Vilnius: Eugrimas, 2000. P. 319.

➤ Įgalintas pilietis (*The Entitled Citizen*) laikomas visuomeninio bei nepriklausomo piliečio priešingybe, nes jis tvirtai remiasi pilietybės socialine dimensija. Pilietybė apibrėžia narystę, o pastaroji – dalijimąsi gyvenimiškąją patirtimi.

G. Delanty pilietybės sampratos kilmę glaudžiai sieja su laisvės idėja, o ši glaudžiai susijusi su tautiškumo principu. G. Delanty modernųjų laikų pilietybės modelis aprašomas kaip: šią pilietybę lemia ne kilmė, tautybė, o gyvenamoji vieta; priešingai nei tautybė, ji neturi įsikūnyti nacionalinėje valstybėje; svarbiausiai nutraukti pilietybės ir tautinius ryšius; pilietybė susijusi su dalyvavimu naujai sukurtose politinėse institucijose; ponacionalinė pilietybė yra neatskiriamai susijusi su kultūriniu pliuralizmu. Nepaisant įvairių ypač XX a. paplitusių pilietybės sampratos dviprasmybių, supratimas kad visi visuomenės nariai yra piliečiai, visi paklūsta įstatymams ir visi yra lygūs įstatymams, ko gero laikomas pirmuoju apibrėžimu.¹⁵

Pilietybė dažnai suprantama dviem aspektais – kaip objektyviai egzistuojantis asmens teisinis ryšys su valstybe ir kaip teisės normų, reguliuojančių pilietybės santykius, visuma, t.y. kaip savarankiškas konstitucinės teisės institutas¹⁶.

Pažymėtina, kad apibūdinant pilietybę pastaraisiais dešimtmečiais įvairių šalių literatūroje dažniausiai pabrėžiamas *asmens ir valstybės teisinis ryšys*. Atsižvelgiant į tai, kad asmens ir valstybės teisinis ryšys tiesiogiai ar netiesiogiai nurodomas įvairiuose pilietybės apibrėžimuose, svarbu atskleisti asmens ir valstybės teisinio ryšio turinį, esminius požymius.

LR Konstitucinis Teismas 2003 m. gruodžio 31 d. nutarime konstatavo, jog „valstybė neegzistuoja be piliečių. Pilietybė yra valstybės atributas. Pilietybė nėra vien formali teisės kategorija, ji visada yra neatskiriamai susijusi su tautos ir valstybės suvereniteto, nacionalinio identiteto, asmens teisių ir laisvių klausimais“¹⁷. Ne asmens priklausymas valstybei lemia asmens ir valstybės teisinį ryšį. Pilietybę laikant asmens priklausymu valstybei, neatskleidžiama, kas yra minėtas asmens priklausymas valstybei. Kita vertus, ir ne asmens bei valstybės teisinis ryšys lemia asmens priklausymą valstybei.¹⁸ Teigiant, jog kuris nors iš požymių, t.y. „asmens priklausymas valstybei“ ar „asmens ir valstybės teisinis ryšys“, yra pirminis, turi prioritetą ir todėl lemia kito požymio buvimą, kartu preziumuojama, kad nurodyti požymiai yra bent sąlygiškai savarankiški ir, kad apibūdinant pilietybę jie gali būti imami tiek atskirai, tiek kartu.

¹⁵ Taljūnaitė M. Pilietybė ir socialinė Europos integracija. Mykolo Riomerio universitetas, 2005. P.87, 97 - 100.

¹⁶ Lietuvos konstitucinė teisė. Vilnius, 2001 m. P. 367.

¹⁷ Lietuvos Respublikos Konstitucinis teismo nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos Prezidento 2003 m. balandžio 11 d. dekreto Nr. 40 "Dėl Lietuvos Respublikos pilietybės suteikimo išimties tvarka" ta apimtimi, kuria nustatyta, kad Lietuvos Respublikos pilietybė išimties tvarka suteikiama Jurij Borisov, atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai ir Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo 16 str. 1 daliai“// Žin. 2003, Nr. 124-5643.

¹⁸ Taljūnaitė M. Pilietybė ir socialinė Europos integracija. Mykolo Riomerio universitetas, 2005. P. 82-83.

Atkreipiame dėmesį, kad pilietybės, kaip asmens ir valstybės teisinio ryšio, samprata yra įtvirtinta ir 1997 m. Europos konvencijoje dėl pilietybės: „pilietybė – teisinis ryšys tarp asmens ir valstybės, kuris nenurodo etninės kilmės”.¹⁹

Pilietybė paprastai yra suprantama kaip *asmens ir valstybės nuolatinis teisinis ryšys*. LR Konstitucinio Teismo 1994 m. balandžio 13 d. nutarime pateiktame pilietybės apibūdinime nurodoma, kad „pilietybė yra nuolatinis asmens politinis teisinis ryšys su konkrečia valstybe, grindžiamas abipusėmis teisėmis ir pareigomis ir iš jų išplaukiančiu savitarpio pasitikėjimu, ištikimybe bei gynyba“.²⁰ Nuolatinis asmens ir valstybės teisinis ryšys, kurį parodo pilietybė, yra būtina valstybės valdžios funkcionavimo sąlyga, nes valstybės valdžia gali realiai funkcionuoti tik tada, kai yra nuolatinė jos jurisdikcija gyventojams, kurių daugumą sudaro piliečiai. Asmens ir valstybės teisinis ryšys yra nuolatinis, nes jis yra pastovus, nenutrūkstamas. Pilietybės pastovumas reiškia, kad pilietybė išlaikoma nuo įgijimo iki jos netekimo, pilietybė egzistuoja nuolat, kad jos savaime neveikia jokie išoriniai veiksniai; pilietybei atsirasti (kai ji yra suteikiama); pilietybei pasibaigti (kai jos netenkama), būtini kiekvienos šalies – asmens ir valstybės – atitinkami veiksmai.²¹

Pilietybė yra *nuolatinis, nepertraukiamas asmens ir valstybės teisinis ryšys*. Pilietybė atsiranda tada, kai asmuo tampa piliečiu, ir tęsiasi tol, kol asmuo miršta ar netenka pilietybės. Piliečio teisinis ryšys su valstybe išlieka, kad ir kur pilietis būtų: ar valstybėje, kurios pilietis jis yra, ar už jos ribų, t. y. kurioje nors kitoje valstybėje, – piliečiui išvykus į kitą valstybę, jo teisinis ryšys su valstybe, kurios pilietis jis yra, nenutrūksta. Pilietybės santykiai visada yra teisiniai, jų buvimas visada konstatuojamas teisine forma. Tai suponuoja, kad pilietybės santykiai yra reguliuojami teisės aktais – konstitucija, įstatymais, tarptautinėmis sutartimis ir kt. Pilietybės santykiai visada yra teisiniai santykiai.²²

Būtent tai, kad piliečio ir valstybės teisinis ryšys yra nuolatinis (nepertraukiamas), leidžia atskirti šį ypatingą teisinį ryšį nuo teisinio ryšio, susidarančio tarp valstybės ir joje nuolat ar laikinai gyvenančio užsieniečio ar asmens be pilietybės: kai užsienietis ar asmuo be pilietybės išvyksta iš valstybės, jo teisinis ryšys su valstybe nutrūksta. Kai į kitą valstybę išvyksta pilietis, jo teisinis ryšys su valstybe, kurios pilietis jis yra, išlieka.

¹⁹ Europos konvencija dėl pilietybės. Strasbūras, 1997-11-06. – ES 166.

²⁰ Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo 1993 m. gruodžio 22 d. nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo įgyvendinimo tvarkos“ 5 punkto pakeitimo“ atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai“// Žin. 1994, Nr. 29-524.

²¹ Taljūnaitė M. Pilietybė ir socialinė Europos integracija. Mykolo Riomerio universitetas, 2005. P. 82-83.

²² Lietuvos Respublikos Konstitucinis teismo nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos Prezidento 2003 m. balandžio 11 d. dekreto Nr. 40 „Dėl Lietuvos Respublikos pilietybės suteikimo išimties tvarka“ ta apimtimi, kuria nustatyta, kad Lietuvos Respublikos pilietybė išimties tvarka suteikiama Jurij Borisov, atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai ir Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo 16 str. 1 daliai“// Žin. 2003, Nr. 124-5643.

Pilietybė išreiškia asmens teisinę narystę valstybėje, atspindi asmens teisinę priklausomybę tautai, kaip į valstybę organizuotai bendruomenei (valstybinei bendruomenei). Pažymėtina, kad absoliuti dauguma asmenų yra piliečiai ne todėl, kad jie pareiškė norą būti tos valstybės piliečiais, bet todėl, kad jie yra susiję su ta valstybe tam tikru objektyviu ryšiu – tos valstybės piliečiai buvo jų tėvai (vienas iš tėvų).^{23 24}

Paprastai yra skiriamas pilietybės *pastovumas erdvėje ir laike*. Pilietybės pastovumas erdvėje reiškia, kad asmuo lieka piliečiu neatsižvelgiant į tai, kur jis yra: ar savo valstybėje, ar už jos ribų, t.y. bet kurioje kitoje. Kai asmuo būna kitos valstybės teritorijoje, jo teisinis ryšys su valstybe, kurios pilietis jis yra, jurisdikcijoje; asmuo turi visas teises ir laisves, kurios jam priklauso savo valstybėje, ir turi vykdyti visas piliečio pareigas. Pilietybės pastovumas laike reiškia, kad pilietybė yra nenutrūkstama: ji atsiranda tada, kai asmuo tampa valstybės piliečiu, ir trunka tol, kol asmuo miršta ar netenka pilietybės pagal tos valstybės įstatymus. Absoliuti asmenų dauguma įgyja pilietybę gimdami; pilietybė gali būti suteikiama, jeigu asmuo atitinka įstatymuose nustatytas sąlygas. Pilietybė gali būti įgyjama ir tarptautinių sutarčių pagrindu. Minėta, pilietybė pasibaigia asmeniui mirus, asmuo taip pat gali netekti pilietybės įstatymuose ar tarptautinėse sutartyse nustatytais pagrindais.

Kiekviena valstybė formaliai apibrėžia, kurie asmenys yra jos piliečiai. Piliečių ir valstybės ryšys yra *abipusis*. Valstybės valdžia gali funkcionuoti tik tada, kai yra jos nuolatinė jurisdikcija šios valstybės gyventojams, kurių absoliuti dauguma paprastai yra tos valstybės piliečiai. Piliečiams teisinis ryšys su valstybe reikalingas tam, kad būtų garantuotos visos teisės ir laisvės, kurias turi tik piliečiai, kad asmuo turėtų valstybės globą tiek savo šalyje, tiek užsienyje.²⁵

Tarptautinis Teisingumo Teismas *Nottenbohm* byloje apibrėždamas pilietybę nurodė, kad tai "teisinis ryšys, grindžiamas socialiniu prisirišimo faktu, tikroju ryšiu tarp egzistencijos, interesų ir sentimentų, kartu su abipusių teisių ir pareigų egzistavimu". Reikia pažymėti, kad *Nollebohm* byla buvo susijusi su pilietybės įgijimu natūralizacijos būdu. Teismas pabrėžė realaus (efektyvaus) ryšio tarp asmens ir valstybės buvimo sąlygą ir nurodė, kad tik tokiu atveju atsiranda gynybos teisė.²⁶

Pilietybė lemia *asmens teisinį statusą*. Pilietybės turėjimas – tai prielaida turėti visas teises ir laisves, įtvirtintas Konstitucijoje, įstatyuose ir kituose teisės aktuose, taip pat vykdyti

²³ Sinkevičius V. Lietuvos Respublikos pilietybė 1918 – 2001 metais. VĮ Teisinės informacijos centras, 2002. P. 11-25.

²⁴ Lietuvos Respublikos Konstitucinio teismo nutarimas "Dėl teisės aktų, reguliuojančių Lietuvos Respublikos pilietybės santykius, nuostatų atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai" // Žin., 2006, Nr. 123-4650.

²⁵ Lietuvos Respublikos Konstitucinis teismo nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos Prezidento 2003 m. balandžio 11 d. dekreto Nr. 40 "Dėl Lietuvos Respublikos pilietybės suteikimo išimties tvarka" ta apimtimi, kuria nustatyta, kad Lietuvos Respublikos pilietybė išimties tvarka suteikiama Jurij Borisov, atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai ir Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo 16 str. 1 daliai"// Žin. 2003, Nr. 124-5643.

²⁶ *Nottenbohm* byla. Tarptautinio Teisingumo Teismo pranešimai (ICJ Reports) 1955. P. 23.

nustatytas pareigas. LR pilietybės įstatymo 3 str. pirmojoje dalyje nurodoma, kad „Lietuvos Respublikos piliečiai turi visas socialines, ekonomines, politines ir asmenines teises ir laisves, kurias skelbia ir garantuoja Lietuvos Respublikos Konstitucija ir įstatymai, taip pat Lietuvos Respublikos tarptautinės sutartys“.²⁷

Galiojančioje LR Konstitucijoje tiesiogiai nedetalizuota, ką reiškia žodžiai „Lietuvos Respublikos pilietybė“ (12 str. 1 d.). Sisteminiu ir loginiu požiūriu galima aiškinti įvairiai. Viena vertus, pagal 13 str. 1 dalį (numatančią, kad valstybė globoja savo piliečius užsienyje), 38 str. 6 dalį (skelbiančią tėvų teisę ir pareigą auklėti savo vaikus ištikimais piliečiais) ir 139 str. 1 dalį (nustatančią kiekvieno piliečio teisę ir pareigą ginti valstybę nuo užsienio ginkluoto užpuolimo) galima aiškinti, kad pilietybė – valstybės ir piliečio politinis teisinis pasitikėjimo ir pagalbos santykis. Šiuo požiūriu galima geriau suprasti LR Konstitucinio Teismo išaiškinimą, kad: „pilietybė yra nuolatinis asmens politinis teisinis ryšys su konkrečia valstybe, grindžiamas abipusėmis teisėmis bei pareigomis ir iš jų išplaukiančiu savitarpio pasitikėjimu, ištikimybe bei gynyba“.²⁸ Kita vertus, remiantis specifinėmis piliečio (ne kiekvieno žmogaus) teisėmis (pvz., stoti į valstybės tarnybą, dalyvauti rinkimuose, jungtis į politines partijas ar rinktis į susirinkimus ir t.t.), galim apgrįstai teigti, kad pilietybė – žmogaus teisinės narystės valstybės ir ją politiškai kuriančioje valstybinėje bendruomenėje forma. Tai patvirtina LR Konstitucinio teismo išaiškinimas: „Sprendžiant, ar užsienio valstybės pilietis ar asmuo be pilietybės yra nusipelnęs Lietuvos valstybei, atsižvelgtina į tai, kad pagal Pilietybės įstatymo 16 straipsnį 1 dalį nuopelnai valstybei yra būtina sąlyga, kad atsirastų ne bet koks, o ypatingas asmens ir valstybės ryšys, t.y. nuolatinis asmens ir valstybės teisinis ryšys, asmens narystė Tautoje ir valstybėje, kuriuos išreiškia pilietybė <...>“.^{29,30}

Apibendrintai galima teigti, kad apibūdinant pilietybę nurodytini šie požymiai:

1) pilietybė yra nuolatinis, nepertraukiamas asmens ir valstybės teisinis ryšys, reiškiantis asmens teisinę priklausomybę valstybei; šis ryšys atsiranda asmeniui gimus ar kitu įstatymo nustatytu būdu įgijus pilietybę ir trunka tol, kol asmuo miršta ar netenka pilietybės įstatymų nustatyta tvarka;

2) nuolatinis teisinis asmens ir valstybės ryšys yra abipusis, jį išreiškia asmens ir valstybės teisių bei pareigų visuma ir jų abipusė atsakomybė;

²⁷ Sinkevičius V. Pilietybės samprata. Teisė. T 39 (2001). P 101 – 109.

²⁸ Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo 1993 m. gruodžio 22 d. nutarimo "Dėl Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos nutarimo "Dėl Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo įgyvendinimo tvarkos" 5 punkto pakeitimo" atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai"// Žin. 1994, Nr. 29-524.

²⁹ Šileikis E. Konstitucinės teisės klausimai, kasusai, užduotys. Vilnius. 2004. P 168 – 169.

³⁰ Sinkevičius V. Lietuvos Respublikos pilietybė 1918 – 2001 metais. VĮ Teisinės informacijos centras, 2002. P. 11-25.

3) pilietis priklauso valstybės jurisdikcijai neatsižvelgiant į tai, kur jis yra: ar savo teritorijoje ar už jos teritorijos ribų.

Pažymėtina, kad nors Lietuvos ir užsienio valstybių teisės literatūroje yra pateikiami įvairūs pilietybės apibūdinimai, juose neretai pabrėžiami skirtingi požymiai, vis dėlto tie apibūdinimai papildo vienas kitą, jie nėra suderinami tarpusavyje. Teikiant kiekvieną apibūdinimą yra nurodomi požymiai, atspindintys tam tikrus labai svarbius pilietybės aspektus. Abejotina, ar pilietybė apskritai gali būti apibūdinta nurodant kurį nors vieną požymį ar keletą svarbiausių. Visapusiškai atskleisti pilietybės sampratą gali tik įvairiausių požymių visuma.

2. Pilietybės teisės šaltiniai

Tarptautinėje teisėje yra įtvirtintas principas, kad kiekviena valstybė gali pati apibrėžti, kas yra jos piliečiai, nustatyti pilietybės įgijimo ir jos netekimo pagrindus, t. y. apibrėžia pilietybės įgijimo, atkūrimo, netekimo sąlygas ir tvarką, reguliuoja kitus su pilietybe susijusius santykius.³¹ 1930 m. Konvencijos dėl kai kurių klausimų, susijusių su pilietybės įstatymų kolizija, 1 straipsnyje įtvirtinta, kad „Kiekviena valstybė savo įstatymu nustato, kas yra jos piliečiai. Šį įstatymą turi pripažinti kitos valstybės, jeigu jis atitinka tarptautines konvencijas, tarptautinį paprotį ir visuotinai pripažintus teisės principus, susijusius su pilietybe.“³² Kitos valstybės šią teisę pripažįsta tiek, kiek ji atitinka čia taikomas tarptautines konvencijas, paprotinę tarptautinę teisę ir teisės principus, paprastai sietinus su pilietybe.³³ Bendrų principų įtvirtinimas tarptautiniu lygiu reikalingas visuotinai pripažintoms žmogaus teisėms apsaugoti, nes pilietybės teisinis reguliavimas yra svarbi žmogaus teisių ir laisvių užtikrinimo sąlyga.

Valstybė, reguliuodama pilietybės santykius, turi diskreciją, kuri pripažįstama ir tarptautinėje teisėje. Tačiau tarptautinėje teisėje pabrėžiama ir tai, kad įstatymais ar sudarytomis tarptautinėmis sutartimis nustatytas pilietybės teisinis reguliavimas turi užtikrinti žmogaus teisės į pilietybę įgyvendinimą, turi atitikti tarptautines konvencijas, paprotinę tarptautinę teisę ir visuotinai pripažįstamus su pilietybe susijusius teisės principus³⁴.

Kiekvieno asmens teisė į pilietybę pirmą kartą buvo nustatyta 1948 m. gruodžio 10 d. patvirtintoje Visuotinėje žmogaus teisių deklaracijoje, 15 straipsnyje, kuriame nustatyta, kad „Kiekvienas žmogus turi teisę į pilietybę“³⁵. Atsižvelgiant į tai, kad Visuotinė žmogaus teisių deklaracija nustatė principą, pagal kurį visi žmonės be jokios diskriminacijos turi naudotis pagrindinėmis teisėmis ir laisvėmis, kad Jungtinių Tautų Organizacija ne kartą rodė didelį susirūpinimą asmenimis be pilietybės ir dėjo pastangas užtikrinti, kad jie galėtų kuo plačiau naudotis šiomis pagrindinėmis teisėmis ir laisvėmis ir kad yra daug asmenų be pilietybės. 1960-06-06 buvo priimta Konvencija dėl asmenų be pilietybės statuso. Lietuva nėra ratifikavusi šios Konvencijos.

³¹ Lietuvos Respublikos Konstitucinio teismo nutarimas „Dėl teisės aktų, reguliuojančių Lietuvos Respublikos pilietybės santykius, nuostatų atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ // Žin., 2006, Nr. 123-4650.

³² 1930 m. Konvencijos dėl kai kurių klausimų, susijusių su pilietybės įstatymų kolizija

³³ Konstitucinis teismo nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos Prezidento 2003 m. balandžio 11 d. dekreto Nr. 40 "Dėl Lietuvos Respublikos pilietybės suteikimo išimties tvarka" ta apimtimi, kuria nustatyta, kad Lietuvos Respublikos pilietybė išimties tvarka suteikiama Jurij Borisov, atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai ir Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo 16 str. 1 daliai“// Žin. 2003, Nr. 124-5643.

³⁴ Lietuvos Respublikos Konstitucinis teismo nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos Prezidento 2003 m. balandžio 11 d. dekreto Nr. 40 "Dėl Lietuvos Respublikos pilietybės suteikimo išimties tvarka" ta apimtimi, kuria nustatyta, kad Lietuvos Respublikos pilietybė išimties tvarka suteikiama Jurij Borisov, atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai ir Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo 16 str. 1 daliai“// Žin. 2003, Nr. 124-5643.

³⁵ 1948-12-10 Visuotinė žmogaus teisių deklaracija. http://www.unhchr.ch/udhr/lang/lit_print.htm.

Šiai dienai yra nedaug tarptautinių dokumentų, kurie tiesiogiai reguliuotų vaikų interesus, ypač susijusius su pilietybe. Norėčiau paminėti Sutartį dėl ekonominių, socialinių ir kultūrinių teisių (patvirtinta ir pateikta pasirašyti, ratifikuoti ir priimti Generalinės Asamblėjos rezoliucija 2200A (XXI) 1966 m. gruodžio 16 d.). Šioje sutartyje yra vienintelė nuostata, kuri tiesiogiai reguliuoja vaikų ir pilietybės teisinius santykius, ir taip pat patvirtina aukščiau minėtą vieną svarbiausių žmogaus teisių: „24 str. [...] 3. Kiekvienas vaikas turi teisę įgyti pilietybę.“³⁶

Pažymint, kad daugelyje Europos Sąjungos (toliau – ES) valstybių narių buvo arba yra stengiamasi pagerinti nesantuokinių vaikų teisinį statusą, mažinant skirtumus tarp jų ir santuokinių vaikų teisinio statuso, kuris teisiškai ir socialiai yra nepalankus pirmiesiems, bei manydamos, kad nesantuokinių vaikų padėtis turėtų būti pagerinta, 1975 m. spalio 15 d. buvo priimta Europos konvencija "Dėl nesantuokinių vaikų teisinio statuso". Didėjant netradicinių šeimų atvejams, sprendžiant pilietybės klausimus, kurie iškyla dėl tėvystės ar motinystės pripažinimo, ypač esant skirtingai vaikų tėvų pilietybei, Konvencija suvaidina labai svarbų vaidmenį. Viena iš pagrindinių Konvencijos nuostatų apibrėžia, jog "kiekvieno nesantuokinio vaiko tėvystė gali būti įrodoma arba nustatoma savanorišku pripažinimu arba teismo sprendimu".³⁷ Ši minėtos Konvencijos nuostata ypač svarbi ES šalims, kurios vaiko pilietybės įgijimą gimimu sieja su vaiko tėvo pilietybe. Lietuvos Respublika Europos konvenciją "Dėl nesantuokinių vaikų teisinio statuso" ratifikavo 1996 m. spalio 2 d.³⁸

1980 m. gegužės 20 d. buvo priimta Europos konvencija "Dėl sprendimų, susijusių su vaikų globa, pripažinimo ir vykdymo bei vaikų globos atnaujinimo"³⁹. Konvencijos II skyrius reguliuoja sprendimų pripažinimą ir vykdymą bei vaikų globos atnaujinimą. Šios nuostatos svarbios suteikiant vaikui pilietybę, kai vaikas yra įvaikinamas kitoje šalyje nei siekiama įgyti pilietybę. Lietuvos Respublika Europos konvenciją "Dėl sprendimų, susijusių su vaikų globa, pripažinimo ir vykdymo bei vaikų globos atnaujinimo" ratifikavo 2002 m. gruodžio 31 d.⁴⁰

³⁶ Nationality of the child – Feasibility study. Bureau of the European Committee on legal co-operation (CDCJ-BU). Prepared for the CDCJ by Mr. Zdzislaw Galicki (Poland). Strasbourg, 2006-12-12.

[http://www.coe.int/t/e/legal_affairs/legal_co-operation/foreigners_and_citizens/nationality/documents/reports/CDCJ-BU%20\(2006\)%2029%20e%20-%20STUDY%20National%20of%20Child%20GALICKI%20Dec%202006.pdf](http://www.coe.int/t/e/legal_affairs/legal_co-operation/foreigners_and_citizens/nationality/documents/reports/CDCJ-BU%20(2006)%2029%20e%20-%20STUDY%20National%20of%20Child%20GALICKI%20Dec%202006.pdf) .

Prisijungta 2007-11-26.

³⁷ Europos konvencija "Dėl nesantuokinių vaikų teisinio statuso" // Žin., 1997, Nr. 60-1404.

³⁸ Lietuvos Respublikos įstatymas "Dėl 1975 m. Europos konvencijos dėl nesantuokinių vaikų teisinio statuso ratifikavimo" // Žin., 1996, Nr. 92-2145.

³⁹ 1980-05-20 Europos konvencija "Dėl sprendimų, susijusių su vaikų globa, pripažinimo ir vykdymo bei vaikų globos atnaujinimo" // Žin., 2002, Nr. 126-5732.

⁴⁰ Lietuvos Respublikos įstatymas "Dėl Europos konvencijos dėl sprendimų, susijusių su vaikų globa, pripažinimo ir vykdymo bei vaikų globos atnaujinimo" // Žin., 2002, Nr. 126-5725.

Taip pat labai svarbu paminėti 1989 m. Jungtinių Tautų vaiko teisių konvenciją.^{41 42 43} Tarp visų kitų teisių, ši tarptautinė sutartis skelbia kiekvieno vaiko teisę „įgyti pilietybę“ ir tam tikrus kiekvienos šalies narės papildomus įsipareigojimus, kad vaikas neliktų be pilietybės.“⁴⁴ Lietuvos Respublikos Vyriausybė 1992 m. sausio 8 d. potvarkiu Nr. 11p. „Dėl prisijungimo prie 1989 m. lapkričio 20 d. konvencijos dėl vaiko teisių“ prisijungė prie 1989 m. lapkričio 20 d. Konvencijos dėl vaiko teisių⁴⁵. Konvenciją Lietuva ratifikavo 1995 m. liepos 3 d.⁴⁶

Atsižvelgiant į vaikų interesus 1996 m. sausio 25 d. buvo priimta Europos konvencija dėl vaiko teisių įgyvendinimo.⁴⁷ Šios Konvencijos tikslas yra remti vaikų teises, nustatyti jų procesines teises ir palengvinti naudojimąsi šiomis teisėmis, užtikrinant, kad vaikai asmeniškai arba per kitus asmenis ar institucijas būtų informuojami ir vaikams būtų leidžiama dalyvauti teismo procesuose, susijusiuose su jų interesais. Ši Konvencija reguliuoja vaiko esminių teisių įgyvendinimą, įskaitant vaiko teisę į pilietybę – stiprindama ir sukurdamą procedūrinę teises, kuriomis vaikai galėtų pasinaudoti patys arba kitų asmenų arba institucijų pagalba.⁴⁸

Teisės į pilietybę principas įtrauktas ir į 1997 m. Europos konvenciją dėl pilietybės⁴⁹. Ši teisė gali būti traktuojama kaip pareigos vengti pilietybės neturėjimą pozityvus formulavimas. Europos konvencijoje dėl pilietybės nurodyti ir kiti pilietybės teisės principai: iš nei vieno asmens pilietybė negali būti savavališkai atimta (4 str. c). 1997 m. Europos konvencijos dėl pilietybės 3 str. pirmojoje dalyje, teigiama, kad "kiekviena valstybė savo pačios teisėje nustato, kas yra jos piliečiai". Kartu nurodoma, kad "šios teisės nuostatos kitose valstybėse pripažįstamos tiek, kiek jos atitinka tarptautines konvencijas, paprotinę tarptautinę teisę ir visuotinai pripažįstamus teisės principus, susijusius su pilietybe".

Šios Konvencijos 6 str. nustato, kad kiekviena valstybė, kuri yra Konvencijos Šalis, užtikrina, kad pagal jos nacionalinę teisę įgyti pilietybę *ex lege* galėtų vaikai, kurių tėvai jų gimimo

⁴¹ Vaiko teisių konvencija // Tarptautinės sutartys ir dokumentai pilietinės visuomenės klausimais. S. Katuoka. Vilnius: Lietuvos teisės akademija. 2000. P. 176 - 188 (7 str. 1 d.). Konvenciją Lietuva ratifikavo 1995 m. liepos 3 d.

⁴² Jungtinių tautų vaiko teisių konvencija // Žin., 1995, Nr. 60-1501.

⁴³ 1989 m. Vaiko teisių konvencijos 43 str. 2 dalies pataisa // Žin., 2002, Nr. 13-479.

⁴⁴ Vaiko teisių konvencija. <http://www.socmin.lt/index.php?-1200336179>. Prisijungta 2007-11-20.

⁴⁵ Lietuvos Respublikos Vyriausybė 1992 m. sausio 8 d. Nr. 11p potvarkis. http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=6831&p_query=D%EB1%20prisijungimo%20prie%201989%20m.%20lapkri%20%20%20d.%20konvencijos%20d%EB1%20vaiko%20teisi%F8&p_tr2=2 Prisijungta 2007-11-26.

⁴⁶ Lietuvos Respublikos įstatymas "Dėl Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencijos ratifikavimo" // Žin., 1995, Nr. 60-1501.

⁴⁷ 1996-01-25 Europos Konvencija dėl vaiko teisių įgyvendinimo http://www.etib.lt/site_files/teisinis/Europos%20konvencija%20del%20vaiko%20teisiu%20igyvendinimo.doc Prisijungta 2007-11-26

⁴⁸ 1996-01-25 Europos Konvencija dėl vaiko teisių įgyvendinimo <http://conventions.coe.int/Treaty/Commun/QueVoulezVous.asp?NT=160&CL=ENG>

⁴⁹ Europos konvenciją dėl pilietybės - pasirašė 21 Europos Tarybos valstybė narė, iš jų 4 valstybės ją ratifikavo. Lietuva nėra pasirašiusi šios Konvencijos.

metu buvo valstybės, kuri yra šios Konvencijos Šalis, piliečiai, išskyrus vidaus teisės numatytus vaikų, gimusių už šios valstybės ribų, atvejus. Vaikų, kurių tėvai nustatomi pripažinimo būdu, teismo sprendimu arba panašia tvarka, atžvilgiu kiekviena valstybė, kuri yra šios Konvencijos Šalis, gali nustatyti, kad vaikas įgyja pilietybę vidaus teisės nustatyta tvarka; taip pat teisę įgyti pilietybę galėtų šios valstybės teritorijoje rasti vaikai, kurie priešingu atveju būtų asmenimis be pilietybės.

Vadovaujantis 1997 m. Europos konvencijos dėl pilietybės nuostatomis, kiekviena valstybė, kuri yra šios Konvencijos Šalis, užtikrina, kad jos teritorijoje gimę vaikai, kurie gimus neįgyja kitos pilietybės, įgytų šios valstybės pilietybę pagal jos vidaus teisę. Minėta Konvencija nustato, kad pilietybė suteikiama: gimus *ex lege*; arba vaikams, kurie lieka be pilietybės, vėliau, kai vaikas arba kiti asmenys jo vardu pateikia prašymą atitinkamai institucijai valstybės, kuri yra šios Konvencijos Šalis, vidaus teisės nustatyta tvarka. Laikotarpis, kurį tokie vaikai privalo teisėtai ir nuolat gyventi šios valstybės teritorijoje iki prašymo pateikimo dienos negali viršyti penkių metų. Kiekviena valstybė, kuri yra šios Konvencijos Šalis, turi palengvinti pilietybės įgijimą pagal vidaus teisę šiems asmenims:

- vaikams, kurių vienas iš tėvų yra šios valstybės pilietis ir kuriems taikoma Konvencijos 6 str. 1 punkto (a) papunktyje nurodyta išimtis;
- vaikams, kurių vienas iš tėvų pateikė prašymą įgyti šios valstybės pilietybę arba ją įgijo;
- šios valstybės piliečių įvaikintiems vaikams; asmenims, kurie gimė šios valstybės teritorijoje ir teisėtai bei nuolat joje gyvena;
- asmenims, tam tikrą laikotarpį teisėtai ir nuolat gyvenantiems šios valstybės teritorijoje, iki jiems sukanka 18 metų; šio laikotarpio trukmė nustatoma pagal atitinkamos valstybės, kuri yra šios Konvencijos Šalis, vidaus teisę.

Šioje Konvencijoje taip pat reguliuojamas vaikų pilietybės netekimas *ex lege* ar valstybės, kuri yra šios Konvencijos Šalis, iniciatyva. Valstybė, kuri yra šios Konvencijos Šalis, savo vidaus teisėje negali numatyti pilietybės netekimo *ex lege* arba pilietybės netekimo valstybės iniciatyva, išskyrus šiuos atvejus: „<...>nustačius, kad nepilnamečio vaiko atžvilgiu nėra vykdomos vidaus teisės numatytos sąlygos, kuriomis remiantis šis vaikas įgijo *ex lege* valstybės, kuri yra Konvencijos Šalis, pilietybę; įvaikinus, jeigu vaikas įgyja arba turi vieno arba abiejų tėvų kitos valstybės pilietybę“. Valstybė, kuri yra šios Konvencijos Šalis, gali numatyti, kad vaikai, kurių tėvai netenka pilietybės, taip pat jos netenka <...>. Tačiau Konvencija nustato, kad „vaikai išlaiko pilietybę, jeigu vienas iš tėvų ją išlaiko“. Valstybė, kuri yra šios Konvencijos Šalis, savo vidaus teisėje negali numatyti „pilietybės netekimo <...>, jeigu dėl to atitinkamas asmuo liktų be pilietybės <...>.“

Europos konvencijos dėl pilietybės 14 straipsnyje taip pat numatyta kelių valstybių pilietybė *ex lege*: „1.Valstybė, kuri yra šios Konvencijos Šalis, leidžia: vaikams, kurie gimus

savaime įgyja skirtingas pilietybes, išlaikyti šias pilietybes; <...> nurodytas pilietybės išlaikymas priklauso nuo šios Konvencijos 7 str. atitinkamų nuostatų.“⁵⁰

Prieš priimant 1997 m. Europos konvenciją dėl pilietybės, kai kurios svarbiausios nuostatos, susijusios su vaikais ir pilietybe buvo jau įtrauktos į kelis anksčiau priimtus Europos Tarybos dokumentus, kurie reguliuodavo įvairias vaikų teises. Vienas iš jų - 1967 m. Europos įvaikinimo konvencija.⁵² Šios konvencijos 11 str. nustato, kad „1. Tais atvejais, kai vaikas neturi tokios pačios pilietybės kaip ir tėvis, kai vaiką nori įvaikinti vienas asmuo, arba kai vaiką nori įvaikinti sutuoktiniai, vaikas neturi jų bendros pilietybės, Šalis narė, kurios pilietis yra vienas asmuo arba sutuoktiniai, sudarys sąlygas vaikui įgyti tos šalies pilietybę. 2. Pilietybė įvaikinimo atveju gali būti prarandama tik tuo atveju, jei asmuo įgis kitą pilietybę.“⁵³

2000 m. sausio 26 d. Parlamentinė Asamblėja patvirtino Rekomendaciją Nr. 1443 (2000)1 „Tarptautinis įvaikinimas: atkreipiant dėmesį į vaiko teises“.⁵⁴ Šioje Rekomendacijoje Ministrų komitetas paprašė peržiūrėti Europos konvenciją dėl pilietybės, kad būtų palengvinta vaikams - užsieniečiams įgyti pilietybę tos šalies į kurią įvaikintas vaikas būtų atvykęs, jeigu įvaikinimo procedūra nebūtų nutrūkusi arba neįvykusi.

2006 m. gegužės 19 d. Europos Taryboje buvo pateiktas pasirašyti dokumentas pilietybės srityje, kuris reguliuoja pilietybės aspektus susijusius su paveldėjimu šalyje narėje. Šis dokumentas taip pat atkreipia dėmesį į tai, kad reikia vengti atvejų kai liekama be pilietybės ypač tais atvejais kai vaikas yra susijęs su paveldėjimu šalyje narėje. Šiuo atžvilgiu Europos pilietybės konvencija tiesiog įpareigoja Šalį narę suteikti vaikui pilietybę siekiant išvengti atvejų kai asmuo lieka be pilietybės. Tai kalbama 10 straipsnyje „Stengimasis vengti atvejų kai gimus liekama be pilietybės“: „Suinteresuotoji Šalis turėtų suteikti gimusiam vaikui pilietybę, tuo atvejais kai vaikas yra susijęs su paveldėjimu toje šalyje, turėtų įgyti protėvio pilietybę, jeigu kitu atveju jis liktų be pilietybės“.⁵⁵

Prireikus valstybės gali su kitomis valstybėmis sudaryti daugiašales ir dvišales sutartis dėl pilietybės. Įstatymais, taip pat tarptautinėmis sutartimis nustatytas pilietybės teisinis reguliavimas

⁵⁰ Europos konvencija dėl pilietybės. Strasbūras, 1997-11-06. – ES 166.

⁵¹ Europos konvencija dėl pilietybės. Aiškinamasis raštas. <http://conventions.coe.int/Treaty/EN/Reports/Html/166.htm> Prisijungta 2007-11-20.

⁵² Europos įvaikinimo konvencija. <http://conventions.coe.int/treaty/en/treaties/Word/058.doc> Prisijungta 2007-11-20.

⁵³ Nationality of the child – Feasibility study. Bureau of the European Committee on legal co-operation (CDCJ-BU). Prepared for the CDCJ by Mr. Zdzislaw Galicki (Poland). Strasbourg, 2006-12-12. [http://www.coe.int/t/e/legal_affairs/legal_co-operation/foreigners_and_citizens/nationality/documents/reports/CDCJ-BU%20\(2006\)%2029%20e%20-%20STUDY%20National%20of%20Child%20GALICKI%20Dec%202006.pdf](http://www.coe.int/t/e/legal_affairs/legal_co-operation/foreigners_and_citizens/nationality/documents/reports/CDCJ-BU%20(2006)%2029%20e%20-%20STUDY%20National%20of%20Child%20GALICKI%20Dec%202006.pdf) . Prisijungta 2007-11-26.

⁵⁴ Parlamentinė Asamblėja, Europos Taryba, 1999-12-02, Tarptautinis įvaikinimas – vaiko teisių užtikrinimas. Dok. 8592. <http://assembly.coe.int/Documents/WorkingDocs/doc99/EDOC8592.htm> Prisijungta 2007-11-20.

⁵⁵ Nationality of the child – Feasibility study. Bureau of the European Committee on legal co-operation (CDCJ-BU). Prepared for the CDCJ by Mr. Zdzislaw Galicki (Poland). Strasbourg, 2006-12-12.

turi *inter alia* atitikti tarptautines konvencijas, paprotinę tarptautinę teisę ir visuotinai pripažintus su pilietybe susijusius teisės principus.⁵⁶

1992 m. spalio 25 d. referendumu priimtoje LR Konstitucijoje⁵⁷ įtvirtintas savarankiškas LR pilietybės institutas. Konstitucijos 12 straipsnyje nustatyta, kad „Lietuvos Respublikos pilietybė įgyjama gimstant ir kitais įstatymo nustatytais pagrindais. Išskyrus įstatymo numatytus atskirus atvejus, niekas negali būti kartu LR pilietis ir kitos valstybės pilietis. Pilietybės įgijimo ir netekimo tvarką nustato įstatymas.“ Esmine laikytina nuostata draudžianti dvigubą pilietybę. Nors šis draudimas nėra absoliutus – LR pilietis tuo pat metu gali būti ir kitos valstybės piliečiu įstatymo numatytais atskirais atvejais, - ši nuostata reiškia, kad turi būti nustatytas dvigubą pilietybę ribojantis pilietybės teisinis reguliavimas.

1994 m. balandžio 13 d. LR Konstitucinis teismas priėmė nutarimą „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo 1993 m. gruodžio 22 d. nutarimo "Dėl Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos nutarimo "Dėl Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo įgyvendinimo tvarkos" 5 punkto pakeitimo" atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai“.⁵⁸ Šiame nutarime LR Konstitucinis teismas konstatavo, kad „pilietybė yra nuolatinis asmens politinis teisinis ryšys su konkrečia valstybe, grindžiamas abipusėmis teisėmis bei pareigomis ir iš jų išplaukiančiu savitarpio pasitikėjimu, ištikimybe bei gynyba“.

2003 m. gruodžio 30 d. LR Konstitucinis teismas priėmė nutarimą „Dėl Lietuvos Respublikos Prezidento 2003 m. balandžio 11 d. dekreto Nr. 40 "Dėl Lietuvos Respublikos pilietybės suteikimo išimties tvarka" ta apimtimi, kuria nustatyta, kad Lietuvos Respublikos pilietybė išimties tvarka suteikiama Jurij Borisov, atitiktis Lietuvos Respublikos Konstitucijai ir Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo 16 str. 1 daliai“⁵⁹. LR Konstitucinis teismas šiame nutarime konstatavo, kad pilietybė yra nuolatinis, nepertraukiamas asmens ir valstybės teisinis ryšys. Pilietybė yra ne bet koks asmens ir valstybės nuolatinis ryšys, o būtent teisinis. Pilietybės santykiai visada yra teisiniai, jų buvimas visada konstatuojamas teisine forma. Šiame nutarime Konstitucinis Teismas pažymėjo, kad absoliuti dauguma asmenų yra piliečiai ne todėl, kad jie pareiškė norą būti tos valstybės piliečiais, bet todėl, kad jie yra susiję su ta valstybe tam tikru

⁵⁶ Lietuvos Respublikos Konstitucinio teismo nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos Prezidento 2003 m. balandžio 11 d. dekreto Nr. 40 "Dėl Lietuvos Respublikos pilietybės suteikimo išimties tvarka" ta apimtimi, kuria nustatyta, kad Lietuvos Respublikos pilietybė išimties tvarka suteikiama Jurij Borisov, atitiktis Lietuvos Respublikos Konstitucijai ir Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo 16 str. 1 daliai“ // Žin. 2003, Nr. 124-5643.

⁵⁷ Lietuvos Respublikos Konstitucija. // Žin., 1992, Nr. 33-1014.

⁵⁸ Lietuvos Respublikos Konstitucinio teismo nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo 1993 m. gruodžio 22 d. nutarimo "Dėl Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos nutarimo "Dėl Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo įgyvendinimo tvarkos" 5 punkto pakeitimo" atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ // Žin. 1994, Nr. 29-524.

⁵⁹ Lietuvos Respublikos Konstitucinio teismo nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos Prezidento 2003 m. balandžio 11 d. dekreto Nr. 40 "Dėl Lietuvos Respublikos pilietybės suteikimo išimties tvarka" ta apimtimi, kuria nustatyta, kad Lietuvos Respublikos pilietybė išimties tvarka suteikiama Jurij Borisov, atitiktis Lietuvos Respublikos Konstitucijai ir Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo 16 str. 1 daliai“ // Žin. 2003, Nr. 124-5643.

objektyviu ryšiu – tos valstybės piliečiai buvo jų tėvai (vienas iš tėvų). Pilietybės įgijimas gimstant (filiacija) yra pagrindinis pilietybės įgijimo būdas; įgyjant pilietybę gimstant yra užtikrinamas pilietybės tęstinumas, kartu ir valstybinės bendruomenės – pilietinės Tautos tęstinumas. Konstitucinis teismas nurodė, kad pilietybės įgijimas visada sietinas su asmens tam tikru objektyviu ryšiu su valstybe: šį ryšį dažniausiai lemia tai, kad piliečių vaikai gimdami tampa piliečiais (*jus sanguini*), ir kad (kai kuriose valstybėse) piliečiu laikomas asmuo, gimęs tos valstybės teritorijoje (*jus soli*).

2006 m. lapkričio 13 d. Konstitucinis teismas priėmė nutarimą “Dėl teisės aktų, reguliuojančių Lietuvos Respublikos pilietybės santykius, nuostatų atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai”⁶⁰. Konstitucinis teismas šiame nutarime konstatavo, kad deramas, Konstitucija grindžiamas LR pilietybės santykių teisinis reguliavimas – svarbi valstybingumo stiprinimo sąlyga, Lietuvos pilietinę Tautą – valstybinę bendruomenę vienijantis veiksnys. Vertinant šios konstitucinės justicijos bylos nagrinėjimo metu galiojančiame Pilietybės įstatyme nustatytą teisinį reguliavimą LR Konstitucinis teismas pažymėjo, kad jis yra labai prieštaringas, nenuoseklus, painus, šiame įstatyme nemaža nuostatų, kurios sunkiai dera vienos su kitomis, kai kurios formuluotės yra dviprasmiškos. LR Konstitucinis teismas nurodė, kad šis įstatymas taisytinas iš esmės, nes įstatymų leidėjas, nepaisydamas LR Konstitucijos 12 str. 2 dalies nuostatos, kad, išskyrus įstatymo numatytus atskirus atvejus, niekas negali būti kartu LR ir kitos valstybės pilietis, tolydžio plėtė įstatymines galimybes LR piliečiams turėti dar ir kitos valstybės pilietybę. Galiausiai buvo nustatytas toks įstatyminis reguliavimas, kai didžiulė dalis LR piliečių tuo pat metu gali būti ir kitų valstybių piliečiais. LR Konstitucinis teismas pabrėžė, kad Pilietybės įstatyme nustatytas teisinis reguliavimas ne tik neužkerta tam kelio, bet net ir skatina tokią tendenciją. Pagal LR Konstituciją tai nepateisinama. LR Konstitucinis teismas pabrėžė, kad jeigu įstatymų leidėjas iš tikrųjų vadovaujasi nuostata, kad dvigubos pilietybės nereikia riboti, jis pirmiausia turėtų imtis atitinkamų Konstitucijos nuostatų, *inter alia* 12 str. , revizijos ir tai daryti laikydamasis tos tvarkos, kuri yra nustatyta pačioje Konstitucijoje.

Labai svarbus tuometinės Lietuvos TSR Aukščiausiosios Tarybos 1989 m. lapkričio 3 d. priimtas Lietuvos TSR pilietybės įstatymas, įsigaliojęs nuo priėmimo dienos. Šiame įstatyme buvo nustatyta, kas yra „Lietuvos TSR piliečiai“, numatyti teisės į Lietuvos TSR pilietybę išsaugojimo ir Lietuvos TSR pilietybės pripažinimo institutai. Ypač pabrėžtina, kad šiam įstatymui „visiškai įgyvendinti“ buvo numatytas dviejų metų nuo jo įsigaliojimo terminas.⁶¹

⁶⁰ Lietuvos Respublikos Konstitucinio teismo nutarimas “Dėl teisės aktų, reguliuojančių Lietuvos Respublikos pilietybės santykius, nuostatų atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ // Žin. 2006, Nr. 123-4650.

⁶¹ Lietuvos Respublikos Konstitucinio teismo nutarimas “Dėl teisės aktų, reguliuojančių Lietuvos Respublikos pilietybės santykius, nuostatų atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ // Žin. 2006, Nr. 123-4650.

Atkūrusioje nepriklausomybę Lietuvos Respublikoje 1991 m. gruodžio 5 d. priimtas LR pilietybės įstatymas⁶², įsigaliojęs 1991 m. gruodžio 11 d.⁶³ 1991 m. LR Pilietybės įstatymas savitas tuo, kad, pvz.: a) pirmojoje redakcijoje nustatė, kad asmenys, turėję LR pilietybę iki 1940 06 15, jų vaikai ir vaikaičiai dabar yra LR piliečiai, jei nėra kitų valstybių piliečiai (dabar tokia nuostata negalioja) (Įstatymo pirminės redakcijos 1 str. nustatyta, kad: „Lietuvos Respublikos piliečiai yra: 1) asmenys, iki 1940 06 15 turėję LR pilietybę, jų vaikai ir vaikaičiai, *jeigu jie neįgijo kitos valstybės pilietybės*“); b) numatyti asmenys, kurie, viena vertus, savaime nėra LR piliečiai, kita vertus, bet kada gali laisvai apsispręsti jais tapti, kadangi neterminuotai išsaugo teisę į LR pilietybę. Tokią nuostatą galima suprasti, atsižvelgiant į gausią Lietuvos išeiviją, atsiradusią pirmiausiai dėl TSRS okupacijos; c) tarsi diskriminuojami LTSR laikotarpiu ar po Kovo 11-osios Akto repatrijavę (t.y. į savo etninę tėvynę, pvz., Lenkiją, Rusiją, Izraelį ar Vokietiją grįžę (nuolat gyventi) asmenys, kurie turėjo LR pilietybę iki 1940 06 15, ir jų vaikai bei vaikaičiai. Šie asmenys nelaikomi nei LR piliečiais, nei subjektais, neterminuotai išsaugojančiais minėtą teisę į LR pilietybę; d) buvo nenumatyti asmenų, turėjusių LR pilietybę iki 1940 06 15, provaikaičiai, laikomi piliečiais 1991 m. (dabar jie savaime laikomi LR piliečiais, o jei gyvena kitose valstybėse – asmenimis, neterminuotai išsaugančiais teisę į LR pilietybę).

2002 m. rugsėjo 17 d. priimtas LR Pilietybės įstatymas⁶⁴ su vėlesniais pakeitimais ypatingas tuo, kad jis: a) numato daug dvigubos (sudvejintos) pilietybės atsiradimo atvejų, pvz., kai LR piliečiai (turėję LR pilietybę iki 1940 06 15, jų vaikai bei vaikaičiai bei provaikaičiai) įgyja kitos valstybės pilietybę, savaime neprarasdami LR pilietybės (pirminės 2002 m. įstatymo redakcijos 18 str. 2 d. 1 p.); b) pirmą kartą įdiegia kategoriją „provaikaičiai“, kuri prilyginama „vaikaičiams“, t.y. nustato, kad asmenų, turėjusių LR pilietybę iki 1940 06 15, provaikaičiai (ne tik vaikai ir vaikaičiai) laikomi LR piliečiais (o jei gyvena kitose valstybėse – asmenimis, neterminuotai išsaugančiais teisę į LR pilietybę).⁶⁵

Atsižvelgiant į aukščiau išdėstyta, galime teigti, kad šiuo metu LR pilietybės teisinį institutą sudarančios normos, reguliuojančios pilietybės santykius, yra įtvirtintos 1992 m. LR Konstitucijoje, 2002 m. priimtame LR pilietybės įstatyme (su jo vėlesniais pakeitimais ir papildymais) bei poįstatyminiuose teisės aktuose. Pažymėtina, kad rengiant LR pilietybę reguliuojančius teisės aktus buvo atsižvelgta į svarbiausias tarptautinės teisės nuostatas ir principus dėl pilietybės instituto.⁶⁶

⁶² Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymas // Žin. 1991. Nr. 36-977.

⁶³ Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos 1991 m. gruodžio 10d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo įgyvendinimo tvarkos“ // Žin., 1991. Nr. 36-982.

⁶⁴ Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymas // Žin., 2002, Nr. 95-4087.

⁶⁵ Šileikis E. Konstitucinės teisės klausimai, kazusai, užduotys. Vilnius. 2004. P 170 – 172.

⁶⁶ Birimontienė T., Jarašiūnas E. Lietuvos Konstitucinė teisė. Lietuvos teisės universitetas. 2001. P. 369.

3. Vaiko sąvoka

1989 m. lapkričio 20 d. Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencija nustatė, kad „vaiku laikomas kiekvienas asmuo, neturintis 18-os metų, jei pagal taikomą įstatymą jo pilnametystė nepripažinta anksčiau“.⁶⁷

Vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymo 2 str. nustato tokią vaiko sąvoką: „Vaikas yra asmuo, neturintis 18 metų, išskyrus atvejus, kai įstatymai numato kitaip“.⁶⁸ Tokią aukštutinę amžiaus ribą nusistatė ne tik Lietuva, bet ir Austrija, Latvija, Estija, Lenkija, Danija, Suomija, Norvegija ir kt. valstybės. Airijoje vaikas tampa pilnamečiu ir veiksniu nuo 21 metų. Minėto įstatymo 3 str. nustato, jog teisėti vaiko atstovai yra tėvai, tėviai, globėjai, rūpintojai ir kiti asmenys, kurie pagal įstatymą ar kitą teisės aktą privalo rūpintis vaiku, jį auklėti, globoti, jam atstovauti, ginti jo teises ir teisėtus interesus.

Vaikai (asmenys iki 18 metų) dėl ypatingos savo padėties (neveiknumo) yra išskirtinė asmenų grupė, turinti įvairių poreikių, bet dėl savo fizinio ir psichinio nebrandumo nesugebanti savęs apginti. Už vaiko gerovės užtikrinimą atsako ne tik šeima, bet ir valstybė. Vaiko teisių apsauga turi būti visų valstybės bei savivaldybių institucijų ir visų valstybės tarnautojų rūpestis bei prioritetas. Todėl Lietuvoje tobulinamas vaiko teisių apsaugos politikos įgyvendinimas ir jos koordinavimo mechanizmas tiek centrinės, tiek vietos valdžios (savivaldybių) lygmeniu.

Vadovaujantis Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencija⁶⁹⁷⁰, Lietuvoje buvo priimta, pakeista ar papildyta daugelis teisės aktų, reguliuojančių vaiko teises.

2001 m. liepos 1 d. įsigaliojus LR civiliniam kodeksui, neteko galios LR santuokos ir šeimos kodeksas. Šeimos teisei naujajame teisės akte skirta LR civilinio kodekso trečioji knyga. Šios knygos normos nustato ne tik bendruosius šeimos santykių teisinio reguliavimo principus, bet ir įtvirtina vaiko gimimo registravimo momento, įvaikinimo sąlygų ir tvarkos pagrindines nuostatas, įtvirtintas vaikų, gimusių susituokusiems tėvams, ir vaikų, gimusių nesusituokusiems tėvams, lygiateisiškumas, reguliuojamos kitos šeimos ir vaikų teisės ir pareigos.⁷¹

⁶⁷ Jungtinių tautų vaiko teisių konvencija // Žin., 1995, Nr. 60-1501.

⁶⁸ Vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymas // Žin., 1996, Nr. 33-807.

⁶⁹ Lietuvos Respublikos Vyriausybė 1992 m. sausio 8 d. Nr. 11p potvarkis.

http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=6831&p_query=D%EB1%20prisijungimo%20prie%201989%20m.%20lapkri%EB1%2020%20d.%20konvencijos%20d%EB1%20vaiko%20teisi%F8&p_tr2=2 Prisijungta 2007-11-26.

⁷⁰ Jungtinių tautų vaiko teisių konvencija // Žin., 1995, Nr. 60-1501.

⁷¹ Dėl Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencijos įgyvendinimo ataskaitos patvirtinimo // Žin., 2004., Nr. 24-739.

Civilinė teisė anksčiau vartojo ne „fizinio asmens“, o „piliečio“ terminą. Pilietis yra tam tikros valstybės narys, o civiliniame teisiniame santykiyje subjektas gali būti atitinkamos valstybės pilietis, kitos valstybės pilietis ir žmogus be pilietybės.⁷²

Civilinio kodekso 2.5 str. apibrėžia fizinių asmenų veiksnumą kaip fizinio asmens galėjimą savo veiksmais įgyti civilines teises ir sukurti civilines pareigas. Fizinių asmenų veiksnumas atsiranda visiškai, kai asmuo sulaukia pilnametystės, t.y. kai jam sueina aštuoniolika metų.⁷³ Tik gimęs žmogus yra teisus, tačiau tuo momentu jis dar nėra veiksnus. Vaikas pats negali savo teisių įgyvendinti – už jį tai atlieka tėvai arba globėjai (rūpintojai).⁷⁴ Tam reikia, kad žmogus sugebėtų sąmoningai vertinti savo veiksmus, suprasti jų reikšmę ir numatyti jų padarinius. Toks sugebėjimas priklauso nuo žmogaus amžiaus ir psichinės būklės. Veiksnumas apibrėžia visų pirma tai, ką gali susikurti teisės subjektas savo veiksmais. Tokiais veiksmais gali būti įstatyme tiesiogiai numatyti (arba nenumatyti) veiksmai.⁷⁵ Civilinio kodekso 3.157 str., kuris nustato, kad tėvai yra savo neveiksnių nepilnamečių vaikų atstovai pagal įstatymus, išskyrus tėvus, pripažintus neveiksniais teismo sprendimu. Tėvai savo nepilnamečiams vaikams atstovauja pateikę vaiko gimimo liudijimą.⁷⁶ Civilinis kodeksas numato tam tikras išimtis dėl vaikų veiksnumo - nepilnametis, sulaukęs 16 metų, jo tėvų, globos (rūpybos) institucijų, jo rūpintojo ar jo paties pareiškimu gali būti teismo tvarka pripažintas visiškai veiksniumi (emancipuotas), jeigu yra pakankamas pagrindas leisti jam savarankiškai įgyvendinti visas civilines teises ar vykdyti pareigas. Tais atvejais, kai įstatymai leidžia fiziniam asmeniui sudaryti santuoką anksčiau, nei sueis aštuoniolika metų, asmuo, kuriam nėra suėjęs šis amžius, įgyja visišką civilinį veiksnumą nuo santuokos sudarymo momento. Jeigu vėliau ši santuoka nutraukiama ar pripažįstama negaliojančia dėl priežasčių, nesusijusių su santuokiniu amžiumi, nepilnametis įgyto visiško veiksnumo nenustoja. Už nepilnamečius iki 14 metų jų vardu sandorius sudaro tėvai arba globėjai. Tačiau jeigu ginčas kyla dėl santykių, kuriuose asmenys turi visišką civilinį veiksnumą, nepilnamečiai turi teisę kreiptis į teismą dėl savo teisių ar įstatymų saugomų interesų gynimo savarankiškai nuo 14 metų.

Atsižvelgiant į aukščiau išdėstyta, pastebėtina, jog LR pilietybės įstatymas taip pat nustato, tam tikras amžiaus ribas, kuomet vaiko teises bei pareigas besąlygiškai atstovauja tėvai arba globėjai ir kuomet reikalingas vaiko sutikimas: 14–18 metų vaikų pilietybė, pasikeitus jų tėvų pilietybei, gali būti pakeista tik remiantis rašytiniu vaikų sutikimu.⁷⁷ Kitose valstybėse vaikų

⁷² Vasarienė D. „Civilinė teisė“, paskaitų ciklas. Vilniaus vadybos kolegija. Vilnius, 2002.

⁷³ Civilinio kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymas. Civilinis Kodeksas // Žin., 2000, Nr. 74-2262.

⁷⁴ Kiršienė J., Pakalniškis V., Ruškytė R., Vitkevičius P. Civilinė teisė. Bendroji dalis. I tomas. Vilnius, 2004.

⁷⁵ Civilinės teisės vadovėlis. Kaunas, Vija, 1997.

⁷⁶ Civilinio kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymas. Civilinis Kodeksas // Žin., 2000, Nr. 74-2262

⁷⁷ Dėl Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencijos įgyvendinimo ataskaitos patvirtinimo // Žin., 2004., Nr. 24-739.

amžiaus ribos nuo kurių yra reikalaujamas vaiko sutikimas skiriasi: pavyzdžiui Austrijoje - 14 metų; Danijoje, Norvegijoje, Suomijoje, Švedijoje, Islandijoje vaikui pilietybė įvaikinimu suteikiama vaikui, kuriam yra mažiau nei 12 metų. Estijoje, Latvijoje yra nustatytas 15 metų amžiaus cenzas, tam kad vaikas užsienietis jau galėtų savarankiškai kreiptis dėl pilietybės įgijimo, Lenkijoje - nuo 16 metų. Vokietija, Jungtinė Karalystė tokių išimčių nėra įtvirtinusi vaikų pilietybės teisinius santykius reguliuojančiuose įstatymuose.

Apibendrinant tai, kas išdėstyta aukščiau, galime teigti, kad vaikas yra asmuo, neturintis 18 metų, išskyrus atvejus, kai įstatymai numato kitaip. Teisėti vaiko atstovai yra tėvai, tėviai, globėjai, rūpintojai ir kiti asmenys, kurie pagal įstatymą ar kitą teisės aktą privalo jam atstovauti, ginti jo teises ir teisėtus interesus. Vaikas iki 18 metų amžiaus įgyja visišką veiksnumą kai teisės aktų nustatyta tvarka yra emancipuojamas arba, kai įstatymai leidžia fiziniam asmeniui sudaryti santuoką anksčiau, nei sueis aštuoniolika metų. LR pilietybės įstatymo atžvilgiu vaikas nuo 14 iki 18 metų amžiaus jau įgyja dalinį veiksnumą – tam, kad pasikeistų vaikų pilietybė, jei keičiasi vaiko tėvų pilietybė, reikalingas vaiko rašytinis sutikimas.

4. Įgimtoji pilietybė

Teisė gimimu įgyti savo valstybės pilietybę yra viena svarbiausių prigimtinių žmogaus teisių. Tai atitinka nuostatą, įtvirtintą Visuotinės žmogaus teisių deklaracijos 15 str. 1 dalyje – „kiekvienas žmogus turi teisę į pilietybę“. Svarbus minėtos Deklaracijos 6 str., kuriame teigiama: „Kiekvienas žmogus, kad ir kur jis būtų, turi teisę būti pripažintas teisinių santykių subjektu.“ Kad būtų įgyvendinta tokia žmogaus teisė, valstybė turi imtis priemonių, siekdama užtikrinti pilietybės ryšio tarp individo ir valstybės tęstinumą, nesvarbu, ar pilietis yra savo ar svetimos valstybės teritorijoje ar tarptautinėse erdvėse. Žmogaus teisė į pilietybę suponuoja valstybės pareigą suteikti žmogui pilietybę. Tokia valstybės pareiga pirmiausiai egzistuoja tiems asmenims, kurie yra susiję su valstybe nuolatiniais teisiniais ryšiais.⁷⁸

Yra du pilietybės įgijimo būdai: a) gimimo faktas (filiacija) ir b) natūralizacija (kai pilietybė suteikiama susidarius tam tikroms sąlygoms). Reguluodami pilietybės įgijimą gimimo faktu (filiacija), atskirų valstybių įstatymai paprastai laikosi šių principų:

a) nacionalinio arba kraujo teisės (*jus sanguinis*) (paveldima pilietybė, kai tam tikros šalies piliečiams gimęs vaikas automatiškai laikomas esąs tos pačios pilietybės.⁷⁹ Pagal nacionalinį principą naujagimio pilietybė priklauso nuo jo tėvų pilietybės ir nepriklauso nuo gimimo vietos.)

b) teritorinio arba žemės teisės (*jus soli*). Valstybės, kuriose galioja teritorinis principas, vaiko pilietybė nepriklauso nuo tėvų pilietybės ir suteikiama pagal gimimo vietą.

c) mišraus. Daugelyje ES valstybių yra mišrus principas, kai pilietybė suteikiama savo piliečių vaikams, taip pat daliai užsieniečių vaikų, gimusių valstybės teritorijoje. Lietuvos pilietybės įgijimas filiacijos būdu yra grindžiamas dviem tarptautinėje teisėje visuotinai pripažintais kriterijais: nacionalinio (vadinamasis kraujo principas - *jus sanguini*) ir teritorinio (vadinamas žemės principas - *jus soli*).⁸⁰ LR Konstitucijos 12 str. 1 dalyje yra nurodytas pagrindinis LR pilietybės įgijimo būdas. LR pilietybė įgyjama gimstant. Pagal Konstitucijos 12 straipsnį pilietybė gali būti įgyjama ne tik gimimu (filiacija), bet ir kitais įstatyme nustatytais pagrindais.⁸²

Peržiūrėjus ES ir kitų valstybių vaikų pilietybės įgijimo teisinius santykius reguliuojančius teisės aktus pastebime, kad vieningo vaikų pilietybės teisinio reguliavimo nėra. Yra šalių, kuriose

⁷⁸ Lietuvos Respublikos Konstitucijos komentaras. 1 dalis. P. 80-81. 2000, Teisės institutas.

⁷⁹ Bončkutė M. Lietuvos rytas. 2007-02-09.

⁸⁰ Šileikis E. Konstitucinės teisės klausimai, kazusai, užduotys. Vilnius. 2004. P 176.

⁸¹ Petrauskas Z. Baltijos valstybių ir Ukrainos pilietybės politika. Politologija, 1997/2.

⁸² Konstitucinio teismo nutarimas „Dėl teisės aktų, reguliuojančių LRpilietybės santykius, nuostatų atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ // Žin., 2006, Nr. 123-4650.

labiau taikomas nacionalinis principas, kitose teritorinis principas, tačiau daugiausiai valstybių taiko tiek vieną, tiek kitą principą.

4.1 Nacionalinio ir teritorinio principų taikymas

LR Pilietybės įstatymo 8 str. nustato, jog „vaikas, kurio abu tėvai jo gimimo metu buvo Lietuvos Respublikos piliečiai, yra Lietuvos Respublikos pilietis, nesvarbu, ar jis gimė Lietuvos Respublikos teritorijoje, ar už jos ribų“.⁸³⁸⁴ Šiame straipsnyje yra įtvirtintas nacionalinis pilietybės įgijimo principas. Latvijos ir Lenkijos pilietybės įstatymuose įtvirtintos analogiškos nuostatos.^{85 86}

87 88

Šis LR pilietybės įstatymo straipsnis nustato, kad vaikas automatiškai įgyja LR pilietybę, nepriklausomai ar jis gimė LR teritorijoje, ar kitoje šalyje, nepriklausomai ar šalis, kurioje vaikas gimė, taiko teritorinį ar nacionalinį pilietybės įgijimo principą.

Viena iš teritorinį principą pilietybės įgijimo gimimu taikančių šalių yra Jungtinės Amerikos Valstijos (toliau – JAV). Pagal JAV Imigracijos ir pilietybės įstatymo 301 dalį, kiekvienas asmuo, gimęs JAV ar joms priklausančiose teritorijose, įgyja JAV pilietybę nuo pat gimimo (išskyrus kai kurių diplomatų, dirbančių JAV, vaikus). Šiuo atveju JAV pilietybę įgyjama nepriklausomai nuo to, ar vaiko tėvai yra JAV piliečiai, ar ne.⁸⁹ Todėl Lietuvos piliečio vaikas, gimęs JAV teritorijoje automatiškai įgyja JAV pilietybę.

Suomijos pilietybės aktas, be kitų pilietybės įgijimo pagrindų numato, jog vaikas įgyja Suomijos pilietybę gimimu, jeigu vaikas gimė Suomijoje, ir neįgijo gimimu kitos valstybės pilietybės⁹⁰. Analogiškos nuostatos nustatyto ir Graikijos pilietybės kodekse.^{91 92}

Taikant LR pilietybės įstatymo 8 str. nuostatas, matome, jog vaikas, kurio abu tėvai Lietuvos piliečiai, nors ir gimsta kitoje šalyje, Lietuvos pilietybę įgyja automatiškai. Tai yra vadinamasis objektyvus kitos valstybės pilietybės įgijimas, kai vaikas - Lietuvos pilietis tampa ir

⁸³ Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymas // Žin., 2002, Nr. 95-4087

⁸⁴ Lietuvos Tarybų Socialistinės Respublikos pilietybės įstatymas. Priimtas 1989-11-03 LTSR Aukščiausiosios Tarybos. http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=18854&p_query=&p_tr2=Prisijungta 2007-11-26.

⁸⁵ Citizenship Law, Parliament of the Republic of Latvia. Translation and Terminology Centre. http://www.np.gov.lv/en/faili_en/Pils_likums.rtf Prisijungta 2007-11-26.

⁸⁶ 1962-02-15 Lenkijos pilietybės įstatymas. “The Journal of Laws“, Nr. 10, 49 str. .

⁸⁷ Lenkijos teisės aktų nuostatos, susijusios su pilietybe. http://www.coe.int/t/e/legal_affairs/legal_co-operation/foreigners_and_citizens/nationality/documents/bulletin/Poland%20E%202004.pdf Prisijungta 2007-11-26.

⁸⁸ Latvijos teisės aktų nuostatos, susijusios su pilietybe. http://www.coe.int/t/e/legal_affairs/legal_co-operation/foreigners_and_citizens/nationality/documents/bulletin/Latvia%202004%20E.pdf Prisijungta 2007-11-26.

⁸⁹ 2005-05-25 LR Užsienio reikalų ministerijos Konsulinio departamento Konsulinės pagalbos skyriaus raštas Nr. (25.8.7)-3-10-01/605 „Dėl dokumentų perdavimo“.

⁹⁰ Suomijos pilietybės aktas 1984-08-10 (584) (VRM MD medžiaga).

⁹¹ Code of Greek Nationality. <http://www.geocities.com/nationalite/greek-eng.txt>

⁹² http://www.coe.int/t/e/legal_affairs/legal_co-operation/foreigners_and_citizens/nationality/documents/bulletin/Greece%202004%20E.pdf Prisijungta 2007-11-26.

kitos valstybės piliečiu ne dėl to, kad jis pats to prašė (norėjo), o dėl įstatymų kolizijos, kai valstybių pilietybės įstatymai grindžiami skirtingais pilietybės įgijimo pagrindais. Dėl to Lietuvos piliečiui, ypač vaikui, iš karto (savaiame) neturėtų atsirasti neigiamų pasekmių. Tačiau jos kyla, nes pagal Pilietybės įstatymą Lietuvos pilietis, įgijęs kitos valstybės pilietybę, netenka Lietuvos pilietybės nuo kitos valstybės pilietybės įgijimo dienos. Todėl galima teigti, jog ši įstatymo nuostata suformuluota pernelyg kategoriškai, nes ji nesuteikia asmeniui teisės pasirinkti kurios nors vienos valstybės pilietybę. Atrodo, kad „objektyviais“ dvigubos pilietybės įgijimo atvejais neigiamos pasekmės vaikui Lietuvos piliečiui turėtų atsirasti tik tuomet, jeigu jis per įstatyme nustatytą laiką neatsisakytų kitos valstybės pilietybės. Tačiau Pilietybės įstatymas kol kas apskritai nereguliuoja, kokia tvarka tokiais atvejais asmuo turėtų spręsti savo pilietybės klausimą.

Kauno m. VPK Dainavos PK VP Pasų poskyryje 2006 m. per 9 mėnesius buvo priimtas 201 sprendimas dėl Lietuvos Respublikos pilietybės vaikui, kurio abu tėvai LR piliečiai ir vaikas gimė Lietuvoje, 2007 m. per tokį patį laikotarpį – 275.⁹³

Po 2006 m. lapkričio 13 d. LR Konstitucinio Teismo nutarimo priėmimo vaikų pilietybės įgijimas, vadovaujantis Pilietybės įstatymo 8 str. nuostatomis, tapo problematiškas. Pažymime, kad iki 2006 m. lapkričio 13 d. vaikas, gimęs užsienyje ir tapęs tos užsienio šalies piliečiu, buvo pripažįstamas Lietuvos piliečiu pagal LR pilietybės įstatymo 8 straipsnį ir 1 str. 1 punktą arba 3 punktą (LR pilietybės įstatymo įgyvendinimo įstatymo 2 str. 3 punktas). Tokiu atveju turėjo būti pateikiami papildomi dokumentai, įrodantys senelių, prosenelių turėtą LR pilietybę iki 1940 m. birželio 15 d. arba senelių, prosenelių lietuvių kilmę. Atkreipiame dėmesį, kad vaikai, gimę po 2003 m. sausio 1 d., pripažįstami LR piliečiais, vadovaujantis Pilietybės įstatymo 8 str. nuostatomis. Vaikai, gimę laikotarpiu 1991 m. gruodžio 11 d. – 2002 m. gruodžio 31 d., kurių gimimo metu abu tėvai buvo LR piliečiai, pripažįstami LR piliečiais pagal 2002 m. Pilietybės įstatymo 1 str. 5 punktą, kadangi tapo LR piliečiais pagal 1991 m. gruodžio 5 d. Pilietybės įstatymo 8 straipsnį. Per 2006 metų 9 mėnesius Kauno m. VPK Dainavos PK VP Pasų poskyryje priimta 626 sprendimai, per 2007 metų 9 mėnesius – 536 sprendimai.⁹⁴

Pateiksime pavyzdį kada vaikas, gimęs iki 2002 m. gruodžio 31 d. tėvams LR piliečiams, valstybėje, kuri taiko teritorinį pilietybės įgijimo principą, įgyja Lietuvos pilietybę: 1997 m. liepos 14 d. vaiko motina R.Z. pateikė Kauno m. Vyriausiojo policijos komisariato (toliau – VPK) Migracijos skyriui prašymą išduoti LR piliečio pasą jos dukrai A.D.Z., gimusiai 1994 m. sausio 22 d. JAV. A.D.Z. tėvas R.Z. gimė 1963 m. vasario 21 d. Šilutėje. Išnagrinėjus pateiktus dokumentus nustatyta, kad A.D.Z. yra JAV pilietė, vaiko tėvas R.Z. ir motina R.Z. yra LR piliečiai. Kauno m.

⁹³ Kauno m. VPK Dainavos PK VP Pasų poskyrio priimtų sprendimų dėl vaikų pilietybės statistiniai duomenys.

⁹⁴ Kauno m. VPK Dainavos PK VP Pasų poskyrio priimtų sprendimų dėl vaikų pilietybės statistiniai duomenys.

VPK Migracijos skyrius išvadą nusiuntė LR Vidaus Reikalų Ministerijos Migracijos Departamentui.⁹⁵ 1997 m. rugsėjo 4 d. LR Vidaus Reikalų Ministerijos Migracijos Departamentas raštu pranešė⁹⁶, kad A.D.Z. LR pilietybės klausimas buvo svarstytas Pilietybės reikalų komisijoje⁹⁷, kur nutarta išduoti A.D.Z. LR piliečio pasą⁹⁸. A.D.Z. pripažinta LR piliete pagal 1991 metų LR pilietybės įstatymo 8 straipsnį ir 1 str. 1 punktą.

Vaikas, kurio abu tėvai yra LR piliečiai, ir vaikas gimsta šalyje, kurioje vadovaujantis teritoriniu principu vaikas automatiškai įgijo tos šalies pilietybę, nuo 2006 m. lapkričio 13 d. įgyja ilgalaikio gyventojų leidimą gyventi Europos Bendrijoje: 2007 m. sausio 16 d. vaiko motina G. Š. ir vaiko tėvas M. Š. kreipėsi į Kauno miesto VPK Viešosios policijos Migracijos skyrių dėl leidimo nuolat gyventi Lietuvoje išdavimo jų dukrai G.Š., gimusiai 2006 m. sausio 19 d., JAV. Tėvai prašyme nurodė, jog šeima grįžta nuolat gyventi į LR, vaiko gyvenamoji vieta bus deklaruota Kaune.⁹⁹ G.Š. tėvai 2007 m. sausio 16 d. deklaravo gyvenamąją vietą Kaune. Mergaitės tėvui M.Š., gimusiam 1976 m. rugsėjo 22 d., ir mergaitės motinai G.Š., gimusiai 1974 m. rugpjūčio 26 d., Kauno Dainavos PK PP (26) buvo išduota 2006 m. gruodžio 29 d. - LR piliečio pasai, 2007 m. sausio 3 d. – asmens tapatybės kortelės.¹⁰⁰ Migracijos Departamento prie LR vidaus reikalų ministerijos Užsieniečių reikalų skyrius (toliau – LR VRM Užsieniečių reikalų skyrius) atsižvelgdamas į pateiktus dokumentus ir vadovaudamasis LR įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“¹⁰¹ 53 str. 1 d. 6 p., kuris nustato, jog leidimas nuolat gyventi gali būti išduotas užsieniečiui, jeigu jis yra vaikas iki 18 metų, gimęs ne Lietuvos Respublikoje, ir jo tėvai arba vienas iš jų yra LR piliečiai, kurių gyvenamoji vieta deklaruota LR, arba turi leidimą nuolat gyventi, 2007 m. sausio 30 d. priėmė sprendimą išduoti LR ilgalaikio gyventojų leidimą gyventi Europos Bendrijoje JAV pilietei G.Š.

Airijos Respublikos tautybės ir pilietybės įstatymas nustato, kad kiekvienas Airijos saloje gimęs asmuo turi teisę įgyti Airijos pilietybę. Asmuo, gimęs Airijos saloje yra Airijos pilietis nuo gimimo.¹⁰² Vaikas taip pat įgyja Airijos pilietybę, jei Airijos saloje vaiko gimimo metu vienas iš vaiko tėvų per keturis paskutinius metus, skaičiuojant iš karto po vaiko gimimo, Airijos saloje turėjo „manomą“ gyvenamąją vietą.¹⁰³

⁹⁵ 1997-07-18 Kauno m. VPK Migracijos skyriaus išvada „Dėl A.D.Z. LR pilietybės“.

⁹⁶ 1997-09-04 LR Vidaus Reikalų Ministerijos Migracijos Departamento raštas Nr. 15/3-10-Z-172.

⁹⁷ Pilietybės reikalų komisijos 1997-08-28 protokolai Nr. 75.

⁹⁸ 1997-09-12 Kauno m. VPK Migracijos skyriaus išvada „Dėl A.D.Z. LR pilietybės“.

⁹⁹ G.Š. ir M.Š. 2007-01-16 prašymas dėl pažymos nuolat gyventi Lietuvoje išdavimo jos dukrai G.Š.

¹⁰⁰ 2007-01-18 Kauno miesto vyriausiojo policijos komisariato viešosios policijos Migracijos skyriaus išvada Nr. 20-12-IS4-3 „Dėl Lietuvos Respublikos ilgalaikio gyventojų leidimo gyventi Europos bendrijoje išdavimo G.Š.“

¹⁰¹ Lietuvos Respublikos įstatymas „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ // Žin., 2004, Nr. 73-2539, 2006, Nr. 137-5199).

¹⁰² 2004-12-17 LR ambasados Airijoje raštas Nr. 03-03-1081.

¹⁰³ 2006-10-02 Užsienio reikalų ministerijos raštas dėl prašymo Nr. 10033959853 „Dėl A.J. pilietybės įgijimo“.

Šiuo metu Airijoje atsirado dvi problemos, dėl kurių Lietuvos piliečių vaikai, net jų tėvams pageidaujant negali tapti Lietuvos piliečiais. Priežastis – Lietuvos migracijos departamento pareigūnų reikalaujama pažyma dėl neįgytos Airijos pilietybės, nors tokių pažymų išdavimas nėra numatytas Airijos teisės aktuose. Dėl aukščiau susidariusios situacijos Lietuvos piliečių vaikai priversti tapti Airijos piliečiais. Airijoje gimę LR piliečių vaikai, po 2006 m. lapkričio 16 d. įsigaliojusio LR Konstitucinio teismo sprendimo, gali netekti galimybės gauti LR pilietybės, kadangi negalės gauti pažymų, kad jiems nepriklauso airiškas pasas, t.y. nėra įgiję kitos šalies pilietybės.¹⁰⁴ Jei vaikas gimsta Airijoje, gauna airišką gimimo liudijimą. Lietuviai tėvai kreipiasi į Lietuvos ambasadą dėl Lietuvos pilietybės suteikimo, o čia reikalaujama pateikti pažymą, įrodančią, kad vaikas nėra Airijos pilietis. Tokios pažymos Airijos institucijos neišduoda.¹⁰⁵ Vienintelis būdas gauti kažką panašaus – kreiptis į Airijos pasų tarnybą, prašant suteikti vaikui pilietybę.¹⁰⁶ Lietuvos pareigūnai, negaudami tokios pažymos, atmeta Lietuvos piliečių prašymus suteikti jų vaikui LR pilietybę.¹⁰⁷

Pagal Airijos įstatymus, vaikas negali gauti Airijos pilietybės, jei jo tėvai nėra išgyvenę 3 metų Airijoje. Tokiu atveju interesantams yra atsiunčiamas raštas, informuojantis, kad vaikui Airijos pilietybė nebus suteikta.¹⁰⁸

Jei vaiko tėvai pragyveno Airijoje ilgiau nei 3 metus iki vaiko gimimo, tuomet vaikas gauna ne pažymą, o galiojantį Airijos piliečio pasą. Taip prarandama net teorinė galimybė gauti Lietuvos pilietybę ir pasą, kadangi pagal Airijos pilietybės įstatymą, Airijos pilietybės atsisakyti neįmanoma, nes jos atsisakymo procedūros šis įstatymas iš viso nenumato. Vadovaujantis LR pilietybės įstatymo 8 str., vaikas, kurio abu tėvai jo gimimo metu buvo LR piliečiai, yra LR pilietis, nesvarbu ar jis gimė LR teritorijoje ar už jos ribų. Jokių dokumentų įrodančių, kad vaikas nėra užsienio pilietis Lietuvos pareigūnai neturėtų teisės reikalauti. Pasak Žmogaus teisių stebėjimo instituto valdybos pirmininko advokato K.Čilinsko „[...] jei Migracijos pareigūnai turi dėl to abejonių, tai jie patys turi per Lietuvos Užsienio reikalų ministerijos pareigūnus užklausti užsienio šalių institucijas.“¹⁰⁹

Kauno m. VPK VP Migracijos skyriuje per 2007 m. 9 mėn. nagrinėta prašymų ir Migracijos departamente priimta sprendimų dėl vaikų, gimusių užsienyje, užsienio valstybių

¹⁰⁴ 2007-07-20 Lietuvos Respublikos ambasadoms Airijoje raštas Nr. 5.1.1.-2008 “Dėl pažymų apie Airijos pilietybę išdavimo nutraukimo”.

¹⁰⁵ 2006-12-22 Lietuvos Respublikos ambasadoms Airijoje raštas Nr. 5.1.1.-2044 „Dėl pažymų apie Airijos pilietybę išdavimo“.

¹⁰⁶ Pasirinkimas – arba Airijos pilietybė, arba jokios. <http://migr-md/spauda/2007/delfi0705031.htm>. Delfi, 2007-05-03.

¹⁰⁷ Pasirinkimas – arba Airijos pilietybė, arba jokios. <http://migr-md/spauda/2007/delfi0705031.htm>. Delfi, 2007-05-03.

¹⁰⁸ 2006-10-02 Airijos Užsienio reikalų ministerija, Pasų poskyris. Prašymo kodas Nr. 10033959853 „A.J. tėvams“.

¹⁰⁹ Teisininkai: versdami lietuvius iš užsienio valdžios prašyti pažymų, Lietuvos pareigūnai elgiasi neteisėtai. <http://migr-md/spauda/2007bernardinai070505.htm>. Bernardinai, 2007-05-05.

piliečių, kurių abu tėvai yra LR piliečiai - 14. Iš jų 10 išduoti leidimai nuolat gyventi.¹¹⁰ Šiems vaikams leidimai nuolat gyventi išduoti vadovaujantis LR įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ 53 str.1 d. 2p; 53 str. 1 d. 3 p.; 53 str. 1 d. 6 p. Vadovaujantis LR įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ 104 str.1 d., 4 vaikams išduotos pažymos, patvirtinančios jų teisę nuolat gyventi Lietuvos Respublikoje.

Siekiant spręsti užsienio šalyse gimusių LR piliečių vaikų pilietybės klausimą, vidaus reikalų ministro R. Šukio pavedimu Migracijos departamentas prie VRM parengė ir 2007 m. gegužės 11 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybei pateikė LR pilietybės įstatymo pakeitimo ir papildymo įstatymo projektą, kuriuo siūloma nustatyti, kad vaikas, kurio abu tėvai ar vienas iš jų yra LR pilietis, gimimu įgijęs ne tik Lietuvos Respublikos, bet ir kitos valstybės pilietybę, yra LR pilietis.

LR pilietybės įstatymo 9 str. 3 d. nustato, kad „vaikas, kurio vienas iš tėvų vaiko gimimo metu buvo Lietuvos Respublikos pilietis, o kitas buvo asmuo be pilietybės arba nežinomas, yra Lietuvos Respublikos pilietis neatsižvelgiant į vaiko gimimo vietą“. Šioje straipsnio dalyje yra įtvirtintas nacionalinis pilietybės įgijimo principas. Per 2006 m. 9 mėn. Kauno m. VPK Dainavos PK VP Pasų poskyryje priimta 12 sprendimų dėl vaikų pilietybės įgijimo, vadovaujantis Pilietybės įstatymo 9 str. 3 d. ir 14 sprendimų - per 2007 m. 9 mėn.¹¹¹

Vaikų pilietybės įgijimas, vadovaujantis Pilietybės įstatymo 9 str. 3 dalies nuostatomis, po 2006 m. lapkričio 13 d. LR Konstitucinio teismo nutarimo priėmimo taip pat tapo problematiškas. Tais atvejais, kai vienas iš tėvų yra LR pilietis, o kitas – asmuo be pilietybės arba nežinomas ir vaikas gimsta šalyje, kurioje vadovaujantis teritoriniu principu vaikas automatiškai įgyja tos šalies pilietybę - vaikas Lietuvoje neįgyja Lietuvos pilietybės. Toks vaikas nuo 2006 m. lapkričio 13 d. gauna ilgalaikio gyventojų leidimą gyventi Europos Bendrijoje arba pažymą, patvirtinančią jo teisę nuolat gyventi LR. Kauno m. VPK VP Migracijos skyriuje per 2007 m. 9 mėn. išduoti 2 leidimai nuolat gyventi vaikams, kurių vienas iš tėvų buvo nežinomas ir vaikas buvo gimęs užsienyje.¹¹²¹¹³¹¹⁴¹¹⁵

Tais atvejais, kai yra žinomas vaikų tėvas ar motina, tačiau einamuoju momentu nėra duomenų apie jo/jos buvimą (gyvenamąją) vietą, kai nėra ilgą laiką bendraujama, sprendimas dėl LR pilietybės įgijimo būna priimamas, atsižvelgiant į tėvų pilietybę vaiko gimimo metu. Tokiu

¹¹⁰ Kauno m. VPK VP Migracijos skyriuje priimtų sprendimų dėl vaikų pilietybės statistiniai duomenys.

¹¹¹ Kauno m. VPK Dainavos PK VP Pasų poskyrio priimtų sprendimų dėl vaikų pilietybės statistiniai duomenys.

¹¹² G.B. 2001-01-18 prašymas išduoti sūnui A.A.K. leidimą nuolat gyventi Lietuvos Respublikoje.

¹¹³ 2007-01-24 Kauno m. vyriausiojo policijos komisariato viešosios policijos migracijos skyriaus išvada Nr. 20-12-IS4-6 „Dėl Lietuvos Respublikos ilgalaikio gyventojų leidimo gyventi Europos Bendrijoje išdavimo“.

¹¹⁴ 2007-01-30 LR VRM Užsieniečių reikalų skyriaus sprendimas Nr. (15/5-9)7U-71 „Dėl Lietuvos Respublikos ilgalaikio gyventojų leidimo gyventi Europos Bendrijoje išdavimo JAV piliečiui A.A.K.“

¹¹⁵ Kauno m. VPK VP Migracijos skyriuje priimtų sprendimų dėl vaikų pilietybės statistiniai duomenys.

atveju nėra taikomas LR pilietybės įstatymo 9 str. 3 dalis, kadangi vaikų tėvas ar motina yra žinomas (nurodytas vardas, pavardė), nežinoma tik vaikų tėvo ar motinos gyvenamoji vieta.

Vaikai, gimę 1991 m. gruodžio 11 d. – 2002 m. gruodžio 31 d., kurių gimimo metu vienas iš tėvų buvo LR pilietis, kitas - nežinomas arba asmuo be pilietybės pripažįstami Lietuvos piliečiais pagal 2002 m. LR pilietybės įstatymo 1 str. 5 p., kadangi jie tapo LR piliečiais pagal 1991 m. LR Pilietybės įstatymo 9 str. 3 d. Vadovaujantis anksčiau nurodytais teisės aktais, per 2006 m. 9 mėn. Kauno m. VPK Dainavos PK VP Pasų poskyryje priimta 28 sprendimai, per 2007 m. 9 mėn. – 19 sprendimų.¹¹⁶

J. Ch. gimė 1993 m. liepos 9 d., R. Ch. gimė 1998 m. gruodžio 4 d. Lietuvoje. J. Ch. ir R. Ch. gyvenamoji vieta deklaruota kartu su motina Lietuvos teritorijoje. Duomenų apie šių vaikų turimą kitos valstybės pilietybę nėra. Asmens motina D. Ch. vaikų gimimo metu buvo ir šiuo metu yra LR pilietė. Duomenų apie jos įgytą, kitos valstybės pilietybę nėra. Vaikų tėvas – K. Ch. Duomenų apie tėvo pilietybę, turėtą vaikų gimimo metu ir prašymo pateikimo metu, nėra. Tėvo gyvenamoji vieta prašymo pateikimo metu nežinoma (D. Ch. paaiškinimas). Vaikų tėvai išsituokę. Ištuokos akto įrašas Nr.110, sudarytas 1998 m. gruodžio 22 d. Panevėžio rajono civilinės metrikacijos skyriuje. 1999 m. buvo priimtas sprendimas laikyti J.Ch. ir R. Ch. LR piliečiais pagal tuo metu galiojusio Pilietybės įstatymo 9 str.3 d.

Vaikai, gimę kai galiojo 1989 m. Pilietybės įstatymas, pripažįstami Lietuvos piliečiais pagal 2002 m. įstatymo 1 str. 4 p., kadangi jie tapo LR piliečiais pagal 1989 m. Pilietybės įstatymo 12 str. 3 d. Per 2006 m. 9 mėn. Kauno m. VPK Dainavos PK VP Pasų poskyryje buvo priimti 5 sprendimai, 2007 m. 9 mėn. - 53 sprendimai.¹¹⁷

LR Pilietybės įstatymo 10 str. nustato, kad „asmenų be pilietybės, nuolat gyvenančių Lietuvoje, vaikas, gimęs LR teritorijoje, įgyja LR pilietybę“. Šiame straipsnyje yra įtvirtintas teritorinis pilietybės įgijimo principas.

Tais atvejais, kai Lietuvoje gimusių vaikų, kurių vienintelis iš tėvų yra asmuo be pilietybės, nuolat gyvenantis Lietuvoje ir turintis leidimą nuolat gyventi Lietuvoje, LR pilietybės klausimą reikėtų spręsti pagal LR pilietybės įstatymo 10 str. arba 1 str. 1 dalies 5 punktą, t.y. kaip asmens, LR pilietybę įgijusio pagal 1991 m. gruodžio 5 d. priimto LR pilietybės įstatymo 10 str. D.V. gimė 1995 m. balandžio 19 d. Jurbarko raj., kilmė – lietuvis, gyvena Jurbarko raj. D.V. motina O.V. yra LR pilietė nuo 1996 m. rugpjūčio 20 d. Vaiko gimimo metu motina galiojančio asmens tapatybę patvirtinančio dokumento neturėjo. D.V. tėvas yra nežinomas. Manome, kad šiuo atveju vaiko motina LR pilietybę turėjo nepriklausomai nuo to ar turėjo asmens dokumentą, t.y. pasą.

¹¹⁶ Kauno m. VPK Dainavos PK VP Pasų poskyrio priimtų sprendimų dėl vaikų pilietybės statistiniai duomenys.

¹¹⁷ Kauno m. VPK Dainavos PK VP Pasų poskyrio priimtų sprendimų dėl vaikų pilietybės statistiniai duomenys.

Tačiau Pilietybės reikalų komisija siūlė šiuo atveju laikyti asmenį LR piliečiu pagal 1991 m. gruodžio 5 d. priimto Pilietybės įstatymo 10 straipsnį.¹¹⁸

A. A. gimė 1999 m. rugsėjo 28 d. Kauno m. Tėvas gimimo liudijime neįrašytas, motina - K.A., gim.1985 m. gruodžio 24 d. - LR pilietė (pasižadėjimą LR pasirašė 2002 m. vasario 18 d.). Pasų poskyris 2007 m. priėmė sprendimą laikyti A.A. LR piliečiu vadovaujantis Pilietybės įstatymo 23 str.1 d.¹¹⁹ Buvo siūloma A.A. laikyti Lietuvos piliečiu vadovaujantis Pilietybės įstatymo 1 str. 5 p., kaip asmenį, LR pilietybę įgijusį pagal 1991 m. gruodžio 5 d. priimto LR pilietybės įstatymo 10 straipsnį. Manome, kad reikėtų siūlyti vaiką laikyti LR piliečiu pagal Pilietybės įstatymo 1 str. 5 p. kaip asmenį, LR pilietybę įgijusį pagal 1991 m. gruodžio 5 d. priimto LR pilietybės įstatymo 9 str. 3 d., kuris nustatė, kad „vaikas, kurio vienas iš tėvų vaiko gimimo metu buvo LR pilietis, o kitas buvo asmuo be pilietybės arba nežinomas, yra LR pilietis nepriklausomai nuo gimimo vietos“. Manome, jog vaiko motina įgijo Lietuvos pilietybę tuo momentu, kai jos tėvai apsisprendė dėl LR pilietybės (pasirašė pasižadėjimus LR).

Kaimyninėje Latvijoje vaikų, gimusių asmenims be pilietybės, pilietybės teisinis reguliavimas skiriasi nuo Lietuvoje esančio. Latvijoje vaikams, kurių tėvai yra asmenys be pilietybės arba ne piliečiai, Latvijos pilietybė bus suteikta, jeigu: 1) vaiko gyvenamoji vieta yra Latvijoje; 2) vaikas nėra nubaustas ir nėra kalėjime daugiau kaip 5 metus Latvijoje ar kitoje šalyje; 3) ir visą tą laiką vaikas buvo asmuo be pilietybės arba ne pilietis. Iki vaikui sukaks 15 metų, prašymą dėl pilietybės paduoda arba vaiko tėvai arba vaiko motina arba vienas iš tėvų arba vienas iš tėvių (jeigu jie yra užsiregistravę Gyventojų Registre ir yra asmenys be pilietybės arba ne piliečiai, nuolat gyvena Latvijoje ne mažiau kaip 5 metus).¹²⁰ Jeigu aukščiau minėti asmenys kol vaikui sueina 15 metų, nesikreipia dėl vaiko pilietybės, vaikas tai padaryti gali savarankiškai iki vaikui sukaks 18 metų.

LR pilietybės įstatymo 11 str., nustato, kad „Lietuvos Respublikos teritorijoje rastas vaikas, kurio abu tėvai nežinomi, laikomas gimusiu Lietuvos Respublikos teritorijoje ir yra Lietuvos Respublikos pilietis, jeigu nepaaiškėja aplinkybės, dėl kurių vaikas įgytų kitokį statusą“. Šiame straipsnyje yra įtvirtintas teritorinis pilietybės įgijimo principas. Statistiškai, vaikai pilietybę pagal LR pilietybės įstatymo 11 straipsnį įgyja retai – Kauno m. VPK Dainavos PK VP Pasų poskyryje 2006 m. per 9 mėnesius priimta 1320 sprendimų dėl vaikų pilietybės, iš jų tik 8

¹¹⁸ 2006-04-14 Migracijos departamento prie LR VRM raštas Nr. (15/3-6)-10K-11896 „Dėl Lietuvos Respublikos pilietybės klausimų sprendimo“

¹¹⁹ 2007-10-15 Kauno m. VPK Žaliakalnio PK VP Pasų poskyrio sprendimas Nr. 25-SP2-1279.

¹²⁰ Citizenship Law, Parliament of the Republic of Latvia. Translation and Terminology Centre.

http://www.coe.int/t/e/legal_affairs/legal_co-

[operation/foreigners_and_citizens/nationality/documents/bulletin/Latvia%202004%20E.pdf](http://www.coe.int/t/e/legal_affairs/legal_co-operation/foreigners_and_citizens/nationality/documents/bulletin/Latvia%202004%20E.pdf) Prisijungta 2007-11-26.

sprendimai vadovaujantis minėtu įstatymo str., 2007 m. per 9 mėnesius – iš 1195 sprendimų tik 16.¹²¹

Tais atvejais kai vaikai, kurių tėvai (vienas iš tėvų) nežinomi ar mirę arba kurių tėvams (vienam iš tėvų) teismo sprendimu tėvystės teisės apribotos neterminuotai ir šie vaikai yra globjami globos ir rūpybos institucijoje arba giminaičių ar kitų asmenų, kurie yra LR piliečiai, vadovaujantis LR pilietybės įstatymo įgyvendinimo įstatymo¹²² 2 str. 1 dalimi, reikėtų prilyginti LR pilietybės įstatymo 11 straipsnyje nurodytiems vaikams¹²³.

Kitose užsienio valstybėse situacija su vaikų pilietybės įgijimu, tais atvejais kai vaikas yra randamas tos valstybės teritorijoje, reguliavimas yra panašus kaip ir Lietuvoje. Švedijoje, Norvegijoje¹²⁴, Suomijoje¹²⁵, Danijoje¹²⁶, Islandijoje¹²⁷, Vokietijoje¹²⁸ vaiko pilietybę reguliuojančiuose teisės aktuose taip pat nustatyta, jog minėtų valstybių teritorijoje rastas vaikas laikomas atitinkamos valstybės piliečiu, kol nepaiškės, kad vaikas turi kitos valstybės pilietybę.¹²⁹ Lenkijos Pilietybės aktas nustato, kad vaikas, rastas Lenkijos teritorijoje, įgyja Lenkijos pilietybę, kai abu tėvai yra nežinomi arba jų pilietybė išlieka nežinoma arba jie neturi pilietybės.¹³⁰ Antai Estijos pilietybės aktas nustato, jog Estijos teritorijoje rastas vaikas, kurio tėvai nežinomi įgyja Estijos pilietybę, jeigu vaiko globėjai ar globos institucija kreipiasi į teismą dėl vaiko pilietybės įgijimo gimimu, nebent yra nustatoma, kad vaikas turi kitos šalies pilietybę.¹³¹ Jungtinėje Karalystėje, jei kūdikis yra rastas Jungtinės Karalystės teritorijoje, tai, jei nebus įrodyta priešingai, bus laikoma, kad jis gimė Jungtinėje Karalystėje arba jo gimimo metu vienas iš tėvų buvo Jungtinės Karalystės pilietis ar pastoviai gyveno Jungtinėje Karalystėje.¹³² Austrijoje, kaip ir kitose aukščiau minėtose šalyse, vaikas rastas Austrijos teritorijoje įgyja Austrijos pilietybę. Tačiau Austrijos pilietybės įstatymas nustato vaiko amžiaus ribą, t.y. jeigu vaikui mažiau kaip 6 mėnesiai ir jis yra rastas Austrijos teritorijoje, vaikas įgyja Austrijos pilietybę pagal kilmę.¹³³

¹²¹ Kauno m. VPK Dainavos PK VP Pasų poskyrio priimtų sprendimų dėl vaikų pilietybės statistiniai duomenys.

¹²² Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo įgyvendinimo įstatymas // Žin., 2002, Nr. 95-4088.

¹²³ Pilietybės reikalų komisijos 2005 m. rugsėjo 29 d. protokolas Nr. 4K-10.

¹²⁴ Norvegijos pilietybės aktas. 1950 m. gruodžio 8 d. akt. Nr 3. (VRM MD medžiaga).

¹²⁵ Suomijos nacionalinis Aktas (401/68), išleistas 1968-06-28 (VRM MD medžiaga).

¹²⁶ Danijos Teisingumo ministerijos konsoliduotas Aktas Nr. 28 1999-01-15 su 1999-12-29 Akto Nr. 1102 pakeitimais.

¹²⁷ Islandijos pilietybės įstatymas (No. 100 of 23rd December, as amended by the Acts No. 49 of 11th May 1982, No. 62 of 12th June 1998, No. 82 of 16th June 1998 and no. 9 of 24th February). <http://eng.domdmalaraduneyti.is/laws-and-regulations/nr/114>

¹²⁸ 1913-07-22 Vokietijos Pilietybės aktas (Reich Law Gazette Ip. 583 – Federal Law Gazette III 102-1), su paskutiniaisiais pakeitimais 6 str. Nr. 9 2005-03-14 aktas (Federal Law Gazette Ip. 721).

¹²⁹ Švedijos pilietybės Aktas. UD A4/OS 94-10-21 (VRM MD medžiaga)

¹³⁰ 1962-02-15 Lenkijos pilietybės įstatymas. "The Journal of Laws", Nr. 10, 49 str. .

¹³¹ 1995-01-19 Estijos pilietybės aktas. <http://www.legaltext.ee/en/andmebaas/ava.asp?m=022> Prisijungta 2007-11-26

¹³² Jungtinės Karalystės pilietybės įstatymas.

¹³³ Federal Law concerning the Austrian nationality (Nationality Act 1985). Issued 1985-07-30. Federal Law Gazette of the Republic of Austria, FLG No. 311/1985, amended by FLG No. 386/1986, FLG No. 685/1988, FLG No. 521/1993, FLG No. 505/1994, FLG I No. 109/1997, FLG I No. 30/1998, FLG I No. 123/1998 and FLG I No. 124/1998.

Vaikai, gimę laikotarpiu 1989 m. lapkričio 3 d. – 1991 m. gruodžio 10 d., kurių gimimo metu abu tėvai buvo LR piliečiai, pripažįstami Lietuvos piliečiais pagal 2002 m. Pilietybės įstatymo 1 str. 4 punktą, kadangi tapo LR piliečiais pagal 1989 m. Pilietybės įstatymo 11 straipsnį. Per 2006 metų 9 mėnesius Kauno m. VPK Dainavos PK VP Pasų poskyryje priimta 19 sprendimų, per 2007 metų 9 mėnesius - 53.¹³⁴

4.2 Vaikų pilietybė, kai vienas iš tėvų yra kitos valstybės pilietis

Daugelis problemų iškyla dėl vaikų pilietybės kai tėvai turi skirtingas pilietybes. Pavyzdžiui, jeigu vaiko tėvai turi ne tą pačią pilietybę ir vaiko gimimo metu vienas iš jų buvo vienos šalies pilietis, tai vaiko gimusio už tos šalies ribų, tos šalies pilietybė gali būti įgyjama jeigu tėvai sutinka. Tais atvejais kai tėvai nesutinka dėl vieno iš jų pilietybės įgijimo, tokios problemos sprendimas galėtų būti – vaikas įgytų abiejų tėvų pilietybes, su galimybe sukakus pilnametystei rinktis vieną ar kitą pilietybę. Kita problema gali iškilti tuo atveju, kai abu vaiko tėvai turi skirtingą pilietybę, bet vaikas gimsta trečiojoje šalyje.¹³⁵ Kadangi dar nėra pasaulinės unifikuotos pilietybės normų sistemos ir kiekviena valstybė laikosi savo individualizuotų, istoriją ir tradicijas atitinkančių reikalavimų, galima sutikti žmonių, turinčių dviejų ar net trijų valstybių pilietybes, o kai kurie žmonės neturi jokios pilietybės.¹³⁶

LR Pilietybės įstatymo 9 str. 1 d. nustato, „jeigu vaiko tėvai turi ne tą pačią pilietybę ir vaiko gimimo metu vienas iš jų buvo Lietuvos Respublikos pilietis, vaikas yra Lietuvos Respublikos pilietis, jeigu jis gimė Lietuvos Respublikos teritorijoje“. Teritorinis principas lemia vaiko pilietybę, nors vaiko gimimo metu tik vienas iš tėvų yra Lietuvos pilietis.^{137 138}

Kauno m. VPK VP Migracijos skyrius, vadovaudamasis Pilietybės įstatymo 9 str.1 d. nuostatomis, 2005 m. priėmė 45 sprendimus dėl vaikų, gimusių Lietuvoje skirtingą pilietybę turintiems asmenims.¹³⁹

LR pilietybės įstatymo 9 str. 2 d. nustato, kad „jeigu vaiko tėvai turi ne tą pačią pilietybę ir vaiko gimimo metu vienas iš jų buvo Lietuvos Respublikos pilietis, tai vaiko, gimusio už Lietuvos Respublikos ribų, pilietybė, iki jam sukaks 18 metų, gali būti nustatoma pagal tėvų susitarimą“.

¹³⁴ Kauno m. VPK Dainavos PK VP Pasų poskyrio priimtų sprendimų dėl vaikų pilietybės statistiniai duomenys.

¹³⁵ Nationality of the child – feasibility study. Bureau of the European Committee on legal co-operation (CDCJ-BU). Prepared for the CDCJ by Mr. Zdzislaw Galicki (Poland). Strasbourg, 2006-12-12.

[http://www.coe.int/t/e/legal_affairs/legal_co-operation/foreigners_and_citizens/nationality/documents/reports/CDCJ-BU%20\(2006\)%2029%20e%20-%20STUDY%20National%20of%20Child%20GALICKI%20Dec%202006.pdf](http://www.coe.int/t/e/legal_affairs/legal_co-operation/foreigners_and_citizens/nationality/documents/reports/CDCJ-BU%20(2006)%2029%20e%20-%20STUDY%20National%20of%20Child%20GALICKI%20Dec%202006.pdf)

¹³⁶ Pilietybė ir tautybė. Dienovidis Nr. 30 (432). 1990 08 27/09 02.

¹³⁷ Lietuvos Respublikos Konstitucijos komentaras. 1 dalis. P. 80-81. 2000, Teisės institutas.

¹³⁸ Sinkevičius V. Teisiniai Lietuvos Respublikos pilietybės pagrindai. Politologija, 2000/4 (20). P 44.

¹³⁹ Kauno m. VPK VP Migracijos skyriaus priimtų sprendimų dėl vaikų pilietybės statistiniai duomenys.

Šioje nuostatoje esminis dalykas yra tėvų susitarimas, tam, kad vaikas įgytų Lietuvos Respublikos pilietybę.¹⁴⁰ Šioje nuostatoje taip pat svarbu atkreipti dėmesį, kad yra nustatytas amžiaus cenzas – iki kol vaikui sukaks 18 metų. Kai vaikui sukanka 18 m., asmuo savarankiškai gali pasirinkti, kurios šalies piliečiu jis nori būti. 2005 metais Kauno m. VPK VP Migracijos skyriuje priimta tik 7 sprendimai vadovaujantis Pilietybės įstatymo 9 str.2 d.¹⁴¹

2007 m. kovo 5 d. vaiko motina I.S. kreipėsi į Kauno miesto migracijos skyrių dėl pažymos nuolat gyventi Lietuvoje išdavimo jos dukrai N.S., gimusiai 2006 m. gruodžio 3 d. Danijoje. N.S. – Danijos pilietė¹⁴². Vaiko tėvas, Danijos pilietis N.H.S. Vaiko motina I.S. gimė 1977 m. spalio 25 d. 2007 m. vasario 27 d. deklaravo savo gyvenamąją vietą Kaune. Vaiko tėvai sudarę santuoką. Kauno m. VPK Viešosios policijos Migracijos skyrius, atsižvelgdamas į surinktus dokumentus bei pateiktą informaciją ir LR įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“¹⁴³ 104 str. 1 ir 4 dalimis, pateikė išvadą patvirtinti Danijos karalystės pilietės N.S. teisę nuolat gyventi LR. Migracijos Departamento prie LR VRM Užsieniečių reikalų skyrius 2007 m. kovo 14 d. priėmė sprendimą laikyti Danijos Karalystės pilietę N.S. įgijusią teisę nuolat gyventi LR ir išduoti jai tai patvirtinančią pažymą.¹⁴⁴¹⁴⁵¹⁴⁶

Taikant aukščiau minėto LR Pilietybės įstatymo 9 str. 2 d. nuostatas neretai susiduriama su dvigubos pilietybės atvejais, ypatingai tai atvejais, kai vieno iš tėvų (užsieniečio) šalies vaiko pilietybę reguliuojantys įstatymai numato, jog vaikas automatiškai įgyja tos šalies pilietybę, kurios piliečiai yra vaiko motina arba vaiko tėvas. Pavyzdžiui Švedijoje¹⁴⁷, Norvegijoje¹⁴⁸, Suomijoje¹⁴⁹, Danijoje¹⁵⁰, Islandijoje¹⁵¹ vaikas gimdamas automatiškai įgyja atitinkamos valstybės pilietybę jeigu vaiko motina yra tos valstybės pilietė. Vaikas taip pat įgyja Švedijos, Norvegijos, Suomijos, Danijos, Islandijos pilietybę, jeigu vaiko tėvas yra atitinkamos valstybės pilietis ir yra susituokęs su vaiko motina. Santuoka – būtina sąlyga. Švedijos, Norvegijos, Suomijos, Danijos Pilietybės

¹⁴⁰ Sinkevičius V. Teisiniai Lietuvos Respublikos pilietybės pagrindai. *Politologija*, 2000/4 (20). P 44.

¹⁴¹ Kauno m. VPK VP Migracijos skyriaus priimtų sprendimų dėl vaikų pilietybės statistiniai duomenys.

¹⁴² I.S. 2007-03-05 prašymas dėl pažymos nuolat gyventi Lietuvoje išdavimo jos dukrai N.S.

¹⁴³ Lietuvos Respublikos įstatymas „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ // *Žin.*, 2004, Nr. 73-2539, 2006, Nr. 137-5199).

¹⁴⁴ 2007-03-14 Migracijos Departamento prie LR VRM Užsieniečių reikalų skyriaus sprendimas Nr. (15/5-7)12U-66

„Dėl Danijos Karalystės pilietės N.S. teisės nuolat gyventi Lietuvos Respublikoje“.

¹⁴⁵ 2007-03-14 Migracijos Departamento prie LR VRM Užsieniečių reikalų skyriaus pažyma Nr. (15/5-7)10K-8379

„Dėl teisės nuolat gyventi Lietuvos Respublikoje.

¹⁴⁶ 2007-03-14 Migracijos Departamento prie LR VRM Užsieniečių reikalų skyriaus pranešimas Nr. (15/5-7)10K-8378

„Dėl teisės nuolat gyventi Lietuvos Respublikoje.

¹⁴⁷ Švedijos pilietybės Aktas. UD A4/OS 94-10-21 (VRM MD medžiaga)

¹⁴⁸ Norvegijos pilietybės aktas. 1950 m. gruodžio 8 d. akt. Nr 3. 28 (VRM MD medžiaga)

¹⁴⁹ Suomijos pilietybės aktas (401/68), išleistas 1968-06-28 (VRM MD medžiaga)

¹⁵⁰ Information on Norwegian citizenship/ Informasjon om Norsh Statsborgershap Engelsk U/DI. Published by Utlendingsdirektoratet, Tolke'og informasjonsavdelingen. Lankstinukas apie Norvegijos pilietybę.

¹⁵¹ Icelandic Nationality Act (No. 100 of 23rd December, as amended by the Acts No. 49 of 11th May 1982, No. 62 of 12th June 1998, No. 82 of 16th June 1998 and no. 9 of 24th February). <http://eng.domdmalaraduneyti.is/laws-and-regulations/nr/114>

įstatymai numato, jeigu vaiko tėvas yra miręs, bet mirimo momentu jis buvo tos valstybės pilietis ir buvo susituokęs su vaiko motina, vaikas taip pat įgyja atitinkamą pilietybę.¹⁵² Islandijoje, tais atvejais, kai vaiko tėvai išsiskiria tuo metu kai vaikas jau yra pradėtas, anksčiau minėta pilietybės įgijimo taisyklė netaikoma.¹⁵³¹⁵⁴¹⁵⁵¹⁵⁶¹⁵⁷

Todėl, tais atvejais, kai vaiko tėvui - Lietuvos piliečiui ir vaiko motinai Švedijos, Norvegijos, Suomijos, Danijos, Islandijos pilietei gimsta vaikas ne LR teritorijoje, o minėtose valstybėse – vaikas įgyja tiek Lietuvos pilietybę pagal LR Pilietybės įstatymo 9 str. 2 d. (jeigu yra vaiko tėvų susitarimas), tiek atitinkamos užsienio šalies pilietybę pagal kilmę iš motinos pusės. Jeigu vaiko tėvas yra Švedijos, Norvegijos, Suomijos, Danijos, Islandijos pilietis, o vaiko motina – LR pilietė, vaikas įgis LR pilietybę vadovaujantis LR Pilietybės įstatymo 9 str. 2 d. (jeigu yra vaiko tėvų susitarimas), arba atitinkamos užsienio šalies pilietybę, jeigu vaiko tėvai yra susituokę:

M.R.M.T. tėvas yra Suomijos pilietis M.J.J.T., gimęs 1974 m. gegužės 11 d. M.R.M.T. Suomijos pilietybę įgijo gimimu, vadovaujantis Suomijos Respublikos pilietybės įstatymu¹⁵⁸, kuris nustato, jog vaikas įgyja Suomijos pilietybę gimimu, jeigu vaiko tėvas yra Suomijos pilietis ir vaikas gimė Suomijoje bei patvirtinta vaiko tėvystė vaiko atžvilgiu¹⁵⁹.

LR Pilietybės įstatymo 9 str. 2 d. taikymo problema iškyla tais atvejais, kai vienas iš vaiko tėvų yra LR pilietis, o kitas - yra užsienietis ir jis/ji yra miręs vaiko pilietybės prašymo metu. Pilietybės įstatymo 9 str. 2 d. reikalauja, kad būtų abiejų tėvų susitarimas, tam, kad vaikas galėtų įgyti LR pilietybę. Nors tokiu atveju nėra pateikiamas tėvų susitarimas, vaikas laikomas LR piliečiu pagal 1991 m. gruodžio 5 d. priimto Pilietybės įstatymo 9 str. 2 d.

Pažymėtina, kad šios nuostatos taikymas tampa problemiškas taip pat tais atvejais, kai vieno iš vaiko tėvų buvimo vieta nežinoma. Tokiais atvejais iškyla klausimas - kaip tai įrodyti? Ar užtenka tokiais atvejais raštiško vieno iš vaiko tėvų patvirtinimo, kad vieno iš vaiko tėvų buvimo vieta nežinoma, ar vaiko tėvas ar motina yra nežinomi?

S.P. gimė 2006-08-18 ir gyvena Didžiojoje Britanijoje. Duomenų apie vaiko turimą pilietybę nėra. Vaiko gimimo metu motina N.P. buvo LR pilietė, — tai patvirtina N. P. LR pasas. N.P. pateikė prašymą, kad būtų sprendžiamas jos dukters S.P. LR pilietybės klausimas. S.P. tėvas

¹⁵² Švedijos pilietybės Aktas. UD A4/OS 94-10-21 (VRM MD medžiaga)

¹⁵³ Danijos Teisingumo ministerijos konsoliduotas Aktas Nr. 28 1999-01-15 su 1999-12-29 Akto Nr. 1102 pakeitimais.

¹⁵⁴ Švedijos pilietybės Aktas. UD A4/OS 94-10-21 (VRM MD medžiaga)

¹⁵⁵ Suomijos teisės aktų nuostatos, susijusios su pilietybe. http://www.coe.int/t/e/legal_affairs/legal_co-operation/foreigners_and_citizens/nationality/documents/bulletin/Finland%20E%202004.pdf Prisijungta 2007-11-26.

¹⁵⁶ Suomijos teisės aktų nuostatos, susijusios su pilietybe. http://www.coe.int/t/e/legal_affairs/legal_co-operation/foreigners_and_citizens/nationality/documents/bulletin/Sweden%20E%202004.pdf Prisijungta 2007-11-26.

¹⁵⁷ Islandijos teisės aktų nuostatos, susijusios su pilietybe. http://www.coe.int/t/e/legal_affairs/legal_co-operation/foreigners_and_citizens/nationality/documents/bulletin/Iceland%202004%20E.pdf Prisijungta 2007-11-26.

¹⁵⁸ Suomijos pilietybės įstatymas <http://www.finlex.fi/en/laki/kaannokset/2003/en20030359.pdf> Prisijungta 2007-11-26

¹⁵⁹ 2006-03-01 LRambasadoms Suomijoje atsakymas Nr. 5.1.1.-104 “Dėl M.R.M.T. pilietybės”.

— A.A. Vaiko mama N.P. 2007-04-06 prašyme Migracijos departamentui nurodo, kad su vaiko tėvu nepalaiko jokių santykių, nežino kur jis yra ir kad dukrą augina kaip vieniša motina. S.P. tėvas A.A. įrašytas į vaiko gimimo liudijimą ir yra Turkijos pilietis. Migracijos departamentas priėmė sprendimą pripažinti S.P. LR piliete vadovaujantis LR Pilietybės įstatymo 9 str. 3 d.

Pilietybės įstatymo 1, 9, 16, 17, 18, 20, 21, 26, 28, 29, 30 straipsnių pakeitimo, 6 straipsnio pripažinimo netekusiu galios ir įstatymo papildymo 91 straipsniu įstatymo projekte yra siūloma Pilietybės įstatymo 9 str.2 d. pripažinti netekusia galios, o 1 d. išdėstyti sekančiai- „1. Jeigu vaiko tėvai turi ne tą pačią pilietybę ir vaiko gimimo metu vienas iš jų buvo LR pilietis, vaikas yra LR pilietis neatsižvelgiant į vaiko gimimo vietą.“ Tokiu atveju nebeliktų šiuo metu taikomo tėvų susitarimo dėl vaiko LR pilietybės įgijimo.¹⁶⁰¹⁶¹¹⁶²¹⁶³

Kaimyninėse šalyse – Latvijoje, Estijoje, Lenkijoje vaikų pilietybės teisinis reguliavimas vaikų pilietybės įgijimo atvejais, kai tėvai yra skirtingų valstybių piliečiai panašus, kaip ir Lietuvoje. Latvijos Pilietybės įstatymo 3 str. nustato, kad jeigu vaiko gimimo momentu vienas iš tėvų yra Latvijos pilietis, o kitas – užsienietis, vaikas įgis Latvijos pilietybę jeigu vaikas gimė Latvijoje arba jeigu vaikas gimė užsienyje, tačiau vaiko gimimo momentu tėvų gyvenamoji vieta buvo (arba vieno iš tėvų su kuriuo vaikas gyvena) Latvijoje. Latvijoje kaip ir Lietuvoje, jeigu vaikas, skirtingas pilietybes turintiems asmenims, kai vienas iš jų yra Latvijos pilietis, gimė užsienio valstybėje, vaiko tėvai gali savo susitarimu pasirinkti, kad jų vaikas įgis arba Latvijos arba kitos šalies pilietybę.¹⁶⁴¹⁶⁵ Vadovaujantis Estijos, Lenkijos pilietybės įstatymais, vaikas pilietybę gimimu įgyja jeigu bent vienas iš tėvų yra Estijos, Lenkijos pilietis vaiko gimimo momentu. Estijoje tuo atveju jeigu vaikas gimsta po vaiko tėvo mirties, vaikas įgis Estijos pilietybę, jei vaiko tėvas turėjo Estijos pilietybę jo mirties momentu.¹⁶⁶¹⁶⁷ Lenkijoje tėvai bendru sutarimu per tris mėnesius nuo vaiko gimimo turi deklaruoti atitinkamoje institucijoje, jeigu tėvai nusprendžia vaikui

¹⁶⁰ Pilietybės įstatymo 1, 9, 16, 17, 18, 20, 21, 26, 28, 29, 30 straipsnių pakeitimo, 6 straipsnio pripažinimo netekusiu galios ir įstatymo papildymo 91 straipsniu įstatymo projektas http://www.vrm.lt/index.php?id=81&no_cache=1&docid=65 Prisijungta 2007-11-27.

¹⁶¹ VRM MD 2007-05-08 informacinis pranešimas. http://www.migracija.lt/MD/Informac2007/2007-05-09Info_pr.html Prisijungta 2007-05-28.

¹⁶² Seimas ėmėsi dvigubos pilietybės. <http://migr-md/spauda/2007/delfi070927.htm> Delfi, 2007-09-27.

¹⁶³ Vyriausybė “palopė” Pilietybės įstatymą. <http://migr-md/spauda/2007/delfi070905.htm> Delfi, 2007-09-05.

¹⁶⁴ Citizenship Law, Parliament of the Republic of Latvia. Translation and Terminology Centre. http://www.np.gov.lv/en/faili_en/Pils_likums.rtf Prisijungta 2007-11-26.

¹⁶⁵ Latvijos teisės aktai, susiję su pilietybe. http://www.coe.int/t/e/legal_affairs/legal_cooperation/foreigners_and_citizens/nationality/documents/bulletin/Latvia%202004%20E.pdf Prisijungta 2007-11-26.

¹⁶⁶ 1995-01-19 Estijos pilietybės aktas <http://www.legaltext.ee/en/andmebaas/ava.asp?m=022> Prisijungta 2007-11-26.

¹⁶⁷ Estijos teisės aktai, susiję su pilietybe. http://www.coe.int/t/e/legal_affairs/legal_cooperation/foreigners_and_citizens/nationality/documents/bulletin/Estonia%20E%202004.pdf Prisijungta 2007-11-26.

parinkti kitos valstybės pilietybę.¹⁶⁸ Jeigu tėvai nesusitaria, kiekvienas iš jų per tris mėnesius nuo vaiko gimimo turi teisę kreiptis į teismą.¹⁶⁹¹⁷⁰

Vokietijos Pilietybės aktas¹⁷¹ nustato, kad vaikas įgis Vokietijos pilietybę gimimu, jeigu nors vienas iš tėvų turi Vokietijos pilietybę. Jeigu vaiko gimimo momentu tik vaiko tėvas turi Vokietijos pilietybę, ir jeigu vadovaujantis Vokietijos įstatymais tam, kad nustatyti Vokietijos piliečio kilmę reikalingas tėvystės nustatymas, pilietybės įgijimas priklauso nuo tėvystės nustatymo. Vokietijos pilietybė nebus įgyjama gimimu, jeigu vaikas gimsta užsienyje, o vaiko vienas iš tėvų, kuris turi Vokietijos pilietybę gimė po 1999 m. gruodžio 31 d. ir jis nuolat gyvena užsienyje, nebent kitoku atveju vaikas liktų be pilietybės. Jeigu abu tėvai yra Vokietijos piliečiai ši taisyklė jiems taip pat taikoma. Tuo atveju, kai vaikas, gimęs tėvui - Vokietijos piliečiui ir motinai – užsieniečiai iki 1993 m. liepos 1 d., tėvai gali prašyti suteikti vaikui Vokietijos pilietybę, jeigu: 1) tėvystė teisiškai nustatoma, 2) vaikas nuolat gyveno Vokietijos teritorijoje 3 metus ir 3) prašymas pateikiamas iki kol vaikui sueis 23 metai.¹⁷² ¹⁷³Kaimyninėje Austrijoje vaikas pilietybę įgyja panašiai kaip ir Vokietijoje - Austrijoje vaikas įgyja Austrijos pilietybę gimimu, jeigu vienas iš jo tėvų yra Austrijos pilietis arba jeigu vaiko vienas iš tėvų yra miręs, tačiau mirimo momentu jis buvo Austrijos pilietis.¹⁷⁴ ¹⁷⁵ ¹⁷⁶

Vaikas gimęs Jungtinėje Karalystėje po 1983 m. sausio 1 d. bus Britų pilietis tik jeigu arba vaiko tėvas (tėvas yra svarbus tuo atveju kai iškyla klausimas dėl vaiko pripažinimo įstatymiškai) arba vaiko motina yra Britų piliečiai. Todėl jeigu nors vienas iš tėvų yra Britų pilietis, vaikas gimęs Jungtinėje Karalystėje taip pat turės Britų pilietybę. Nėra svarbu koku būdu tėvai įgijo pilietybę, ar pagal kilmę, ar ne pagal kilmę.¹⁷⁷ Todėl galima išskirti du Britų pilietybės įgijimo būdus: pagal kilmę ir ne pagal kilmę. Kiekvienas Britų pilietis yra arba Britų pilietis ne pagal kilmę arba Britų

¹⁶⁸ Lenkijos teisės aktai, susiję su pilietybe. http://www.coe.int/t/e/legal_affairs/legal_co-operation/foreigners_and_citizens/nationality/documents/bulletin/Poland%20E%202004.pdf Prisijungta 2007-11-26.

¹⁶⁹ 1962-02-15 Lenkijos pilietybės įstatymas. "The Journal of Laws", Nr. 10, 49 str. .

¹⁷⁰ Estijos teisės aktai, susiję su pilietybe. http://www.coe.int/t/e/legal_affairs/legal_co-operation/foreigners_and_citizens/nationality/documents/bulletin/Estonia%20E%202004.pdf Prisijungta 2007-11-26.

¹⁷¹ 1913-07-22 Vokietijos Pilietybės aktas (Reich Law Gazette Ip. 583 – Federal Law Gazette III 102-1), su paskutiniaisiais pakeitimais 6 str. Nr. 9 2005-03-14 aktas (Federal Law Gazette Ip. 721).

¹⁷² 1913-07-22 Vokietijos Pilietybės aktas (Reich Law Gazette Ip. 583 – Federal Law Gazette III 102-1), su paskutiniaisiais pakeitimais 6 str. Nr. 9 2005-03-14 aktas (Federal Law Gazette Ip. 721).

¹⁷³ Vokietijos teisės aktai, susiję su pilietybe. http://www.coe.int/t/e/legal_affairs/legal_co-operation/foreigners_and_citizens/nationality/documents/bulletin/Germany%202004%20E.pdf

¹⁷⁴ Federal Law concerning the Austrian nationality (Nationality Act 1985). Issued 1985-07-30. Federal Law Gazette of the Republic of Austria, FLG No. 311/1985, amended by FLG No. 386/1986, FLG No. 685/1988, FLG No. 521/1993, FLG No. 505/1994, FLG I No. 109/1997, FLG I No. 30/1998, FLG I No. 123/1998 and FLG I No. 124/1998.

¹⁷⁵ Austrijos teisės aktai, susiję su pilietybe. http://www.coe.int/t/e/legal_affairs/legal_co-operation/foreigners_and_citizens/nationality/documents/bulletin/Austria%202004%20E.pdf Prisijungta 2007-11-26.

¹⁷⁶ Austrijos teisės aktai, susiję su pilietybe. http://www.coe.int/t/e/legal_affairs/legal_co-operation/foreigners_and_citizens/nationality/documents/bulletin/Austria%202004%20E.pdf Prisijungta 2007-11-26.

¹⁷⁷ Home Office, Nationality Division, Jungtinė Karalystė. Lankstinukas dėl vaikų pilietybės, gimusių 1983 m. sausio 1 d. ir vėliau. Nr. 83320798/91/C5047614850

pilietis pagal kilmę. Skirtumas - koku būdu tėvai gali perduoti Britų pilietybę savo vaikui gimusiam užsienyje. Po 1983-01-01 Britų pilietybė ne pagal kilmę vaikui gimusiam užsienyje perduodama automatiškai. Britų pilietybė pagal kilmę - negali būti perduodama automatiškai, išskyrus kai vaiko tėvai, Britų piliečiai, dirba Karališkoje tarnyboje, paskirtoje tarnyboje arba Europos Bendrijos institucijose.¹⁷⁸

Taip pat vaikas gali įgyti Jungtinės Karalystės pilietybę gimimu, jei bent vienas iš tėvų yra nuolatinis Jungtinės Karalystės gyventojas (ang. *settled*) Sąvoka „*settled*“ reiškia, kad asmens buvimo laikas Jungtinėje Karalystėje neberibojamas imigracijos taisyklių, t.y. šalyje jis gali pasilikti neribotą laikotarpį.¹⁷⁹

Tuo atveju kai vaikas gimsta už Jungtinės Karalystės ribų po 1983-01-01 kai vaikas galimai pasilieka gyventi užjūryje ir kai vienas (abu) vaiko tėvai yra Britų piliečiai pagal kilmę su neabejotinu tėvystės ir rezidavimo Jungtinėje Karalystėje ryšiais, vaikas turi teisę įgyti Britų pilietybę registravimu („*by registration*“). Svarbu pabrėžti, kad norint registravimo būdu vaikui suteikti pilietybę būtinos toliau išvadintos sąlygos: 1) vienas iš tėvų turi būti Britų pilietis pagal kilmę vaiko gimimo momentu; 2) tėvas arba motina turi būti gimę tėvams, kurie pilietybę įgijo ne pagal kilmę arba jeigu tai buvo iki 1983-01-01 Jungtinės Karalystės ir jos kolonijų piliečiui, ir tokiu būdu tapo Britų piliečiu ne pagal kilmę ir pilietybės įgijimas pagal kilmę reiškia, kad pilietybė įgyta ne gimimu, įvaikinimo, natūralizacijos ar registravimo būdu, bet paveldėjo pilietybę iš savo tėvų ir senelių, kurie pilietybę įgijo gimimu, įvaikinimo, natūralizacijos ar registravimo būdu; 3) tėvai bet kuriuo metu iki vaiko gimimo gyveno Jungtinėje Karalystėje 3 metus neišvykdami iš šalies daugiau kaip 270 dienų (šis reikalavimas netaikomas, jeigu vaikas gimsta be pilietybės); 4) ir prašymas yra pateikiamas per 12 mėnesių nuo vaiko gimimo (šis periodas gali būti pratęstas iki 6 metų dėl svarbių aplinkybių). Pažymėtina, jog piliečiai pagal kilmę yra tie piliečiai, kurie įgijo pilietybę ne savo gimimu, įvaikinimo, natūralizacijos ar registravimo būdu, bet įgijo pilietybę per savo tėvus ar senelius, kurie pilietybę gavo gimimu, įvaikinimo, natūralizacijos ar (dažniausiai) registravimo būdu. Piliečiai ne pagal kilmę yra tie, kurie pilietybę įgijo savo pačių gimimu, įvaikinimo, natūralizacijos ar (dažniausiai) registravimo būdu.

Vaikas registravimu taip pat gali įgyti Britų pilietybę, jeigu vaikas gimė už Jungtinės Karalystės ribų po 1983-01-01 tėvams turintiems Britų pilietybę pagal kilmę, kai vaikas vėliau atvyksta su savo tėvais gyventi į Jungtinę Karalystę. Šiuo atveju vaikas turi: 1) gimti už Jungtinės Karalystės ribų po 1983-01-01; 2) vienas iš vaiko tėvų buvo Britų pilietis pagal kilmę vaiko gimimo

¹⁷⁸ Jungtinės Karalystės teisės aktai, susiję su pilietybe. http://www.coe.int/t/e/legal_affairs/legal_co-operation/foreigners_and_citizens/nationality/documents/bulletin/United%20Kingdom%202004%20E.pdf Prisijungta 2007-11-26.

¹⁷⁹ 2002-06-19 Lietuvos Respublikos ambasados Jungtinei Karalystei ir Airijai raštas Nr. 06-08 į LR VRM Migracijos departamento Pilietybės reikalų raštą 15/3-8(S-2628)-10586.

momentu; 3) vaikas ir jo tėvas ir motina buvo Jungtinėje Karalystėje pastaruosius 3 metus iki vaiko gimimo ir jeigu nei vienas iš jų nebuvo išvykęs iš Jungtinės Karalystės daugiau kaip 270 dienų; 4) vaiko tėvas ir motina bendru sutarimu pateikia prašymą; 5) prašymas pateikiamas Vidaus Reikalų tarnybai iki vaiku sukaks 18 metų (jei kuris nors iš tėvų yra miręs, ar tėvai išsiskyrę, ar teisiškai atsiskyrę – 2 ir 3 reikalavimai taikomas tėvui arba motinai).

Vaikas taip pat gali būti registruojamas Britų piliečiu jeigu: 1) vaikas gimė už Jungtinės Karalystės ribų po 1983-01-01; 2) vienas iš vaiko tėvų yra Britų pilietis pagal kilmę vaiko gimimo momentu; 3) vaikas ir jo tėvas ir motina buvo Jungtinėje Karalystėje pastaruosius 3 metus iki prašymo dėl pilietybės pateikimo ir jeigu nei vienas iš jų nebuvo išvykęs iš Jungtinės Karalystės daugiau kaip 270 dienų; 4) vaiko tėvas ir motina bendru sutarimu pateikia prašymą; 5) prašymas pateikiamas Vidaus Reikalų tarnybai iki vaiku sukaks 18 metų (jei kuris nors iš tėvų yra miręs, ar tėvai išsiskyrę, ar teisiškai atsiskyrę – 2 ir 3 reikalavimai taikomas tėvui arba motinai). (Jeigu vaikas nėra įteisintas – šie reikalavimai tėvui netaikomi).

Jeigu vaikas gimė už Jungtinės Karalystės ribų iki 1983-01-01 moteriai, kuri gimė, buvo įvaikinta, pilietybę įgijo registravimu arba natūralizacijos būdu Jungtinėje Karalystėje, toks vaikas gali įgyti Britų pilietybę jeigu: 1) vaikas gimė už Jungtinės Karalystės ribų; 2) vaiko motina buvo Jungtinės Karalystės ir kolonijų pilietė, kadangi ji gimė, buvo įvaikinta, pilietybę įgijo registravimu arba natūralizacijos būdu Jungtinėje Karalystėje ir tapo (arba būtų tapusi, jei nebūtų mirusi iki 1983-01-01) Britų piliete, ir yra neatsisakiusi Britų pilietybės; 3) vaikų tėvas registravimui pritaria (šis reikalavimas nėra taikomas tėvui, kuris neturi jokių teisių į vaiką, tarkim skyrybų arba teisinio išskyrimo atveju. Kitais atvejais tėvas turi pateikti rašytinį paaiškinimą dėl nesutikimo. Dažniausiai Vidaus reikalų tarnyba registruoja vaiką piliečiu ir be tėvo sutikimo, nebent Vidaus tarnyba priima sprendimą, kad nesutikimas neturi rimto pagrindo); 4) prašymas pateikiamas Vidaus Reikalų tarnybai iki vaiku sukaks 18 metų. Tais atvejais kai vaikas gimė po 1983-01-01 (ne prieš) vaikas automatiškai įgyja Britų pilietybę gimimu. Nereikia pateikti prašymo dėl registravimo. Taip yra todėl, kad nuo šios datos Britų pilietybės Aktas suteikia lygias teise tiek tėvui, tiek motina perleisti Britų pilietybę vaikams gimusiems už Jungtinės Karalystės ribų po minėtos datos.¹⁸⁰¹⁸¹

Žvelgiant į islamo šalių pilietybės reguliavimą, pastebime, kad vaiko tėvas vaidina didelį vaidmenį. Vaiko motina pilietybės įgijimo procese nedalyvauja. Pavyzdžiui Afganistano Islamo Respublikos piliečio tėvo ir užsienio valstybės pilietės motinos vaikas gali įgyti Afganistano pilietybę iki savo pilnametystės, esant jo tėvo aiškiam prašymui, o nuo pilnametystės pats vaikas

¹⁸⁰ Home Office. Jungtinė Karalystė. Vaiko registravimas. Gairės dėl vaikų, jaunesnių kaip 18 metų, registravimo.

¹⁸¹ Home Office. Britų pilietybės suteikimas vaikui, gimusiam užsienyje, kai vaiko tėvai dirba Karališkoje tarnyboje, paskirtoje tarnyboje arba Europos Bendrijos institucijose. Britų Nacionalinis Aktas 1981.

gali prašyti Afganistano pilietybės.¹⁸² Vadovaujantis Irano teisės aktais, vaikai, gimę Irane ar už jo ribų, kai tėvas yra Irano pilietis, įgauna Irano pilietybę. Nesvarbu ar motina iranietė ar užsienietė. Tačiau tais atvejais jeigu vaikas gimsta užsienyje, kai vaiko motina yra užsienietė, o vaiko tėvas yra tarkim Irano, Pakistano pilietis – tokiu atveju reikia kreiptis su prašymu suteikti Irano pilietybę į Irano atstovybę užsienyje, o Pakistano Islamo Respublikoje vadovaujantis 1951 metų Pakistano pilietybės įstatymo 5 str. , vaikas, kurio vienas iš tėvų yra Pakistano pilietis, gimęs ne Pakistano valstybės teritorijoje, yra Pakistano pilietis tik tuo atveju, jeigu jis užregistruotas gimimo valstybėje esančioje Pakistano atstovybėje.¹⁸³ Vadovaujantis Maroko įstatymais, jei vaiko tėvas yra marokietis, jo vaikai, nepriklausomai kur gimsta, turi teisę į Maroko pilietybę.¹⁸⁴

4.4. Nesantuokinių vaikų pilietybė

Daugelyje valstybių vedybų skaičius mažėja ir didėja vaikų, gimusių tėvams nesusituokus, skaičius. Daugelis valstybių vaikams, gimusiems tėvams, kurie nėra sudarę santuokos, leidžia įgyti tos valstybės pilietybę *ex lege*. Europos Konvencijos dėl pilietybės 6.1.a nuostatos neduoda jokių nuorodų dėl vaikų gimusių tėvams nesusituokus, tačiau leidžia šaliai narei, kuri reikalauja, kad tėvystė būtų pripažinta „pripažinimu, teismo įsakymu ar kita procedūra“ suteikti vaikui tos šalies pilietybę tik jeigu yra laikomasi tos šalies įstatymais nustatytų procedūrų. Nėra jokių nuorodų ką turėtų ar neturėtų apimti „tos šalies įstatymais nustatytos procedūros“. Tačiau, kai kuriose šalyse, kurios leidžia vaiko ir tėvo santykius nustatyti pripažinimu arba teismo įsakymu tai nebūtinai suteikia galimybę vaikui įgyti tėvo pilietybę kaip teisinę visos tos procedūros pasekmę. Šalis narė gali reikalauti atitikti papildomus reikalavimus tam, kad vaikas įgytų tėvo pilietybę. Konvencija nurodo „panašias procedūras“, bet nenurodo kokios procedūros turėtų būti priimtose. Kai kuriose šalyse narėse valstybinės institucijos priima kompetentingus sprendimus, siekdamas nustatyti šeiminius santykius tarp tėvo ir vaiko. Tais atvejais, kai šalis narės neturi tokių „procedūrų“ galima sulaukti tam tikro spaudimo iš vaiko tėvo tam, kad vaikas įgytų tėvo šalies pilietybę, jeigu vaiko tėvo ir vaiko motinos pilietybės skiriasi. Kitais atvejais valstybės nustato, kad vaikas, gimęs nesusituokusiems tėvams, įgyja tos šalies pilietybę tėvams (biologiniams) susituokus ir, jei vaikas tokiu būdu yra įteisinamas vadovaujantis tos šeimos teise.

Analizuojant valstybių pilietybės teisės aktus dėl vaiko pilietybės įgijimo, kai vaiko tėvai nesusituokę, didelių problemų neiškyla, ypač jeigu vaiko motina yra tos šalies pilietė, kurioje gimė vaikas. Nekyla problemų dėl vaiko pilietybės įgijimo, jei vaiko tėvas yra tos šalies pilietis, kurioje

¹⁸² 2005-05-12 Afganiztano Islamo Respublikos Ambasados raštas Nr. 17/2005. Paryžius.

¹⁸³ 2007-06-18 Pakistano ambasados raštas į 2007-06-11 LRambasados notą Nr. 5.1.2-43/07.

¹⁸⁴ 1999-04-26 Lietuvos ambasados Ispanijoje raštas Migracijos departamentui Pilietybės reikalų skyriui Nr. 138.

vaikas yra gimęs, ir jei yra įteisinta tėvystė. Didžiausios problemos iškyla kai vaikas, gimęs nesusituokusiems tėvams, gimsta užsienyje. Todėl atsižvelgiant į tai kas išdėstyta, vienas iš faktų tam, kad suteikti vaikui, kurio tėvai nėra sudarę santuokos, pilietybę, turėtų būti ar vaikas liks be pilietybės jeigu vaikas neįgis vaiko tėvo pilietybės.¹⁸⁵

LR Pilietybės įstatymas nereguliuoja atskirai vaikų pilietybės įgijimo atvejų kai vaiko tėvai nėra sudarę santuokos. Civilinio kodekso 3 knygos 3.161. str. 5 dalis nustato, kad „vaikų, gimusių nesusituokusiems tėvams, ir vaikų, gimusių susituokusiems tėvams, teisės yra lygios“. Todėl Pilietybės įstatymo nuostatos taikomos vienodai tiek vaikams, kurių tėvai gyvena santuokoje, tiek vaikams, kurių tėvai nėra sudarę santuokos.¹⁸⁶

Kaip jau minėta, kitų šalių pilietybę reguliuojančiuose teisės aktuose yra atskiros nuostatos, reguliuojančios vaikų, kurių tėvai nėra sudarę santuokos, pilietybės suteikimą. Antai Latvijos pilietybės įstatymas numato, kad vaikai, gimę nesusituokusiems tėvams, Latvijos pilietybę įgyja natūralizacijos būdu. Jeigu Latvijos pilietybę įgyja natūralizacijos būdu tik vienas iš tėvų, o kitas lieka užsienietis, vaikas įgyja Latvijos pilietybę, jeigu vaiko tėvai dėl to sutinka arba jeigu tėvai nesusitaria dėl Latvijos pilietybės įgijimo, vaiko gyvenamoji vieta turi būti Latvijoje. Vaiko nuo 14 iki 18 metų pilietybę gali būti keičiama tik su jo sutikimu.¹⁸⁷

Švedijos, Norvegijos Pilietybės aktai nustato, jog kai švedas (norvegas) (vyras) susituokia su užsieniete moterimi jų vaikas, kuris gimė iki santuokos sudarymo tampa Švedijos (Norvegijos) piliečiu, numatant, kad vaikas yra nesudaręs santuokos ir jam yra mažiau kaip 18 metų.¹⁸⁸ Tuo atveju, jeigu nėra sudaryta santuoka ir vaiko motina yra Švedijos pilietė, o tėvas – užsienietis – vaikas automatiškai įgyja Švedijos pilietybę, vadovaujantis tomis Pilietybės Akto nuostatomis, jog vaikas įgyja Švedijos pilietybę gimimu, jeigu vaiko motina yra Švedijos pilietė. Švedijos Pilietybės aktas taip pat numato tam tikras išimtis, jeigu vaikas neįgyja pilietybės vadovaujantis kitais šio akto straipsniais, tačiau jeigu vaiko tėvas buvo Švedijos pilietis nuo vaiko gimimo ir Švedijos teismo galutiniu sprendimu jam buvo paskirta vaiko globa, arba bendra globa kartu su vaiko motina, arba buvo paskirta bendra globa su vaiko motina kaip rezultatas prisiregistravus mokesčių institucijoje (civilinės registracijos institucijoje), vaikas įgyja Švedijos pilietybę jeigu vaiko tėvas patvirtina, arba tuo atveju kai paskiriama globa, abu tėvai patvirtina raštu atitinkamą instituciją savo arba jų

¹⁸⁵ Nationality of the child – feasibility study. Bureau of the European Committee on legal co-operation (CDCJ-BU). Prepared for the CDCJ by Mr. Zdzislaw Galicki (Poland). Strasbourg, 2006-12-12.

[http://www.coe.int/t/e/legal_affairs/legal_co-operation/foreigners_and_citizens/nationality/documents/reports/CDCJ-BU%20\(2006\)%2029%20e%20-%20STUDY%20National%20of%20Child%20GALICKI%20Dec%2006.pdf](http://www.coe.int/t/e/legal_affairs/legal_co-operation/foreigners_and_citizens/nationality/documents/reports/CDCJ-BU%20(2006)%2029%20e%20-%20STUDY%20National%20of%20Child%20GALICKI%20Dec%2006.pdf)

¹⁸⁶ Civilinio kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymas. Civilinis Kodeksas // Žin., 2000, Nr. 74-2262

¹⁸⁷ Citizenship Law, Parliament of the Republic of Latvia. Translation and Terminology Centre.

http://www.np.gov.lv/en/faili_en/Pils_likums.rtf Prisijunta 2007-11-26.

¹⁸⁸ Norvegijos pilietybės aktas. 1950 m. gruodžio 8 d. akt. Nr 3. (VRM MD medžiaga).

abiejų norą, kad vaikas įgytų Švedijos pilietybę iki vaikui sukaks 18 metų. Jeigu vaikui jau yra 15 metų, reikalingas vaiko sutikimas. Švedijos Pilietybės Akto 5 str. nustato, jog jeigu vaiko tėvas, kuris yra kitos šalies pilietis (užsienietis) tampa Švedijos piliečiu, Švedijos pilietybę taip pat įgyja ir jo nesantuokinis vaikas, kuris gyvena Švedijoje ir, kuriam dar nėra suėję 18 metų, numatant, kad tėvas turi arba visą vaiko globą arba dalinasi globa su vaiko motina ir kai vaiko motina yra Švedijos pilietė. Tokios pačios nuostatos yra taikomos motinos ir vaiko atveju. Jeigu vaiko tėvas ir motina yra nesusituokę, jeigu vaikas gyvena Švedijoje ir vaikui dar nėra 18 metų, toks vaikas įgyja Švedijos pilietybę tuo pačiu metu, kai vadovaujantis Švedijos Pilietybės akto nuostatomis jo tėvai įgyja Švedijos pilietybę. Toks vaikas įgyja Švedijos pilietybę jeigu vaiko globa yra paskirta abiem tėvams.¹⁸⁹

Norvegijoje vaikas, kai vaiko motina nėra ištekėjusi už vaiko tėvo, turinčio Norvegijos pilietybę, automatiškai įgyja Norvegijos pilietybę, jeigu vaiko motina ir vaiko tėvas susituokia kol vaikui sukaks 18 metų. Ši nuostata galioja jeigu vaikas nėra sudaręs santuokos. Tokiu atveju, kai tėvai nesusituokia, jie turi teisę pateikti prašymą dėl Norvegijos pilietybės suteikimo vaikui. Vaiko tėvai, siekiantys, kad jų vaikas gautų Norvegijos pilietybę, turi atitikti sekančius kriterijus: 1) tėvas privalo dalyvauti kasdieniniame vaiko priežiūroje; 2) vaikas privalo nuolat gyventi Norvegijoje; 3) vaikas privalo atsisakyti kitos šalies pilietybės, kurią vaikas galėjo įgyti; 4) vaiko motina privalo duoti sutikimą; 5) jeigu vaikui jau yra 12 metų, sutikimą turi duoti ir vaikas.¹⁹⁰

Suomijoje vaikas, gimęs nesusituokusiems tėvams, pilietybę įgyja analogiškai kaip ir Švedijoje. Jeigu Suomijos pilietis vedė moterį užsienietę, jų bendras vaikas, gimęs iki santuokos, tampa Suomijos piliečiu, jeigu vaiką globoja abu tėvai arba vienas iš jų; ir vaikui nesukako 18 metų ir jis nėra susituokęs. Suomijos pilietybės akto 3a str. nustato, kad „vaikas, kuris neįgijo Suomijos pilietybės vadovaujantis, aukščiau minėtais Suomijos pilietybės akto straipsniais (vaiko pilietybės įgijimas gimimu ir nesantuokinio vaiko pilietybė), vaikas gali įgyti Suomijos pilietybę pagal pareiškimą, jeigu: 1) vaiko tėvas vaiko gimimo metu buvo ir yra Suomijos pilietis; 2) vaiką globoja vienas tėvas, arba kartu su kitu vaiko globėju; 3) vaikas yra nuolatinis gyventojas ir nuolat gyvena Suomijoje; ir 4) vaikas neturi 18 metų ir nėra susituokęs“.¹⁹¹

Danijoje, kai vaiko tėvai nėra susituokę ir jeigu vaiko tėvas yra Danijos pilietis, vaikas įgis Danijos pilietybę tik jeigu jis gims Danijoje. Kai vaikas, kurio tėvas Danijos pilietis ir motina kitos

¹⁸⁹ Švedijos pilietybės Aktas. UD A4/OS 94-10-21 (VRM MD medžiaga)

¹⁹⁰ Information on Norwegian citizenship/ Informasjon om Norsh Statsborgershap Engelsk U/DI. Published by Utlendingsdirektoratet, Tolke'og informasjonsavdelingen. Lankstinukas apie Norvegijos pilietybę.

¹⁹¹ Suomijos nacionalinis Aktas (401/68), išleistas 1968-06-28 (VRM MD medžiaga)

šalies pilietė, neįgijo Danijos pilietybę gimimu, vaikas įgis Danijos pilietybę jeigu vaiko tėvai susituoks. Šios nuostatos galioja jeigu vaikui nėra suėję 18 metų ir jis nėra susituokęs.¹⁹²

Islandijoje, jeigu neištekėjusi moteris, kuri yra užsienietė, susilaukia vaiko Islandijoje, vaikas įgis Islandijos pilietybę jeigu vyras, kuris yra Islandijos pilietis yra vaiko tėvas, vadovaujantis Vaikų aktu. Jeigu neištekėjusi moteris, kuri yra užsienietė, susilaukia vaiko užsienyje, vaiko tėvas gali, kol vaikui sukaks 18 metų, kreiptis į Teisingumo ministeriją, kad vaikas įgytų Islandijos pilietybę ir globos vaiką kol jam sukaks 12 metų. Jeigu ministerijos nuomone tėvas pateikia dokumentus, kurie nepakankamai įrodo tėvystę, vaikas įgyja Islandijos pilietybę ministerijos patvirtinimu.¹⁹³

Graikijos pilietybės kodeksas¹⁹⁴ nustato, kad vaikas – užsienietis, kuris gimė nesusituokusiems tėvams ir kuris tinkamai įteisino savo Graikijos pilietybę, tampa Graikijos piliečiu nuo to momento, kai vaiko pilietybė įtvirtinta teisiškai, jeigu iki to laiko vaikui nesuėjo 18 metų.

Vaikas gimęs Jungtinėje Karalystėje po 1983-01-01 tėvams nesudariusiems santuokos, Jungtinės Karalystės pilietybę įgyja tik iš motinos pusės.^{195 196} Jeigu Lietuvos piliečių vaikas gimsta Jungtinėje Karalystėje, vaiko tėvai nėra susituokę, nei vaiko motina, nei vaiko tėvas nebuvo Jungtinės Karalystės piliečiai ir nebuvo įsikūrę (*settled*) Jungtinėje Karalystėje vaiko gimimo metu, vaikas neturi teisės gauti Jungtinės Karalystės pilietybės.¹⁹⁷¹⁹⁸

Austrijos pilietybės įstatymas nustato, kad vaikas gimęs nesusituokusiems tėvams, įgyja Austrijos pilietybę gimimu jeigu vaiko motina vaiko gimimo momentu turėjo Austrijos pilietybę. Austrijoje vaikas taip pat įgyja Austrijos pilietybę gimimu, jeigu vaiko vienas iš tėvų yra miręs, tačiau mirimo momentu jis buvo Austrijos pilietis. Tuo atveju kai vaikas gimsta užsienyje tėvams, kurie nėra sudarę santuokos, įgyja Austrijos pilietybę pagal prašymą, jeigu vaikas yra vis dar nepilnametis ir nevedęs ir jeigu vaiko tėvas yra Austrijos pilietis, arba jeigu jis yra miręs, mirimo momentu buvo Austrijos pilietis. Jeigu vaikas, dėl kurio yra prašomas suteikti Austrijos pilietybę, sulaukia 14 metų, vaikui suteikiama Austrijos pilietybė jeigu yra teisėto vaiko ir jo atstovo sutikimas dėl vaiko Austrijos pilietybės įgijimo. Sutikimas pateikiamas raštu. Jeigu tokio sutikimo neduoda kuris nors iš tėvų, toks sutikimas gali būti pakeistas teismo sprendimu, jeigu pilietybės

¹⁹² Danijos Teisingumo ministerijos konsoliduotas Aktas Nr. 28 1999-01-15 su 1999-12-29 Akto Nr. 1102 pakeitimais.

¹⁹³ Icelandic Nationality Act (No. 100 of 23rd December, as amended by the Acts No. 49 of 11th May 1982, No. 62 of 12th June 1998, No. 82 of 16th June 1998 and no. 9 of 24th February). <http://eng.domdmalaraduneyti.is/laws-and-regulations/nr/114>

¹⁹⁴ Graikijos pilietybės kodeksas. <http://www.geocities.com/nationalite/greek-eng.txt> Prisijungta 2007-11-26.

¹⁹⁵ LR VRM, Imigracijos ir pilietybės valdyba., Jungtinės socialinės rūpybos direktoratas. B.Nr. L1078021, 2003-07-17.

¹⁹⁶ Home Office IND, Imigracijos ir pilietybės skyrius, 2005-01-05 (1893).

¹⁹⁷ 2005-06-21 Jungtinės Karalystės pasų tarnybos raštas „Dėl prašymo dėl P.D.S.H. paso“, kodas 706096401.

¹⁹⁸ 2005-05-19 Pasų skyriaus, Belfast, raštas „Dėl K.B. prašymo pasui išduoti“, kodas 653816103.

suteikimas yra naudingas vaikui – dėl mokslų, darbo ar kitų svarbių priežasčių. Teismo sprendimas yra taikomas tais atvejais, kai vaikas neturi teisėto atstovo, arba jis yra nežinomas ir jo neįmanoma rasti ir kt. panašiais atvejais.¹⁹⁹

4.5. Įvaikintų vaikų pilietybė

Daugelis valstybių įvaikinimo atveju vaikams pilietybę suteikia taikant tokias pačias nuostatas, kaip ir vaikų pilietybės įgijimui kai vienas iš vaiko tėvų yra tos valstybės pilietis. Daugelis šių reikalavimų yra labai panašūs į tuos, kurie taikomi kai vaikui pilietybė yra suteikiama gimimu, ypač tais atvejais kai tėviai turi skirtingas pilietybes. Daugelyje valstybių teisės aktuose yra tik nuostatos, reguliuojančios vaikų įvaikinimą toje šalyje, kai įvaikintojas yra tos šalies pilietis.²⁰⁰ Lietuva yra viena iš tų šalių, kuri Pilietybės įstatyme neturi atskirų nuostatų reguliuojančių pilietybės suteikimą vaikui įvaikinimo atveju.

Įvaikinimo teisinius santykius Lietuvoje reguliuoja Civilinio kodekso²⁰¹ (toliau – CK) 3 knygos nuostatos. Šioje knygoje nustatyta kokius vaikus leidžiama įvaikinti, asmenims, turintiems teisę įvaikinti, iškelti tam tikri reikalavimai, kuriuos turi įtėviai atitikti ir kt. CK 3.212 str. nustato, kad įvaikinimui būtinas vaiko tėvų rašytinis sutikimas, patvirtintas teismo. Jei įvaikinamo vaiko tėvai yra nepilnamečiai ar neveiksnūs, būtinas jų tėvų arba globėjų (rūpintojų) rašytinis sutikimas, patvirtintas teismo. Jei įvaikinamas vaikas turi įstatymų nustatyta tvarka paskirtą globėją (rūpintoją) (išskyrus valstybinę globos instituciją), būtinas globėjo (rūpintojo) rašytinis sutikimas, patvirtintas teismo. CK 3.214 str. taip pat numato, kad įvaikinamo vaiko tėvų sutikimo nereikalaujama, jeigu tėvai yra nežinomi ar mirę, jeigu tėvams neterminuotai apribota tėvų valdžia arba jeigu tėvai pripažinti neveiksniais arba paskelbti mirusiais. Pažymėtina, kad CK numato galimybę įvaikinti vaiką Lietuvoje ir užsienio valstybės piliečiui. CK 3.224 str. nustato, kad kai vaikas įvaikinamas kitoje valstybėje, turi būti imamasi visų reikiamų priemonių, kad vaiko įkurdinimas kitoje valstybėje neleistų su tuo susijusiems asmenims gauti nepateisinamos materialinės naudos. CK 3.226 str. taip pat numato, kad vaikai – užsienio valstybės piliečiai, gyvenantys Lietuvos

¹⁹⁹ Federal Law concerning the Austrian nationality (Nationality Act 1985). Issued 1985-07-30. Federal Law Gazette of the Republic of Austria, FLG No. 311/1985, amended by FLG No. 386/1986, FLG No. 685/1988, FLG No. 521/1993, FLG No. 505/1994, FLG I No. 109/1997, FLG I No. 30/1998, FLG I No. 123/1998 and FLG I No. 124/1998.

²⁰⁰ Nationality of the child – feasibility study. Bureau of the European Committee on legal co-operation (CDCJ-BU). Prepared for the CDCJ by Mr. Zdzislaw Galicki (Poland). Strasbourg, 2006-12-12.
[http://www.coe.int/t/e/legal_affairs/legal_co-operation/foreigners_and_citizens/nationality/documents/reports/CDCJ-BU%20\(2006\)%2029%20e%20-%20STUDY%20National%20of%20Child%20GALICKI%20Dec%202006.pdf](http://www.coe.int/t/e/legal_affairs/legal_co-operation/foreigners_and_citizens/nationality/documents/reports/CDCJ-BU%20(2006)%2029%20e%20-%20STUDY%20National%20of%20Child%20GALICKI%20Dec%202006.pdf).
Prisijungta 2007-11-26.

²⁰¹ Civilinio kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymas. Civilinis Kodeksas // Žin., 2000, Nr. 74-2262.

Respublikoje –įvaikinami CK nustatyta tvarka, jeigu tarptautinėje sutartyje arba susitarime su atitinkama užsienio valstybe ir Lietuvos Respublika nėra nustatyta kitokia jų įvaikinimo tvarka. Tokiais atvejais kai užsienio vaikas yra įvaikinamas Lietuvos piliečių, įvaikinimas, atliktas užsienyje, pripažįstamas tarptautinių sutarčių ir CK kodekso pirmosios knygos normų nustatyta tvarka ir sąlygomis. Vaiko pilietybės teisiniams santykiams labai svarbus yra CK 3 knygos XIV skyrius, kuris nustato įvaikinimo teisinės pasekmės - įvaikinimu panaikinamos tėvų ir vaikų bei jų giminaičių pagal kilmę tarpusavio asmeninės ir turtinės teisės bei pareigos ir sukuriamos tėvams bei jų giminaičiams ir įvaikiams bei jų palikuonims tarpusavio asmeninės ir turtinės teisės bei pareigos kaip giminaičiams pagal kilmę. Įvaikintojai laikomi vaiko tėvais pagal įstatymą nuo teismo sprendimo įvaikinti įsiteisėjimo.²⁰²

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta aukščiau, įvaikinto vaiko statusas LR Pilietybės įstatymo atžvilgiu tampa kaip „vaiko“, įvaikintam vaikui taikomos visos LR Pilietybės įstatymo nuostatos, kurios būtų taikomos „vaikui“, jeigu yra įsiteisėjęs teismo sprendimas dėl įvaikinimo.

Kaimyninėse šalyse vaikų pilietybės klausimai yra įtvirtinti tiesiogiai Pilietybės įstatymuose. Latvijoje Pilietybės įstatyme nustatyta, kad įvaikintų vaikų pilietybę priklauso nuo tėvų pilietybės, jeigu vaikui yra mažiau nei 16 metų. Jeigu tėviai turi Latvijos pilietybę – įvaikis įgis taip pat Latvijos pilietybę. Pažymėtina, kad jeigu vaikas (asmuo be pilietybės) yra įvaikinamas sutuoktinių, iš kurių vienas yra Latvijos pilietis, o kitas – užsienietis, vaikas įgis Latvijos pilietybę, jeigu tėviai dėl to sutinka arba gyvenamoji vieta yra Latvijoje. Tuo atveju jeigu įvaikinimas yra anuluojamas – vaiko pilietybę gali būti pakeista. Vaiko nuo 14 iki 18 metų pilietybę gali būti keičiama tik su jo sutikimu.²⁰³ Estijos Pilietybės aktas nustato, kad įvaikintas vaikas įgyja Estijos pilietybę gimimu, jeigu tėviai, kurie turi Estijos pilietybę, raštu kreipiasi į atitinkamą instituciją, kuri nusprendžia suteikti vaikui Estijos pilietybę gimimu jeigu vienas iš tėvų vaiko gimimo momentu buvo Estijos pilietis ir jeigu vaikas nėra kitos šalies pilietis arba yra įrodoma, kad vaikas neteks kitos šalies pilietybės dėl to, kad įgis Estijos pilietybę. Pažymėtina, kad tuo atveju, kai tėviai, kurie nėra Estijos piliečiai vaiko gimimo momentu, raštu dėl vaiko pilietybės kreipiasi į atitinkamą instituciją – ši institucija gali nuspręsti suteikti vaikui Estijos pilietybę nuo tos datos, kai tėviai įgyja Estijos pilietybę, jeigu vaikas nėra kitos šalies pilietis arba yra įrodoma, kad vaikas neteks kitos šalies pilietybės dėl to, kad įgis Estijos pilietybę.²⁰⁴ Lenkijos Pilietybės įstatyme, kaip ir Lietuvos, nėra tiesioginių nuostatų, reguliuojančių įvaikintų vaikų pilietybės suteikimo atvejus.

²⁰² Civilinio kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymas. Civilinis Kodeksas // Žin., 2000, Nr. 74-2262.

²⁰³ Citizenship Law, Parliament of the Republic of Latvia. Translation and Terminology Centre. http://www.np.gov.lv/en/faili_en/Pils_likums.rtf Prisijunta 2007-11-26.

²⁰⁴ 1995-01-19 Estijos pilietybės aktas. <http://www.legaltext.ee/en/andmebaas/ava.asp?m=022> Prisijunta 2007-11-26.

Švedijos, Danijos, Suomijos, Islandijos ar Norvegijos pilietybės aktai nustato, jog vaikas, kuriam ne daugiau kaip 12 metų ir kuris buvo įvaikintas Švedijos, Danijos, Suomijos, Islandijos ar Norvegijos piliečiu, tampa Švedijos, Danijos, Suomijos, Islandijos ar Norvegijos piliečiu įvaikinant, jeigu vaikas įvaikinamas Švedijoje, Danijoje, Suomijoje, Islandijoje arba Norvegijoje, arba jei vaikas buvo įvaikintas teisėtai, vadovaujantis užsienio įvaikinimo sprendimu, kuris buvo patvirtintas Švedijoje, vadovaujantis Tarptautinės teisinės procedūros dėl įvaikinimo aktu²⁰⁵. Suomijoje, skirtingai nei kitose šiaurės valstybėse, kai yra įvaikinamas kitos valstybės vaikas, Pilietybės aktas numato, kad vaikas kuris yra įvaikinamas, įgyja Suomijos pilietybę pagal tėvių pareiškimą tuo atveju, jeigu 1) nors vienas iš tėvių yra Suomijos pilietis, ir globoja vaiką vienas, arba su kitu vaiko globėju; 2) įvaikinimas yra galiojantis Suomijoje ir 3) vaikui nėra sukakę 18 metų ir jis nėra susituokęs²⁰⁶. Danijoje, be aukščiau išvardintų nuostatų, kai įvaikinamas vaikas iš kitos šalies ir šis vaikas yra jaunesnis nei 12 metų, įvaikinimas vyksta per Danijos atitinkamas institucijas; vaikas įgyja Danijos pilietybę įvaikinimu, jeigu vaiką įvaikina sutuoktiniai, kai bent vienas iš sutuoktinių yra Danijos pilietis, arba jeigu abu tėviai yra Danijos piliečiai nors ir nesusituokę. Šios nuostatos taip pat galioja jeigu įvaikinimo sprendimas yra priimamas kompetentingos kitos šalies įvaikinimo institucijos, jei šis sprendimas galioja vadovaujantis Danijos įvaikinimo akto 28.2 str.²⁰⁷ Norvegijoje, kaip ir Danijoje, jeigu Norvegijos piliečiai, gyvenantys Norvegijoje, įsivaikina vaiką, jie gali kreiptis į atitinkamą instituciją, kad įvaikinamas vaikas įgytų Norvegijos pilietybę. Norvegijoje taip pat nustatytas amžiaus cenzas - vaikas turi būti jaunesnis nei 12 metų. Pilietybė taip pat suteikiama su sąlyga, kad vaikas taip pat gyvena Norvegijoje, ir kad įvaikinimo procedūra vyko vadovaujantis Norvegijos įstatymais ir buvo patvirtinta atitinkamų institucijų.²⁰⁸ Islandijoje vaikas – užsienietis, kuris įvaikinamas Islandijos piliečio gavęs Islandijos atitinkamų institucijų leidimą, įgis Islandijos pilietybę dėl įvaikinimo jeigu jam yra mažiau nei 12 metų. Jeigu vaikui mažiau kaip 12 metų ir jis yra įvaikinamas Islandijos piliečio vadovaujantis užsienio institucijos sprendimu, kurį Islandijos atitinkamos institucijos pripažįsta, įgis Islandijos pilietybę Teisingumo ministerijos sprendimu tėvių prašymu.

Vokietijoje Pilietybės įstatymas nustato, kad vaikas, kuriam mažiau 18 metų tuo metu kai jis yra įvaikinamas, įgyja Vokietijos pilietybę, jeigu įvaikinimas vykdomas vadovaujantis

²⁰⁵ Švedijos pilietybės Aktas. UD A4/OS 94-10-21 (VPM MD medžiaga)

²⁰⁶ Suomijos pilietybės aktas 1984-08-10 (584) (VRM MD medžiaga)

²⁰⁷ Danijos Teisingumo ministerijos konsoliduotas Aktas Nr. 28 1999-01-15 su 1999-12-29 Akto Nr. 1102 pakeitimais.

²⁰⁸ Information on Norwegian citizenship/ Informasjon om Norsh Statsborgershap Engelsk U/DI. Published by Utlendingsdirektoratet, Tolke'og informasjonsavdelingen. Lankstinukas apie Norvegijos pilietybę.

Vokietijos teisės aktais. Tai, kad vaikas įgyja Vokietijos pilietybę suteikia jam teisę perduoti pilietybę savo palikuonims.²⁰⁹

Pilietybės suteikimo įvaikinat problemos gali iškilti tuo atveju, kai įvaikinamas vaikas atvyksta į šalį iš savo gimtosios šalies, vaiko tėviai yra tos šalies pilietis ar piliečiai ir kuomet įvaikinimo procedūra nepavyksta. Tokiu atveju yra galimybė, kad vaikas gali likti be pilietybės.

²⁰⁹ 1913-07-22 Vokietijos Pilietybės aktas (Reich Law Gazette Ip. 583 – Federal Law Gazette III 102-1), su paskutiniais pakeitimais 6 str. Nr. 9 2005-03-14 aktas (Federal Law Gazette Ip. 721).

5. Vaikų pilietybės pasikeitimas, pasikeitus tėvų pilietybei

Kaip jau anksčiau minėjome pilietybės santykius reguliuoja LR Konstitucijos 12 str., kuriame be kita ko nustatyta, kad pilietybės netekimo tvarką nustato įstatymas. Daugelio valstybių įstatymai nustato pilietybės atsisakymą – kai asmuo įstatymo nustatyta tvarka kreipiasi į kompetentingus organus su atitinkamu prašymu. Valstybių nacionaliniai įstatymai nustato ir automatišką pilietybės atėmimą (pavyzdžiui, įgijus kitos valstybės pilietybę ir t.t.). Vaiko atžvilgiu LR Pilietybės įstatymo nuostatos taikomos tiesiogiai, tačiau atkreipiame dėmesį, kad pilietybės atsisakymo procedūrą už vaiką, kaip neveiksnų asmenį, atlieka jų teisėti atstovai – tėvai, įtėviai, globėjai.²¹⁰

LR pilietybės įstatymo 22 str.1 d. numato, kad „jeigu abu tėvai įgyja LR pilietybę arba abu jos netenka, atitinkamai pasikeičia jų vaikų, nesukakusių 14 metų, pilietybė“. 14-18 metų vaikų pilietybė, pasikeitus jų tėvų pilietybei, gali būti pakeista tik esant rašytiniam vaikų sutikimui. Visų vaikų, gimusių 1989 m. lapkričio 3 d. – 1991 m. gruodžio 10 d., kurių gimimo metu tėvai dar nebuvo apsisprendę dėl LR pilietybės, Kauno m. Pasų poskyriai pilietybės klausimą sprendžia pagal 2002 m. LR Pilietybės įstatymo 22 str. 1 d. LR Pilietybės įstatymas taip pat reguliuoja vaikų LR pilietybės įgijimo atvejus, kai LR pilietybę įgyja vienas iš tėvų.

LR pilietybės įstatymo 23 str. nustato, kad jeigu LR piliečiu tampa vienas iš tėvų, o antrasis lieka kitos valstybės piliečiu, jų vaikas gali įgyti LR pilietybę, jei to raštu prašo abu vaiko tėvai. Jeigu vaiko tėvai išsituokę, vaikas gali įgyti LR pilietybę, jei to raštu prašo įgijęs LR pilietybę vienas iš tėvų, pas kurį teismo sprendimu liko gyventi vaikas arba pas kurį vaikas faktiškai nuolat gyvena. Jeigu LR piliečiu tampa vienas iš tėvų, o kitas lieka asmeniu be pilietybės, jų vaikas gali įgyti LR pilietybę, jei to raštu prašo įgijęs LR pilietybę vienas iš tėvų. Jeigu LR piliečiu tapo vienas iš tėvų, tačiau mirė, o kitas lieka asmeniu be pilietybės, jų vaikas gali įgyti LR pilietybę, jei to raštu prašo vaiko turimas vienintelis iš tėvų. Jeigu LR pilietybės netenka vienas iš tėvų, o kitas yra LR pilietis, jų vaikas, nesukakęs 14 metų, lieka LR pilietis. 14–18 metų vaikų pilietybė, pasikeitus jų tėvų pilietybei, gali būti pakeista tik remiantis rašytiniu vaikų sutikimu.²¹¹

LR pilietybės įstatymo 19 str. (1991 m. gruodžio 5 d. redakcija) 1 d. buvo nustatyti LR pilietybės netekimo pagrindai: 1) atsisakius LR pilietybės; 2) įgijus kitos valstybės pilietybę; 3) nutraukus faktinius ryšius su Lietuvos valstybe; 4) LR tarptautinių sutarčių numatytais pagrindais²¹². Apibendrinant Pilietybės įstatyme (1991 m. gruodžio 5 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir papildymais, padarytais iki 1992 m. Konstitucijos įsigaliojimo) nustatytą teisinį

²¹⁰ Sinkevičius V. Teisiniai Lietuvos Respublikos pilietybės pagrindai. Politologija, 2000/4 (20). P 44.

²¹¹ Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymas // Žin. 2002, Nr. 95-4087.

²¹² Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymas // Žin., 1991, Nr.36-977.

reguliuojamą konstatuotina, kad vienas iš LR pilietybės netekimo pagrindų buvo kitos valstybės pilietybės įgijimas.

Pilietybės įstatymo 18 str. „Lietuvos Respublikos pilietybės netekimas“ (2002 m. rugsėjo 17 d. redakcija), 1 d. buvo nustatyta jau trys pilietybės netekimo pagrindai: atsisakius pilietybės, įgijus kitos valstybės pilietybę ir tarptautinių sutarčių numatytais pagrindais. Šio straipsnio 1 d. 2 p. „įgijus kitos valstybės pilietybę“ netaikomas „1) asmenims, iki 1940 m. birželio 15 d. turėjusiems Lietuvos pilietybę, jų vaikams, vaikaitiams ir provaikaitiams (jeigu šie asmenys, jų vaikai, vaikaitiai ar provaikaitiai nerepatriavo); 2) lietuvių kilmės asmenims, kurių tėvai ar seneliai arba vienas iš tėvų ar senelių yra ar buvo lietuviai ir pats asmuo pripažįsta save lietuviu.“²¹³

Vienas iš pilietybės netekimo būdų-atsisakymas. Vadovaudamasis LR pilietybės 19 str., 28 str. 6 d., Migracijos departamento direktorius per 9 š.m.mėn.patenkino 206 prašymus leisti atsisakyti LR pilietybės, iš jų 35 tėvų prašymus leisti atsisakyti LR pilietybės jų nepilnamečiams vaikams.

2006 m. balandžio 6 d. priėmus naująją LR Pilietybės įstatymo redakciją 18 str. buvo pakeistas. Šio straipsnio 1 d. 2 p. nustatyta, kad LR pilietybės netenkama įgijus kitos valstybės pilietybę. Minėto straipsnio 2 d. yra nustatyta, jog šis punktas netaikomas LR piliečiui, įgijusiam kitos valstybės pilietybę po 2003 m. sausio 1 d., jeigu jis yra asmuo, iki 1940 m. birželio 15 d. turėjęs Lietuvos pilietybę, jo vaikas, vaikaitis ir provaikaitis (jeigu šis asmuo, jo vaikas, vaikaitis ar provaikaitis nerepatriavo) arba lietuvių kilmės asmuo, kurio tėvai ar seneliai arba vienas iš tėvų ar senelių yra ar buvo lietuviai ir pats asmuo pripažįsta save lietuviu. Vadovaujantis LR Pilietybės įstatymo 18 str. 4 d., aukščiau nurodyti asmenys, įgiję kitos valstybės pilietybę ar gavę kitos valstybės piliečio pasą arba kitą tos valstybės pilietybę patvirtinančią dokumentą iki 2002 m. gruodžio 31 d., laikomi netekusiais LR pilietybės nuo kitos valstybės pilietybės įgijimo dienos ar tos valstybės piliečio paso ar kito tos valstybės pilietybę patvirtinančio dokumento išdavimo dienos.²¹⁴

Pilietybės įstatymo 18 str. 2 d. (2006 m. balandžio 6 d. redakcija) nustatytas teisinis reguliavimas reiškė iš esmės tą patį, ką ir nustatytasis LR Pilietybės įstatymo 18 str. 2 d. (2002 m. rugsėjo 17 d. redakcija). Taip buvo sudarytos prielaidos dvigubai pilietybei būti ne ypač reta išimtimi, o plačiai paplitusiu reiškiniu²¹⁵.

LR Konstitucinis teismas 2006 m. lapkričio 13 d. nutarimu pripažino, kad LR pilietybės įstatymo (2002 m. rugsėjo 17 d. redakcija) nuostatos dėl dvigubos pilietybės prieštarauja LR

²¹³ Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymas // Žin., 2002, Nr. 95-4087.

²¹⁴ Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo 12, 18, 20, 26, 28, 30 straipsnių pakeitimo ir papildymo įstatymas // Žin., 2006, Nr. 46-1645

²¹⁵ Lietuvos Respublikos Konstitucinio teismo nutarimas „Dėl teisės aktų, reguliuojančių Lietuvos Respublikos pilietybės santykius, nuostatų atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ // Žin., 2006, Nr. 123-4650.

Konstitucijai, todėl LR pilietybės įstatymo 18 str. 2 dalyje nurodyti LR piliečiai vaikai, kurie įgijo kitos valstybės pilietybę po minėto nutarimo įsigaliojimo, bus laikomi netekusiais LR pilietybės, vadovaujantis LR Pilietybės įstatymo 18 str. 1 dalies 2 punktu ir 21 str. 3 dalimi, t.y. netenka LR pilietybės nuo kitos valstybės pilietybės įgijimo arba tos valstybės piliečio paso ar kito tos valstybės pilietybę patvirtinančio dokumento išdavimo dienos. Atkreipiame dėmesį, kad šio straipsnio 1 dalies 2 punktą netaikomas LR piliečiui vaikui, įgijusiam kitos valstybės pilietybę nuo 2003 m. sausio 1 d. iki 2006 m. lapkričio 13 d.²¹⁶

Migracijos departamento direktorius, vadovaudamasis LR Pilietybės įstatymo 18 str. 1 d. 2 p., 21 str. 3 d., 28 str. 2 d., per 2007 m. 9 mėn., konstatavo LR pilietybės netekimą 421 asmeniui. Iš jų 32 vaikams.

Latvijoje, Estijoje, Lenkijoje vaikai pilietybės netenka analogiškais atvejais kaip ir Lietuvoje. Latvijoje – priežastys dėl kurių vaikai gali netekti pilietybės yra pilietybės atsisakymas arba atėmimas. Latvijos pilietybę gali būti atimta teismo sprendimu, jeigu asmuo įgijo kitos šalies pilietybę nepateikdamas prašymo atsisakyti Latvijos pilietybės. Estijoje, Jungtinėje Karalystėje, Austrijoje – atsisakius pilietybės, panaikinus pilietybę, priėmus kitos šalies pilietybę. Lenkijoje, Švedijoje, Suomijoje, Islandijoje, Danijoje – taip pat galima atsisakyti pilietybės, jeigu norima įgyti kitos valstybės pilietybę. Danijoje pilietybės taip pat netenkama, kai nesusituokęs asmuo iki 18 m. įgyja užsienio valstybės pilietybę dėl to, kad jo vienas iš tėvų, neteko Danijos pilietybės (išskyrus atvejį, kiekvienas iš tėvų, turintis teises į vaiką išlieka Danijos piliečiu).

Graikijoje – vaikas gali netekti Graikijos pilietybės tik tuo atveju, kai įgyja kitos šalies pilietybę. Graikijos pilietybės atsisakymas įgijus užsienio šalies pilietybę yra pagrindas kreiptis į tam tikras valdžios įstaigas. Asmuo turėdamas taip pat užsienio šalies pilietybę nepraranda Graikijos pilietybės tol kol jo kreipimasis atsisakyti pilietybės nėra patvirtinamas. Pilietybės atsisakymo patvirtinimas yra priimamas Vidaus reikalų ministerijos sprendimu atsižvelgiant į Pilietybės tarybos nuomonę.

Vokietijoje – atleidžiant nuo pilietybės, įgijus kitos šalies pilietybę, atsisakius nuo Vokietijos pilietybės, kai vaiką įvaikina kitos šalies pilietis bei pateikus pareiškimą.

Nagrinėjant pilietybės netekimo klausimus labai svarbus Pilietybės įstatymo 20 straipsnyje įtvirtintas LR pilietybės gražinimo institutas²¹⁷, tačiau norėtume pastebėti, kad gana nedažnas. Šis institutas taikomas visiems asmenims, tame tarpe ir vaikams, kurie buvo LR piliečiai ir LR pilietybės neteko LR Pilietybės įstatymo nustatytais pagrindais ir kurie siekia vėl įgyti LR pilietybę.

²¹⁶ Lietuvos Respublikos pilietybė. <http://www.migracija.lt/index.php?-1607742937> Prisijungta 2007-11-26.

²¹⁷ Lietuvos Respublikos Konstitucinio teismo nutarimas “Dėl teisės aktų, reguliuojančių Lietuvos Respublikos pilietybės santykius, nuostatų atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ // Žin., 2006, Nr. 123-4650.

Iš viso per 2007 m. 9 mėn. Migracijos departamento direktorius, vadovaudamasis Pilietybės įstatymo 20 str. 2 d., 28 str. 6 d., grąžino LR pilietybę 7 asmenims, iš jų tik 1 nepilnamečiui.²¹⁸

Sistemiškai aiškinant LR Pilietybės įstatymo 18 str. ir 20 str. nuostatas konstatuotina, kad LR Pilietybės įstatyme yra įtvirtintas toks teisinis reguliavimas, pagal kurį asmenys, LR pilietybės netekę LR Pilietybės įstatymo 18 straipsnyje nustatytais pagrindais, vėl gali įgyti LR pilietybę tik tuo atveju, kai LR pilietybė jiems yra grąžinama, t. y. taikant pilietybės grąžinimo institutą.

Pagal Pilietybės įstatymą (20 str. redakcija galiojusi iki 2006 m. balandžio 1 d.) vaikui, netekusiame LR pilietybės, LR pilietybė gali būti grąžinta. LR pilietybės grąžinimo pagrindai buvo įtvirtinti Pilietybės įstatymo 20 straipsnyje, kuriame nustatyta:

„[...] Asmeniui, netekusiame LR pilietybės šio Įstatymo 18 str. 1 ar 3 dalyje numatytais pagrindais ir atitinkančiam šio Įstatymo 1 str. 1 d. 1, 2 ar 3 p. sąlygas, LR pilietybė gali būti grąžinama pagal tokio asmens prašymą, netaikant jam šio Įstatymo 12 straipsnyje nustatytų sąlygų.“

219

Iš LR Pilietybės įstatymo 20 str. įtvirtinto teisinio reguliavimo matyti, kad LR pilietybės grąžinimo sąlygos priklausė nuo to, kaip vaikas buvo įgijęs LR pilietybę, kurios vėliau neteko. Vaikams, kurie atitiko Pilietybės įstatymo 1 str. 1 d. 1 ar 2 p. reikalavimus, LR pilietybė galėjo būti grąžinama pagal tokio vaiko teisėtų atstovų prašymą, netaikant jam LR Pilietybės įstatymo 12 str. nustatytų sąlygų. Todėl LR pilietybė galėjo būti grąžinta: 1) asmenims, iki 1940 m. birželio 15 d. turėjusiems Lietuvos pilietybę, jų vaikams, vaikaičiams ir provaikaičiams (jeigu šie asmenys, jų vaikai, vaikaičiai ar provaikaičiai nerepatrijavo); 2) asmenims, 1919 m. sausio 9 d.–1940 m. birželio 15 d. nuolat gyvenusiems dabartinėje LR teritorijoje, taip pat jų vaikams, vaikaičiams ir provaikaičiams, jeigu jie LR Pilietybės įstatymo įsigaliojimo dieną nuolat gyveno ir šiuo metu gyvena LR teritorijoje ir nėra kitos valstybės piliečiai.

Taigi, netaikant LR Pilietybės įstatymo 12 straipsnyje nurodytų natūralizacijos sąlygų, LR pilietybė galėjo būti grąžinta jos netekusiems vaikams – LR piliečiams, kurie arba buvo LR piliečiai pagal kilmę, arba yra piliečių iki 1940 m. birželio 15 d. buvo nuolatiniais faktiniais ryšiais susiję su Lietuva vaikai, vaikaičiai, provaikaičiai.

Pažymėtina, kad LR pilietybės grąžinimo institutas savaime sukėlė teises pasekmes LR Pilietybės įstatymo 1 str. nurodytų asmenų vaikams, nesukakusiems 14 metų: jeigu LR pilietybė grąžinta abiem tėvams, 14 metų nesukakę vaikai taip pat tapo LR piliečiais; jeigu LR pilietybė grąžinama vienam iš tėvų, tuomet, esant atitinkamai abiejų tėvų ar vieno iš tėvų prašymui, pasikeitė ir vaiko pilietybė.

²¹⁸ Migracijos departamento prie VRM sprendimų dėl pilietybės statistiniai duomenys.

²¹⁹ Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo 12, 13, 14, 15, 16, 18, 20, 21, 26, 27, 28, 30, 31, 32 straipsnių pakeitimo ir papildymo įstatymas // Žin., 2004, Nr. 180-6659.

LR Konstitucinis teismas 2006 m. lapkričio 13 d. nutarimu pripažino, kad LR pilietybės įstatymo 18 str. 2 d. (2006 m. balandžio 6 d. redakcija) prieštarauja LR Konstitucijos 12 str. 2 d. Todėl 18 str. 2 d. buvo pakeista: „2. Šio straipsnio 1 dalies 2 punktas netaikomas Lietuvos Respublikos piliečiui, įgijusiam kitos valstybės pilietybę po 2003 m. sausio 1 d., jeigu jis yra: 1) asmuo, iki 1940 m. birželio 15 d. turėjęs Lietuvos pilietybę, jo vaikas, vaikaitis ir provaikaitis (jeigu šis asmuo, jo vaikas, vaikaitis ar provaikaitis nerepatrijavo); 2) lietuvių kilmės asmuo, kurio tėvai ar seneliai arba vienas iš tėvų ar senelių yra ar buvo lietuviai ir pats asmuo pripažįsta save lietuviu“.

Minėtu LR Konstitucinio teismo nutarimu taip pat buvo pripažinta, kad LR pilietybės įstatymo 20 str. 2 d. ta apimtimi, kuria nustatyta, kad iš asmens, norinčio susigrąžinti LR pilietybę, nereikalaujama atsisakyti turimos kitos valstybės pilietybės, prieštarauja LR Konstitucijos 12 str. 2 d. Todėl buvo pakeista 20 str. 2 d.: „2. Asmeniui, netekusiam Lietuvos Respublikos pilietybės iki šio Įstatymo įsigaliojimo dienos, taip pat šio Įstatymo 18 str. 1, 3 ar 4 d., Pilietybės įstatymo įgyvendinimo įstatymo 4 str. 7 d. numatytais pagrindais ir atitinkančiam šio Įstatymo 1 str. 1 d. 1, 2 ar 3 p. sąlygas, Lietuvos Respublikos pilietybę gali būti gražinta pagal tokio asmens prašymą, netaikant jam šio Įstatymo 12 straipsnyje nustatytų sąlygų.“.

Manome, jog LR Pilietybės įstatyme būtina išskirti atvejį, kai asmuo netenka Lietuvos pilietybės dėl to, kad įgijo kitos valstybės pilietybę pagal savo prašymą. Svarbu, kad asmuo, kuris yra Lietuvos pilietis, pareiškė valią (norą) įgyti kitos valstybės pilietybę ir ją įgijo. Būtent tokį pilietybės netekimo pagrindą, kai asmuo savanoriškai įgyja kitos valstybės pilietybę, valstybės gali nustatyti savo vidaus teisėje ir pagal Europos konvenciją dėl pilietybės (7 str. 1 d. „a“ p.). Kitoks teisinis reguliavimas galimas, kai dviguba pilietybė atsiranda dėl valstybių įstatymų kolizijos. Tokiais atvejais asmuo galėtų apskritai neprarasti Lietuvos pilietybės (jeigu būtų nutarta gausinti atvejų, kai Lietuvos pilietis kartu gali būti ir kitos valstybės pilietis) arba galėtų netekti Lietuvos pilietybės tik tuomet, jei per įstatymo nustatytą laiką neatsisakytų kitos valstybės pilietybės. Tačiau Pilietybės įstatymas kol kas apskritai nereguliuoja, kaip ir kokia tvarka tokiais atvejais asmuo turėtų spręsti savo pilietybės klausimą.

Galimybė nevaržomai išvykti iš Lietuvos ir vėl sugrįžti čia gyventi, didėjant Lietuvos piliečių migracija, didėjantis skaičius santuokų tarp skirtingų šalių piliečių, leidžia manyti, jog ateityje prielaidų atsirasti dvigubai pilietybei ir dvigubos pilietybės įgijimo atvejų daugės. Todėl galima būtų galvoti apie tarptautinių sutarčių, kurios užkirstų kelią dvigubai pilietybei, rengimą. Tokios sutartys turėtų būti sudarytos visų pirma su valstybėmis, kurių įstatymai leidžia turėti dvigubą pilietybę. Nenustačius tvarkos, kaip turėtų būti sprendžiami pilietybės klausimai, kai asmuo tampa kelių valstybių piliečiu, taip pat nesant aiškios dvigubos pilietybės kontrolės tvarkos, nuolat iškilis ne tik piliečio pareigų kiekvienai valstybei vykdymo problema (nors tokių pareigų yra nedaug, tačiau kai kurios iš jų, pavyzdžiui, būtinumas atlikti privalomąją krašto apsaugos tarnybą, yra labai svarbios).

6. Teisės į pilietybę išsaugojimo ir pilietybės grąžinimo institutų įgyvendinimas

Tai, kad Lietuvos valstybė kūrėsi lietuvių tautos pagrindu, atsispindi ne tik LR Konstitucijos preambulėje, bet ir kitose LR Konstitucijos nuostatose.²²⁰ Konstitucijos 32 str. 4 dalies nuostata, kad kiekvienas lietuvis gali apsigyventi Lietuvoje, reiškia, kad visi užsienyje gyvenantys lietuviai, kad ir kur būtų jų nuolatinė gyvenamoji vieta, turi teisę bet kada grįžti į Lietuvą – savo etninę tėvynę. Pagal LR Konstituciją negalima nustatyti tokio teisinio reguliavimo, kuris atkirstų užsienyje gyvenančius lietuvius nuo lietuvių tautos. Užsienio lietuviai – sudedamoji, neatskiriama lietuvių tautos dalis.

Atsižvelgiant į LR pilietybės įstatymo (2006 m. lapkričio 13 d. redakcija) 1 str. 1 d. 1 - 3 p., LR piliečiai yra, ir tai detalizuojama kituose Pilietybės įstatymo str., išvardytų kategorijų asmenys, gyvenantys tiek Lietuvoje, tiek užsienyje. Šių asmenų pilietybę grindžiama anksčiau turėtos nepriklausomos Lietuvos valstybės pilietybės tęstinumo principu. Šio principo įgyvendinimas pateisina žmonių lūkesčius, reiškia jų pilietinių ir politinių teisių pripažinimą, gerbimą bei apsaugą, taip pat ir nenutrūkstamus, nepriklausomai nuo konjunktūrinių (politinių, socialinių, ekonominių ir kt.) motyvų, valstybės įsipareigojimus savo piliečiams. Tai atitinka nuostata, įtvirtintą Visuotinės žmogaus teisių deklaracijos 15 str. 1 dalyje – “kiekvienas žmogus turi teisę į pilietybę”.

Žmogaus teisė į pilietybę suponuoja valstybės pareigą suteikti žmogui pilietybę. Tokia valstybės pareiga pirmiausiai egzistuoja tiems asmenims, kurie yra susiję su valstybe nuolatiniais teisiniais ryšiais, o jų esmę išreiškia vadinamieji kraujo teisės arba žemės teisės principai. Šiuo požiūriu svarbus minėtos Deklaracijos 6 str., kuriame teigiama: “Kiekvienas žmogus, kad ir kur jis būtų, turi teisę būti pripažintas teisinių santykių subjektu.” Kad būtų įgyvendinta tokia žmogaus teisė, valstybė turi imtis priemonių, siekdama užtikrinti pilietybės ryšio tarp individo ir valstybės tęstinumą, nesvarbu, ar pilietis yra savo ar svetimos valstybės teritorijoje ar tarptautinėse erdvėse (atviroje jūroje ir pan.). Juolab tokia nuostata pagrįsta ir moraliai, ir juridškai, kai kalbama apie tuos asmenis, kurie 1918 – 1940 metais buvo Lietuvos piliečiai ar jų palikuonys ir dėl aplinkybių, susijusių su nepriklausomos Lietuvos valstybės okupacija ir aneksija, buvo ištremiti ar priversti pasitraukti iš savo šalies.²²¹

Tai yra konstitucinis pagrindas įstatymu nustatyti tokį teisinį reguliavimą, kad lietuviai, gyvenantys kitose valstybėse, turėtų teisę tapti LR piliečiais kitokiomis (lengvesnėmis) sąlygomis, negu kiti asmenys, siekiantys LR pilietybės (*inter alia* kad užsienio lietuviams, siekiantiems LR

²²⁰ Lietuvos Respublikos Konstitucija // Žin., 1992, Nr. 33-1014.

²²¹ Lietuvos Respublikos Konstitucijos komentaras. 1 dalis. 80-81 psl. 2000, Teisės institutas.

pilietybės, nebūtų taikomos įprastinės natūralizacijos sąlygos). Tai taip pat yra konstitucinis pagrindas įstatymuose įtvirtinti ir teisės į LR pilietybę išsaugojimo institutą, taikytiną LR pilietybės siekiantiems užsienio lietuviams, ypač jeigu jie arba jų tėvai, seneliai, proseneliai prieš tai buvo susiję su Lietuva pilietybės santykiais. Šie žmonės anksčiau neturėjo LR pilietybės, todėl galimybė išsaugoti teisę į Lietuvos pilietybę jiems yra didelė moralinė parama ir paskata neprarasti ryšio su protėvių žeme.²²²²²³

1991 m. gruodžio 5 d. priimtas LR pilietybės įstatymas yra grindžiamas nuostata jog Lietuvos pilietis vienu metu negali būti ir kitos valstybės pilietis, išskyrus šiame įstatyme numatytus atvejus. LR Pilietybės įstatymo 17 straipsnyje (1991 m. gruodžio 5 d. redakcija) buvo nurodyti asmenys, kuriems neterminuotai išsaugoma teisė į LR pilietybę: [...] 2) asmenų, turėjusių LR pilietybę iki 1940 m. birželio 15 d., vaikai, kurie gimė Lietuvoje ar pabėgėlių stovyklose, tačiau gyvena kitose valstybėse; 3) kiti lietuvių kilmės asmenys, gyvenantys užsienio valstybėse ar jų valdomose teritorijose. Teisės į LR pilietybę išsaugojimo institutas buvo skirtas tam, kad užsienio valstybėse gyvenantys asmenys (ne tik lietuvių kilmės), iki Lietuvos valstybingumo praradimo turėję LR pilietybę, jų palikuonys, taip pat užsienio lietuviai neprarastų ryšio su atkurta nepriklausoma Lietuvos valstybe, kad užsienyje gyvenantys lietuviai nebūtų atkirsti nuo lietuvių tautos. Asmenims, išsaugojusiems teisę į LR pilietybę, būtina sąlyga teisei į LR pilietybę įgyvendinti buvo turimos kitos valstybės pilietybės atsisakymas. Pažymėtina, kad kitose valstybėse gyvenantiems asmenims, turėjusiems LR pilietybę iki 1940 m. birželio 15 d. (jeigu jie nerepatrijavo), nebuvo nustatytas reikalavimas persikelti nuolat gyventi į Lietuvą ir prisiekti Lietuvos Respublikai. Tuo tarpu kitose valstybėse gyvenantys asmenų, turėjusių LR pilietybę iki 1940 m. birželio 15 d., vaikai ir kiti lietuvių kilmės asmenys, norėdami įgyvendinti teisę į LR pilietybę, turėjo ne tik atsisakyti turimos kitos valstybės pilietybės, bet ir persikelti nuolat gyventi į Lietuvą ir prisiekti Lietuvos Respublikai. Šios nuostatos reiškė, jog nemaža dalis asmenų, turėjusių Lietuvos pilietybę iki 1940 m. birželio 15 d., šios pilietybės netenka, nes reikalavimas atsisakyti kitos valstybės pilietybės jiems nepriimtinas. Tikriausiai dėl to, kad nebuvo norima visiškai nutraukti nurodytų asmenų ryšio su Lietuva, Pilietybės įstatyme buvo numatytas teisės į pilietybę išsaugojimas. Šios įstatymo normos rodo, kad įstatymų leidėjas nuosekliai laikėsi tos nuostatos, jog Lietuvos pilietis vienu metu negali būti ir kitos valstybės pilietis. Kita vertus, minėtos įstatymo nuostatos gali būti vertinamos ir kaip darančios teisės į pilietybę išsaugojimo institutą beprasmiu, nes ir be šio instituto asmenys, turėję Lietuvos pilietybę iki 1940 m. birželio 15 d., jų vaikai ir

²²² Sinkevičius V. Teisiniai Lietuvos Respublikos pilietybės pagrindai. *Politologija*, 2000/4 (20). P 42-44.

²²³ Sinkevičius V. Lietuvos Respublikos pilietybės teisiniai pagrindai. Lietuvos Respublikos Konstitucinis teismas. Lietuvos žmogaus teisių centras. „Konstitucija, žmogus, teisinė valstybė“. Konferencija, skirta Lietuvos Respublikos Konstitucijos 5 metų sukakčiai. Vilnius, 1997 m. spalio 24 – 25 d.

vaikaičiai buvo laikomi Lietuvos piliečiais, jeigu jie nebuvo įgiję kitos valstybės pilietybės arba buvo jos atsisakę.²²⁴

Tokio teisinio reguliavimo, kai tie patys asmenys vienu metu yra laikomi piliečiais ir nėra laikomi piliečiais, atsižvelgiant vien į tai, kokiaje valstybėje jie gyvena, kitų valstybių įstatymuose aptikti nepavyko.

1991 m. gruodžio 5 d. priimtame LR pilietybės įstatyme buvo numatytas dar vienas institutas – LR pilietybės atstatymas. Atstatyti pilietybę turėjo teisę lietuvių kilmės asmenys, turėję LR pilietybę ir nuo 1940 m. birželio 15 d. iki 1990 m. kovo 11 d. pasitraukę iš Lietuvos ir gyvenantys kitose valstybėse (18 str. 3 d.). Iš šių asmenų nebuvo reikalaujama atsisakyti kitos valstybės pilietybės, taip pat nebuvo reikalaujama persikelti nuolat gyventi į Lietuvą. LR pilietybės atstatymas sukeldavo teises pasekmes tik tam asmeniui, kuris atstatydavo pilietybę, - toks asmuo buvo laikomas Lietuvos piliečiu. Tačiau šio asmens šeimos narių pilietybei tai nesukeldavo jokių pasekmių.²²⁵

Pabrėžtina, kad LR Pilietybės įstatymo 1 str. 1 d. (1991 m. gruodžio 5 d. redakcija) buvo nustatyta, kad asmenys, iki 1940 m. birželio 15 d. turėję LR pilietybę, jų vaikai irikaičiai, jeigu jie neįgijo kitos valstybės pilietybės, yra LR piliečiai. Šioje nuostatoje nėra nurodyta, ar minėti asmenys – tai asmenys, nuolat gyvenantys Lietuvoje, ar ir asmenys, nuolat gyvenantys užsienyje. Tuo tarpu pagal LR pilietybės įstatymo 17 straipsnį asmenims, turėjusiems LR pilietybę iki 1940 m. birželio 15 d. ir gyvenantiems kitose valstybėse, jei šie asmenys nėra repatrijavę iš Lietuvos, bei asmenų, turėjusių LR pilietybę iki 1940 m. birželio 15 d., vaikams, kurie gimė Lietuvoje ar pabėgėlių stovyklose, tačiau gyvena kitose valstybėse, išsaugoma teisė į LR pilietybę. Tokį teisinį reguliavimą aiškinant lingvistiškai, pažodžiui, išeity, kad didelė dalis asmenų, iki 1940 m. birželio 15 d. turėjusių Lietuvos pilietybę, ir jų vaikai turi dvejopą teisinį statusą: jie yra LR piliečiai ir tuo pat metu turi teisę į LR pilietybės išsaugojimą.

Toks teisinis reguliavimas priešpastatė atskiras asmenų kategorijas, ir ne tik todėl, kad asmenims, turėjusiems Lietuvos pilietybę iki 1940 m. birželio 15 d., buvo nustatytos vienokios teisės pilietybę įgyvendinimo sąlygos, o jų vaikams - kitokios. Priešpastatymas pasireiškia tuo, kad ne visiems nurodytų asmenų vaikams buvo išsaugoma teisė į pilietybę – tai priklausė nuo vaiko gimimo vietos.²²⁶

Apibendrinant LR pilietybės įstatyme (1991 m. gruodžio 5 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir papildymais, padarytais iki 1992 m. Konstitucijos įsigaliojimo) nustatytą teisinį reguliavimą konstatuotina, kad buvo įtvirtinta, kad teisė į LR pilietybę neterminuotai išsaugoma ir

²²⁴ Sinkevičius V. Lietuvos Respublikos pilietybė 1918-2001 metais. P. 145-150.

²²⁵ V. Sinkevičius. Lietuvos Respublikos pilietybė 1918-2001 metais. P. 145-150.

²²⁶ V. Sinkevičius. Lietuvos Respublikos pilietybė 1918-2001 metais. P. 145-150.

teisę į LR pilietybę gali įgyvendinti ne visi asmenys, turėję LR pilietybę iki 1940 m. birželio 15 d., o tik tie, kurie nerepatrijavo; taigi asmenys, iki 1940 m. birželio 15 d. turėję LR pilietybę, jų teisės į šios pilietybės išsaugojimą ir teisės į LR pilietybę įgyvendinimo atžvilgiu buvo suskirstyti pagal etninę kilmę ir pagal tai, į kokią šalį – etninę tėvynę ar kitą šalį – jie išvyko iš Lietuvos.

Pilietybės įstatymo 17 str. (1991 m. gruodžio 5 d. redakcija) pakeitimu, padarytu Seimo 1995 m. spalio 3 d. priimto įstatymo „Dėl Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo pakeitimo ir papildymo“ 7 str., nebuvo pakeista principinė nuostata, kad asmenys, turintys teisę į LR pilietybės išsaugojimą, savaime nėra LR piliečiai *ex lege* – jie teisę į LR pilietybę galėjo įgyvendinti pagal Pilietybės įstatymo 17 straipsnį (1995 m. spalio 3 d. redakcija). Pabrėžtina, kad pagal Pilietybės įstatymo 1 str. 1 dalies 1 punktą (1995 m. spalio 3 d. redakcija) asmenys, iki 1940 m. birželio 15 d. turėję Lietuvos pilietybę, ir jų vaikai (jei šie asmenys ar jų vaikai nerepatrijavo iš Lietuvos), įgyvendindami savo teisę į LR pilietybę, jau neprivalėjo atsisakyti turimos kitos valstybės pilietybės. Taigi tokiu teisiniu reguliavimu buvo išplėstas asmenų, galinčių įgyvendinti savo teisę į LR pilietybę ir turėti dar ir kitos valstybės pilietybę, ratas.

Palyginus LR Pilietybės įstatymo 1 str. 1 dalį (1995 m. spalio 3 d. redakcija) su Pilietybės įstatymo 1 str. 1 dalimi (1991 m. gruodžio 5 d. redakcija) matyti, kad pagal Pilietybės įstatymo 1 str. 1 dalį (1995 m. spalio 3 d. redakcija) LR piliečiai yra ne tik asmenys, iki 1940 m. birželio 15 d. turėję Lietuvos pilietybę, jų vaikai ir vaikaičiai, jeigu jie neįgijo kitos valstybės pilietybės; asmenys, 1919 m. sausio 9 d.–1940 m. birželio 15 d. nuolat gyvenę dabartinėje LR teritorijoje, taip pat jų vaikai ir vaikaičiai, jeigu jie šio įstatymo įsigaliojimo dieną nuolat gyvena Lietuvoje ir nėra kitos valstybės piliečiai; asmenys, įgiję LR pilietybę pagal LR Pilietybės įstatymą (1989 m. lapkričio 3 d. redakcija su vėlesniu papildymu); asmenys, įgiję LR pilietybę kitais Pilietybės įstatyme (1991 m. gruodžio 5 d. redakcija) numatytais pagrindais; bet ir:

– lietuvių kilmės asmenys, gyvenantys kitose valstybėse, jeigu jie išvyko iš Lietuvos teritorijos iki 1918 m. vasario 16 d. ir neįgijo kitos valstybės pilietybės;

– tie asmenys, iki 1940 m. birželio 15 d. turėję Lietuvos pilietybę, ir jų vaikai, jeigu šie asmenys ar jų vaikai nerepatrijavo iš Lietuvos, kurie įgijo kitos valstybės pilietybę.

Šiame kontekste pabrėžtina, kad pagal LR Pilietybės įstatymo 1 str. 1 d. 1 p. (1995 m. spalio 3 d. redakcija) minėti asmenys jau neprivalėjo atsisakyti turimos kitos valstybės pilietybės.

1993 m. vasario 12 d. R.M. gimė Klaipėdoje, Lietuvoje. Afganistano atstovybė Berlyne 2006-01-23 patvirtino, kad R.M. yra Afganistano pilietė nuo gimimo. R.M. gyveno su tėvais Vokietijoje. Duomenų apie vaiko įgytą Vokietijos pilietybę nėra. Motina S.M. vaiko gimimo metu buvo ir šiuo metu yra LR pilietė. Duomenų apie S.M. įgytą kitos valstybės pilietybę nėra. Tėvas M.M. vaiko gimimo metu buvo Afganistano pilietis. Jis atsisakė Afganistano pilietybės (patvirtinta Afganistano atstovybės Maskvoje). Šiuo metu vaiko tėvas yra asmuo be pilietybės. Vaiko LR

pilietybės klausimas buvo išspręstas pažeidžiant 1991-12-05 priimto LR pilietybės įstatymo 9 str. 1 d. 1 p., kadangi vaikas buvo Afganistano pilietis nuo gimimo. R. M. yra asmens, turėjusio Lietuvos pilietybę iki 1940 m. birželio 15 d., vaikaitė. Jos senelio L. Z., g. 1933-04-01 Kėdainių rajone, Medininkų kaime, turėtą Lietuvos pilietybę iki 1940 m. birželio 15 d. patvirtina pateiktas gimimo liudijimas.

LR Pilietybės įstatymo 17 str. 1 d. 1 p. (1997 m. liepos 2 d. redakcija) buvo nustatyta, kad teisė į LR pilietybę neterminuotai išsaugoma asmenims, iki 1940 m. birželio 15 d. turėjusiems Lietuvos pilietybę, jų vaikams ir vaikaičiams (jeigu šie asmenys, jų vaikai ar vaikaičiai nerepatrijavo iš Lietuvos), gyvenantiems kitose valstybėse. Šioje redakcijoje buvo nustatyta, jog teisė į pilietybę išsaugoma dviem asmenų kategorijoms: pirma, asmenims, kurie anksčiau yra turėję Lietuvos pilietybę, jų vaikams ir vaikaičiams (jeigu šie asmenys, jų vaikai ar vaikaičiai nerepatrijavo iš Lietuvos), gyvenantiems kitose valstybėse; antra, lietuvių kilmės asmenims, gyvenantiems kitose valstybėse. Kiekvienai iš šių kategorijų yra nustatytos skirtingos teisės į pilietybę įgyvendinimo sąlygos: asmenys, turėję Lietuvos pilietybę iki 1940 m. birželio 15 d., jų vaikai ir vaikaičiai šią teisę įgyvendina pareikšdami, jog jie nori įgyti LR piliečio pasą (17 str. 5 d.) Jokių kitų sąlygų šiai asmenų kategorijai įstatyme nėra nustatyta. Kitokios sąlygos yra numatytos lietuvių kilmės asmenims, gyvenantiems kitose valstybėse. Atsižvelgiant į tai, kad šie asmenys anksčiau nėra turėję Lietuvos pilietybės, norėdami įgyvendinti išsaugotą teisę į Lietuvos pilietybę jie turi atsisakyti kitos valstybės pilietybės ir persikelti nuolat gyventi į Lietuvą (17 str. 6 d.).

Tai nėra įstatymų leidėjo klaida. Toks teisinis reguliavimas buvo nustatytas atsižvelgiant į tai, kad pagal kai kurių valstybių įstatymus bet koks tos valstybės piliečio veiksmas, kuriuo jis siekia įgyti kitos valstybės pilietybę, gali būti pagrindas netekti turimos pilietybės. Būtent dėl to, kad šie asmenys galėtų išlaikyti turimą kitos valstybės pilietybę ir neprarastų ryšio su Lietuva, buvo įvestas būtent toks teisės į Lietuvos pilietybę išsaugojimo institutas.²²⁷ Kaip buvo minėta, teisė į Lietuvos pilietybę taip pat išsaugoma lietuvių kilmės asmenims, gyvenantiems kitose valstybėse. LR pilietybės įstatymas (1997 m. liepos 2 d. redakcija) lietuvių kilmės asmeniu laiko tokį asmenį, „kurio tėvai ar seneliai arba vienas iš tėvų ar senelių yra lietuviai, ir pats asmuo pripažįsta, kad laiko save lietuviu“ (17 str. 2 d.).

LR pilietybės įstatymo (2002 m. rugsėjo 17 d. redakcija) 17 str. „Teisės į LR pilietybę išsaugojimas“ 1 dalyje *inter alia* nustatyta:

„Teisė į LR pilietybę neterminuotai išsaugoma:

²²⁷ Sinkevičius V. Lietuvos Respublikos pilietybė 1918-2001 metais. P. 145-150.

1) asmenims, iki 1940 m. birželio 15 d. turėjusiems Lietuvos pilietybę, jų vaikams, vaikaičiams ir provaikaičiams (jeigu šie asmenys, jų vaikai, vaikaičiai ar provaikaičiai nerepatrijavo), gyvenantiems kitose valstybėse <...>.“

LR Konstitucinis teismas 2006 m. lapkričio 13 d. nutarime nusprendė: „Pripažinti, kad LR pilietybės įstatymo 17 str. 3 d. ta apimtimi, kuria nėra nustatyta reikalavimo įgyvendinant teisę į LR pilietybę atsisakyti turimos kitos valstybės pilietybės, prieštarauja LR Konstitucijos 12 str. 2 d. Pripažinti, kad LR pilietybės įstatymo 17 str. 1 d. 1 p. nuostata „jeigu šie asmenys, jų vaikai, vaikaičiai ar provaikaičiai nerepatrijavo“ prieštarauja LR Konstitucijos 29 str. ir konstituciniam teisinės valstybės principui.“²²⁸

Kadangi LR Konstitucinis teismas pripažino, kad LR pilietybės įstatymo (2002 m. rugsėjo 17 d. redakcija) nuostatos dėl dvigubos pilietybės prieštarauja LR Konstitucijai, todėl šiuo metu vaikai, kurie yra kitos valstybės piliečiai, jų teisė į LR pilietybę negali būti įgyvendinta pagal LR pilietybės įstatymo 17 str. 1 d. 1 p. ir 17 str. 3 d.²²⁹

Minėto LR Konstitucinio teismo nutarimas visuomenėje susilaukė didelio dėmesio. Pilietinės visuomenės instituto užsakymu visuomenės nuomonės ir rinkos tyrimų centro „Vilmorus“ 2007 m. birželio 7-10 dienomis atlikta reprezentatyvi gyventojų apklausa. Absoliuti dauguma lietuvių palaiko Lietuvos pilietybės išsaugojimą tik tuo atveju, jei asmuo yra įgijęs ir kitos valstybės pilietybę. Į klausimą „Ar norėtumėte, kad Jūsų vaikai ir vaikaičiai, įgiję kitos valstybės pilietybę, išliktų ir Lietuvos piliečiais?“ teigiamai atsakė 88,1 proc. visų apklaustųjų. Neigiamai – vos 2,8 proc. 89,6 proc. lietuvių kilmės gyventojų teigė norintys, kad jų vaikai ir vaikaičiai Lietuvos pilietybę išsaugotų. Dauguma apklaustųjų neigiamai vertino Konstitucinio Teismo sprendimą, išaiškinusį, kad Lietuvos piliečiai negali kartu turėti ir kitos valstybės pilietybės. Net 55,9 proc. lietuvių tvirtino, kad toks sprendimas Lietuvos valstybei turės neigiamų pasekmių. Didžioji dauguma lietuvių – 78 proc. yra įsitikinę, jog Seimas turėtų priimti sprendimą, kuriuo užtikrintų, kad Lietuvos pilietybę bet kuriomis aplinkybėmis išsaugo Lietuvos piliečių vaikai, vaikaičiai ir provaikaičiai.²³⁰

²²⁸ Lietuvos Respublikos Konstitucinio teismo nutarimas „Dėl teisės aktų, reguliuojančių Lietuvos Respublikos pilietybės santykius, nuostatų atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ // Žin., 2006, Nr. 123-4650.

²²⁹ Lietuvos Respublikos pilietybė. <http://www.migracija.lt/index.php?-1607742937> Prisijungta 2007-11-26.

²³⁰ Lietuviai – už pilietybės išsaugojimą. <http://migr-md/spauda/2007/delfi070703.htm>. Delfi, 2007-07-03.

Išvados

1. Pilietybė yra nuolatinis, nepertraukiamas asmens ir valstybės teisinis ryšys, reiškiantis asmens teisinę priklausomybę valstybei, šis ryšys atsiranda asmeniui gimus ar kitu įstatymo nustatytu būdu įgijus pilietybę ir trunka tol, kol asmuo miršta ar netenka pilietybės įstatymų nustatyta tvarka; nuolatinis teisinis asmens ir valstybės ryšys yra abipusis, jį išreiškia asmens ir valstybės teisių bei pareigų visuma ir jų abipusė atsakomybė, pilietis priklauso valstybės jurisdikcijai neatsižvelgiant į tai, kur jis yra: ar savo teritorijoje ar už jos teritorijos ribų.
2. Vaikas yra asmuo, neturintis 18 metų, išskyrus atvejus, kai įstatymai numato kitaip. Teisėti vaiko atstovai yra tėvai, tėviviai, globėjai, rūpintojai ir kiti asmenys, kurie pagal įstatymą ar kitą teisės aktą privalo jam atstovauti, ginti jo teises ir teisėtus interesus. Vaikas iki 18 metų amžiaus įgyja visišką veiksnumą kai teisės aktų nustatyta tvarka yra emancipuojamas arba, kai įstatymai leidžia fiziniam asmeniui sudaryti santuoką anksčiau, nei sueis aštuoniolika metų. LR pilietybės įstatymo atžvilgiu vaikas nuo 14 iki 18 metų amžiaus jau įgyja dalinį veiksnumą.
3. LR pilietybės teisinį institutą sudarančios normos, reguliuojančios pilietybės santykius, yra įtvirtintos 1992 m. LR Konstitucijoje, 2002 m. priimtame LR pilietybės įstatyme (su jo vėlesniais pakeitimais ir papildymais) bei poįstatyminiuose teisės aktuose. Pažymėtina, kad rengiant LR pilietybę reguliuojančius teisės aktus buvo atsižvelgta į svarbiausias tarptautinės teisės nuostatas ir principus dėl pilietybės instituto.
4. Lietuvos pilietybės įgijimas filiacijos būdu yra grindžiamas dviem tarptautinėje teisėje visuotinai pripažintais principais: nacionalinio ir teritorinio. Nacionalinis principas - paveldima pilietybė, kai tam tikros šalies piliečiams gimęs vaikas automatiškai laikomas esąs tos pačios pilietybės ir teritorinis principas - vaiko pilietybė nepriklauso nuo tėvų pilietybės ir suteikiama pagal gimimo vietą. Peržiūrėjus ES ir kitų valstybių vaikų pilietybės įgijimo teisinius santykius reguliuojančius teisės aktus pastebime, kad vieningo vaikų pilietybės teisinio reguliavimo nėra. Yra šalių, kuriose labiau taikomas nacionalinis principas, kitose teritorinis principas, tačiau daugiausiai valstybių taiko tiek vieną, tiek kitą principą.
5. Vaikai - LR piliečiai, kurie įgijo kitos valstybės pilietybę po 2006 m. lapkričio 13 d., netenka LR pilietybės nuo kitos valstybės pilietybės įgijimo arba tos valstybės piliečio paso ar kito tos valstybės pilietybę patvirtinančio dokumento išdavimo dienos. Ši nuostata netaikomas LR piliečiui vaikui, įgijusiam kitos valstybės pilietybę nuo 2003 m. sausio 1 d. iki 2006 m. lapkričio 13 d.
6. Šiuo metu vaikams, kurie yra kitos valstybės piliečiai, teisė į LR pilietybę negali būti įgyvendinta pagal LR pilietybės įstatymo 17 str. 1 d. 1 p. ir 17 str. 3 d. Šiems vaikams

išduodamas LR ilgalaikio gyventojų leidimas gyventi Europos Bendrijoje arba pažymos, patvirtinančios jų teisę nuolat gyventi Lietuvos Respublikoje.

7. Tais atvejais kai vaikai, kurių tėvai (vienas iš tėvų) nežinomi ar mirę arba kurių tėvams (vienam iš tėvų) teismo sprendimu tėvystės teisės apribotos neterminuotai ir šie vaikai yra globojami globos ir rūpybos institucijoje arba giminaičių ar kitų asmenų, kurie yra LR piliečiai, vadovaujantis LR pilietybės įstatymo įgyvendinimo įstatymo 2 str. 1 dalimi, reikėtų prilyginti LR pilietybės įstatymo 11 straipsnyje nurodytiems vaikams.
8. Tais atvejais, kai Lietuvoje gimusių vaikų, kurių vienintelis iš tėvų yra asmuo be pilietybės, nuolat gyvenantis Lietuvoje ir turintis leidimą nuolat gyventi Lietuvoje, LR pilietybės klausimą reikėtų spręsti pagal LR pilietybės įstatymo 10 str. arba 1 str. 1 dalies 5 punktą, t.y. kaip asmens, LR pilietybę įgijusio pagal 1991 m. gruodžio 5 d. priimto LR pilietybės įstatymo 10 str.

Siūlymai

9. Tais atvejais, kai yra žinomas vaikų tėvas ar motina, tačiau einamuoju momentu nėra duomenų apie jo/jos buvimą (gyvenamąją) vietą, kai nėra ilgą laiką bendraujama, sprendimas dėl LR pilietybės įgijimo turėtų būti priimamas, atsižvelgiant į tėvų pilietybę vaiko gimimo metu .
10. Tais atvejais, kai vienas iš vaiko tėvų neturi LR pilietybę patvirtinančio dokumento, laikyti, kad asmuo turi LR pilietybę, jeigu jis atitinka LR pilietybės įstatymo 1 straipsnyje nustatytas nuostatas.
11. Tais atvejais kai tėvai nesutinka dėl vieno iš jų pilietybės įgijimo, vaikas galėtų įgyti abiejų tėvų valstybių pilietybes, su galimybe sukakus pilnametystei rinktis vieną ar kitą pilietybę arba tokiu atveju vaikas įgytų LR pilietybę neatsižvelgiant į vaiko gimimo vietą, tokiu atveju nebeliktų šiuo metu taikomo tėvų susitarimo dėl vaiko LR pilietybės įgijimo.
12. Siūlome vaikus, gimusius 1989 - 1991 metais, ir kurių gimimo metu tėvai dar nebuvo apsisprendę dėl LR pilietybės, laikyti LR piliečiais nuo gimimo, t.y. pripažinti LR piliečiais pagal 2002 m. Pilietybės įstatymo 1str. 4 p., kadangi tapo LR piliečiais pagal 1989 m. Pilietybės įstatymo 13 str.
13. Siūlome parengti pilietybės teisinius santykius reguliuojančių teisės aktų komentarus.

Literatūros sąrašas:

Teisės norminiai aktai:

1. Lietuvos Respublikos Konstitucija // Žin., 1992, Nr. 33-1014.
2. Lietuvos Respublikos įstatymas „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ // Žin., 2006, Nr. 137-5199).
3. Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo 12, 18, 20, 26, 28, 30 straipsnių pakeitimo ir papildymo įstatymas // Žin., 2006, Nr. 46-1645.
4. Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo 12, 13, 14, 15, 16, 18, 20, 21, 26, 27, 28, 30, 31, 32 straipsnių pakeitimo ir papildymo įstatymas // Žin., 2004, Nr. 180-6659.
5. Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo įgyvendinimo įstatymo 2, 3, 4 straipsnių pakeitimo ir papildymo įstatymas // Žin., 2004, Nr. 173-6379.
6. Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo įgyvendinimo įstatymo, valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo, šalpos (socialinių) pensijų įstatymo, mokslininkų valstybinių pensijų laikinojo įstatymo, valstybinių pensijų įstatymo pakeitimo ir papildymo įstatymas // Žin., 2003, Nr. 14-538.
7. Lietuvos Respublikos įstatymas “Dėl Europos konvencijos dėl sprendimų, susijusių su vaikų globa, pripažinimo ir vykdymo bei vaikų globos atnaujinimo ratifikavimo” // Žin., 2002, Nr. 126-5725.
8. Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymas // Žin., 2002, Nr. 95-4087.
9. Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo įgyvendinimo įstatymas // Žin., 2002, Nr. 95-4088.
10. Civilinio kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymas. Civilinis Kodeksas // Žin., 2000, Nr. 74-2262.
11. Dėl Konvencijos dėl pilietybės neturinčių asmenų statuso ratifikavimo įstatymas // Žin., 2000, Nr. 59-1755.
12. Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo 1, 17 ir 28 straipsnių pakeitimo įstatymas // Žin., 1997, Nr. 67-1668.
13. Lietuvos Respublikos įstatymas “Dėl 1975 m. Europos konvencijos dėl nesantuokinių vaikų teisinio statuso ratifikavimo” // Žin., 1996, Nr. 92-2145.
14. Lietuvos Respublikos Pilietybės įstatymo 17 ir 22 straipsnių papildymo ir 31 str. pakeitimo įstatymas // Žin., 1996, Nr. 16-415.
15. Lietuvos Respublikos įstatymas “Dėl Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencijos ratifikavimo” // Žin., 1995, Nr. 60-1501.
16. Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymas // Žin., 1991, Nr.36-977

17. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. kovo 29 d. nutarimas Nr. 312 „Dėl Lietuvos Respublikos pilietybės dokumentų rengimo taisyklių ir Prisiekimo Lietuvos Respublikai taisyklių patvirtinimo” // Žin., 2006, Nr. 36-1290.
18. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. kovo 22 d. nutarimas Nr. 289 „Dėl Komisijos Lietuvos Respublikos pilietybės klausimams nagrinėti sudarymo ir jos nuostatų patvirtinimo” // Žin., 2006, Nr. 34-1215.
19. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. kovo 22 d. nutarimas Nr. 288 “Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1992 m. kovo 30 d. nutarimo Nr. 198 "Dėl teisės į Lietuvos Respublikos pilietybę išsaugojimo patvirtinančių dokumentų išdavimo" pakeitimo” // 2006, Nr.34-1214.
20. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1992 m. kovo 30 d. nutarimas Nr. 198 „Dėl teisės į Lietuvos Respublikos pilietybę išsaugojimo patvirtinančių dokumentų išdavimo” // Žin., 1992, Nr.16-448.
21. Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos 1991 m. gruodžio 10d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo įgyvendinimo tvarkos“ // Žin., 1991. Nr. 36-982.
22. Migracijos departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos direktoriaus 2006 m. liepos 3 d. įsakymas Nr. 3K-76 „Dėl prašymo išduoti teisės į Lietuvos Respublikos pilietybę išsaugojimo pažymėjimą pateikimo, teisės į Lietuvos Respublikos pilietybę išsaugojimo pažymėjimo keitimo, paskelbimo negaliojančiu ir naikinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ // Žin., 2006, Nr. 76-2952.
23. Lietuvos Respublikos Konstitucinio teismo nutarimas “Dėl Lietuvos Respublikos Seimo 1993 m. gruodžio 22 d. nutarimo "Dėl Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos nutarimo "Dėl Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo įgyvendinimo tvarkos" 5 punkto pakeitimo" atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai”// Žin. 1994, Nr. 29-524.
24. Lietuvos Respublikos Konstitucinio teismo nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos Prezidento 2003 m. balandžio 11 d. dekreto Nr. 40 "Dėl Lietuvos Respublikos pilietybės suteikimo išimties tvarka" ta apimtimi, kuria nustatyta, kad Lietuvos Respublikos pilietybę išimties tvarka suteikiama Jurij Borisov, atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai ir Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo 16 str. 1 daliai” // Žin. 2003, Nr. 124-5643.
25. Lietuvos Respublikos Konstitucinio teismo nutarimas“Dėl teisės aktų, reguliuojančių Lietuvos Respublikos pilietybės santykius, nuostatų atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ // Žin., 2006, Nr. 123-4650.
26. 1980-05-20 Europos konvencija “Dėl sprendimų, susijusių su vaikų globa, pripažinimo ir vykdymo bei vaikų globos atnaujinimo“ // Žin., 2002, Nr. 126-5732.
27. 1989 m. Vaiko teisių konvencijos 43 str. 2 dalies pataisa // Žin., 2002, Nr. 13-479.
28. Europos konvencija "Dėl nesantuokinių vaikų teisinio statuso" // Žin., 1997, Nr. 60-1404.

29. Jungtinių tautų vaiko teisių konvencija // Žin., 1995, Nr. 60-1501.
30. Europos konvencija dėl pilietybės. Strasbūras, 1997-11-06. – ES 166.
31. 2007-10-15 Kauno m. VPK Žaliakalnio PK VP Pasų poskyrio sprendimas Nr. 25-SP2-1279.
32. 2007-06-18 Pakistano ambasados raštas į 2007-06-11 LR ambasados notą Nr. 5.1.2-43/07.
33. 2007-07-20 Lietuvos Respublikos ambasados Airijoje raštas Nr. 5.1.1.-2008 “Dėl pažymų apie Airijos pilietybę išdavimo nutraukimo”.
34. 2007-03-14 Migracijos Departamento prie Lietuvos Respublikos VRM Užsieniečių reikalų skyriaus sprendimas Nr. (15/5-7)12U-66 „Dėl Danijos Karalystės pilietės N.S. teisės nuolat gyventi Lietuvos Respublikoje“.
35. 2007-03-14 Migracijos Departamento prie Lietuvos Respublikos VRM Užsieniečių reikalų skyriaus pažyma Nr. (15/5-7)10K-8379 „Dėl teisės nuolat gyventi Lietuvos Respublikoje“.
36. 2007-03-14 Migracijos Departamento prie Lietuvos Respublikos VRM Užsieniečių reikalų skyriaus pranešimas Nr. (15/5-7)10K-8378 „Dėl teisės nuolat gyventi Lietuvos Respublikoje“.
37. 2007-03-05 I.S. prašymas dėl pažymos nuolat gyventi Lietuvoje išdavimo jos dukrai N.S.
38. 2007-01-30 Lietuvos Respublikos VRM Užsieniečių reikalų skyriaus sprendimas Nr. (15/5-9)7U-71 „Dėl Lietuvos Respublikos ilgalaikio gyventojų leidimo gyventi Europos Bendrijoje išdavimo JAV piliečiui A.A.K.“.
39. 2007-01-24 Kauno m. vyriausiojo policijos komisariato viešosios policijos migracijos skyriaus išvada Nr. 20-12-IS4-6 „Dėl Lietuvos Respublikos ilgalaikio gyventojų leidimo gyventi Europos Bendrijoje išdavimo“.
40. 2007-01-18 Kauno miesto vyriausiojo policijos komisariato viešosios policijos Migracijos skyriaus išvada Nr. 20-12-IS4-3 „Dėl Lietuvos Respublikos ilgalaikio gyventojų leidimo gyventi Europos bendrijoje išdavimo G.Š.“.
41. 2007-01-16 G.Š. ir M.Š. prašymas dėl pažymos nuolat gyventi Lietuvoje išdavimo jos dukrai G.Š.
42. 2006-12-22 Lietuvos Respublikos ambasados Airijoje raštas Nr. 5.1.1.-2044 „Dėl pažymų apie Airijos pilietybę išdavimo“.
43. 2006-10-02 Užsienio reikalų ministerijos raštas dėl prašymo Nr. 10033959853 „Dėl A.J. pilietybės įgijimo“.
44. 2006-05-15 Lietuvos Respublikos ambasados Japonijoje raštas Nr. J-195-2006.
45. 2006-04-14 Migracijos departamento prie Lietuvos Respublikos VRM raštas Nr. (15/3-6)-10K-37202 „Dėl Lietuvos Respublikos Pilietybės klausimų sprendimo“.
46. 2006-04-14 Migracijos departamento prie Lietuvos Respublikos VRM raštas Nr. (15/3-6)-10K-11896 „Dėl Lietuvos Respublikos Pilietybės klausimų sprendimo“.

47. 2006-03-01 Lietuvos Respublikos ambasados Suomijoje atsakymas Nr. 5.1.1.-104 „Dėl M.R.M.T. pilietybės“.2005-09-29 Pilietybės reikalų komisijos protokolas Nr. 4K-10.
48. 2005-06-21 Jungtinės Karalystės pasų tarnybos raštas „Dėl prašymo dėl P.D.S.H. paso“, kodas 706096401.
49. 2005-05-25 Lietuvos Respublikos Užsienio reikalų ministerijos Konsulinio departamento Konsulinės pagalbos skyriaus raštas Nr. (25.8.7)-3-10-01/605 „Dėl dokumentų perdavimo“.
50. 2005-05-19 Pasų skyriaus, Belfast, raštas „Dėl K.B. prašymo pasui išduoti“, kodas 653816103.
51. 2005-05-12 Afganistano Islamo Respublikos Ambasados raštas Nr. 17/2005. Paryžius.
52. 2005-03-31 Pilietybės reikalų komisijos protokolas Nr. 4K-4.
53. 2004-12-17 Lietuvos Respublikos ambasados Airijoje raštas Nr. 03-03-1081.
54. 2003-07-17 Lietuvos Respublikos VRM, Imigracijos ir pilietybės valdyba., Jungtinės socialinės rūpybos direktoratas. B.Nr. L1078021.
55. 2002-06-19 Lietuvos Respublikos ambasados Jungtinei Karalystei ir Airijai raštas Nr. 06-08 į Lietuvos Respublikos VRM Migracijos departamento Pilietybės reikalų raštą 15/3-8(S-2628)-10586.
56. 2001-09-18 Lietuvos Respublikos ambasados Suomijoje raštas Nr. 03-04-197 „Dėl L.G. Suomijos pilietybės“.
57. 2001-01-18 G.B. prašymas išduoti sūnui A.A.K. leidimą nuolat gyventi Lietuvos Respublikoje.
58. 1999-04-26 Lietuvos ambasados Ispanijoje raštas Migracijos departamentui Pilietybės reikalų skyriui Nr. 138.
59. 1997-09-12 Kauno m. VPK Migracijos skyriaus išvada „Dėl A.D.Z. LR pilietybės“.
60. 1997-09-04 Lietuvos Respublikos Vidaus Reikalų Ministerijos Migracijos Departamento raštas Nr. 15/3-10-Z-172.1997-08-28 Pilietybės reikalų komisijos protokolas Nr. 75.
61. 1997-07-18 Kauno m. VPK Migracijos skyriaus išvada „Dėl A.D.Z. LR pilietybės“.
62. Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo 1, 9, 16, 17, 18, 20, 21, 26, 28, 29, 30 straipsnių pakeitimo, 6 straipsnio pripažinimo netekusiu galios ir įstatymo papildymo 91 straipsniu įstatymo projektas http://www.vrm.lt/index.php?id=81&no_cache=1&docid=65 Prisijungta 2007-11-27.

Specialioji literatūra:

63. Akehurst M., Malanczuk P. Šiuolaikinės tarptautinės teisės įvadas. Vilnius: Eugrimas, 2000.
64. Austrijos pilietybės įstatymas. Federal Law concerning the Austrian nationality (Nationality Act 1985). Issued 1985-07-30. Federal Law Gazette of the Republic of Austria, FLG No. 311/1985,

amended by FLG No. 386/1986, FLG No. 685/1988, FLG No. 521/1993, FLG No. 505/1994, FLG I No. 109/1997, FLG I No. 30/1998, FLG I No. 123/1998 and FLG I No. 124/1998.

65. Birmontienė T., Jarašiūnas E. Lietuvos Konstitucinė teisė. Lietuvos teisės universitetas. 2001. P. 369.
66. Bončkutė M. Lietuvos rytas. 2007-02-09.
67. Brubaker R. Pilietybė ir tautiškas Prancūzijoje ir Vokietijoje. Vilnius, Pradai, 1998 m.
68. Dabartinės lietuvių kalbos žodynas. Vilnius, 2000.P. 607.
69. Danijos Teisingumo ministerijos konsoliduotas Aktas Nr. 28 1999-01-15 su 1999-12-29 Akto Nr. 1102 pakeitimais.
70. Katuoka. S. Vaiko teisių konvencija. Tarptautinės sutartys ir dokumentai pilietinės visuomenės klausimais. Vilnius: Lietuvos teisės akademija. 2000. P. 176 - 188.
71. Kauno m. VPK Dainavos PK VP Pasų poskyrio priimtų sprendimų dėl vaikų pilietybės statistiniai duomenys.
72. Kauno m. VPK VP Migracijos skyriaus priimtų sprendimų dėl vaikų pilietybės statistiniai duomenys.
73. Kūris P., Požarskas M. Tarptautinės teisės apybraižos. Vilnius: Mintis. 1985.
74. Laučiūtė J.. Pilietybė ir tautybė. Dienovidis. 1999-08-27/09-02, Nr. 30 (432).
75. Lenkijos pilietybės įstatymas 1962-02-15. "The Journal of Laws", Nr. 10, 49 str. .
76. Lietuvos konstitucinė teisė. Vilnius, 2001 m, 367 p.
77. Lietuvos Respublikos Konstitucijos komentaras. 1 dalis. 2000, Teisės institutas.
78. Migracijos departamento prie VRM sprendimai dėl pilietybės statistiniai duomenys.
79. Norvegijos pilietybės aktas. 1950 m. gruodžio 8 d. akt. Nr 3. Migracijos departamento prie VRM medžiaga.
80. *Nottenbohm* byla. Tarptautinio Teisingumo Teismo pranešimai (ICJ Reports) 1955. P. 23.
81. Petrauskas Z. Baltijos valstybių ir Ukrainos pilietybės politika. Politologija, 1997/2.
82. Pilietybė ir tautybė. Dienovidis Nr. 30 (432). 1990 08 27/09 02.
83. Pumputis A. Respublikos pilietybė // Tarybų darbas. 1989, Nr.7.
84. Sinkevičius V. Lietuvos Respublikos pilietybė 1918 – 2001 metais. VĮ Teisinės informacijos centras, 2002.
85. Sinkevičius V. Lietuvos Respublikos pilietybės teisiniai pagrindai“. Lietuvos Respublikos Konstitucinis teismas. Lietuvos žmogaus teisių centras. „Konstitucija, žmogus, teisinė valstybė“. Konferencija, skirta Lietuvos Respublikos Konstitucijos 5 metų sukakčiai. Vilnius, 1997 m. spalio 24 – 25 d.
86. Sinkevičius V. Pilietybės samprata. Teisė. T.39 (2001). 100.

87. Sinkevičius V. Teisiniai Lietuvos Respublikos pilietybės pagrindai. *Politologija*, 2000/4 (20). P 44.
88. Suomijos pilietybės aktas 1984-08-10 (584) (VRM MD medžiaga).
89. Šileikis E. Konstitucinės teisės klausimai, kazusai, užduotys. Vilnius. 2004.
90. Švedijos pilietybės Aktas. UD A4/OS 94-10-21 (VRM MD medžiaga).
91. Taljūnaitė M. Pilietybė ir socialinė Europos integracija. Mykolo Riomerio universitetas, 2005.
92. Vadapalas V. Tarptautinė teisė. Bendroji dalis. Vilnius, Eugrimas: 1998.
93. Vansevičius S. Valstybės ir teisės teorija. Vilnius: Justitia, 2000.
94. Vokietijos Pilietybės aktas 1913-07-22 (Reich Law Gazette Ip. 583 – Federal Law Gazette III 102-1), su paskutiniais pakeitimais 6 str. Nr. 9 2005-03-14 aktas (Federal Law Gazette Ip. 721).
95. Home Office IND, Jungtinė Karalystė. Imigracijos ir pilietybės skyrius, 2005-01-05 (1893).
96. Home Office, Jungtinė Karalystė. Vaiko registravimas. Gairės dėl vaikų, jaunesnių kaip 18 metų, registravimo.
97. Home Office. Britų pilietybės suteikimas vaikui, gimusiam užsienyje, kai vaiko tėvai dirba Karališkoje tarnyboje, paskirtoje tarnyboje arba Europos Bendrijos institucijose. Britų Nacionalinis Aktas 1981.
98. Home Office, Nationality Division, Jungtinė Karalystė. Lankstinukas dėl vaikų pilietybės, gimusių 1983 m. sausio 1 d. ir vėliau. Nr. 83320798/91/C5047614850
99. Information on Norwegian citizenship/ Informasjon om Norsh Statsborgershap Engelsk U/DI. Published by Utlendingsdirektoratet, Tolke'og informasjonsavdelingen. Lankstinukas apie Norvegijos pilietybę.

Literatūra iš interneto puslapių:

100. Austrijos teisės aktų nuostatos, susijusios su pilietybe.
http://www.coe.int/t/e/legal_affairs/legal_co-operation/foreigners_and_citizens/nationality/documents/bulletin/Austria%202004%20E.pdf
Prisijungta 2007-11-26.
101. Estijos teisės aktų nuostatos, susijusios su pilietybe.
http://www.coe.int/t/e/legal_affairs/legal_co-operation/foreigners_and_citizens/nationality/documents/bulletin/Estonia%20E%202004.pdf
Prisijungta 2007-11-26.
102. Europos konvencija dėl įvaikinimo.
<http://conventions.coe.int/treaty/en/treaties/Word/058.doc> Prisijungt 2007-11-26.

103. Europos konvencija dėl pilietybės.
<http://conventions.coe.int/Treaty/EN/Reports/Html/166.htm> Prisijungta 2007-11-26.
104. Europos konvencija dėl vaiko teisių apsaugos.
<http://conventions.coe.int/Treaty/Commun/QueVoulezVous.asp?NT=160&CL=ENG> Prisijungta 2007-11-26.
105. Europos Konvencija dėl vaiko teisių įgyvendinimo 1996-01-25
http://www.etib.lt/site_files/teisinis/Europos%20konvencija%20del%20vaiko%20teisiu%20igyvendinimo.doc
106. Estijos pilietybės aktas 1995-01-19. <http://www.legaltext.ee/en/andmebaas/ava.asp?m=022>
Prisijungta 2007-11-26.
107. Graikijos pilietybės kodeksas. <http://www.geocities.com/nationalite/greek-eng.txt>
Prisijungta 2007-11-26.
108. Graikijos teisės aktų nuostatos, susijusios su pilietybe.
http://www.coe.int/t/e/legal_affairs/legal_co-operation/foreigners_and_citizens/nationality/documents/bulletin/Greece%202004%20E.pdf
Prisijungta 2007-11-26.
109. Islandijos pilietybės aktas. Icelandic Nationality Act (No. 100 of 23rd December, as amended by the Acts No. 49 of 11th May 1982, No. 62 of 12th June 1998, No. 82 of 16th June 1998 and no. 9 of 24th February). <http://eng.domdmalaraduneyti.is/laws-and-regulations/nr/114>
110. Islandijos teisės aktų nuostatos, susijusios su pilietybe.
http://www.coe.int/t/e/legal_affairs/legal_co-operation/foreigners_and_citizens/nationality/documents/bulletin/Iceland%202004%20E.pdf
Prisijungta 2007-11-26.
111. Jungtinės Karalystės pilietybės įstatymas. http://www.coe.int/t/e/legal_affairs/legal_co-operation/foreigners_and_citizens/nationality/documents/national_legislation/UK%20British%20Nationality%20Act%201981.PDF Prisijungta 2007-11-26.
112. Jungtinės Karalystės teisės aktų nuostatos, susijusios su pilietybe.
http://www.coe.int/t/e/legal_affairs/legal_co-operation/foreigners_and_citizens/nationality/documents/bulletin/United%20Kingdom%202004%20E.pdf Prisijungta 2007-11-26.
113. Latvijos teisės aktų nuostatos, susijusios su pilietybe
http://www.coe.int/t/e/legal_affairs/legal_co-operation/foreigners_and_citizens/nationality/documents/bulletin/Latvia%202004%20E.pdf
Prisijungta 2007-11-26.

114. Latvijos Respublikos pilietybės įstatymas -Citizenship Law, Parliament of the Republic of Latvia. Translation and Terminology Centre. http://www.np.gov.lv/en/faili_en/Pils_likums.rtf Prisijunta 2007-11-26.
115. Lenkijos teisės aktų nuostatos, susijusios su pilietybe. http://www.coe.int/t/e/legal_affairs/legal_co-operation/foreigners_and_citizens/nationality/documents/bulletin/Poland%20E%202004.pdf Prisijungta 2007-11-26.
116. Lietuviai – už pilietybės išsaugojimą. <http://migr-md/spauda/2007/delfi070703.htm>. Delfi, 2007-07-03.
117. Lietuvos Respublikos pilietybė. <http://www.migracija.lt/index.php?-1607742937> Prisijungta 2007-11-26.
118. Lietuvos Respublikos Vyriausybė 1992 m. sausio 8 d. Nr. 11p potvarkis. http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=6831&p_query=D%EB1%20prisijungimo%20prie%201989%20m.%20lapkri%20E8io%2020%20d.%20konvencijos%20d%EB1%20vaiko%20eisi%F8&p_tr2=2 Prisijungta 2007-11-26.
119. Lietuvos Respublikos pilietybės netekimas. <http://www.migracija.lt/index.php?2086340757> Prisijungta 2007-11-26
120. Lietuvos Tarybų Socialistinės Respublikos pilietybės įstatymas. Priimtas 1989-11-03 LTSR Aukščiausiosios Tarybos. http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=18854&p_query=&p_tr2= Prisijungta 2007-11-26.
121. Nationality of the child – feasibility study. Bureau of the European Committee on legal co-operation (CDCJ-BU). Prepared for the CDCJ by Mr. Zdzislaw Galicki (Poland). Strasbourg, 2006-12-12. [http://www.coe.int/t/e/legal_affairs/legal_co-operation/foreigners_and_citizens/nationality/documents/reports/CDCJ-BU%20\(2006\)%2029%20e%20-%20STUDY%20National%20of%20Child%20GALICKI%20Dec%2006.pdf](http://www.coe.int/t/e/legal_affairs/legal_co-operation/foreigners_and_citizens/nationality/documents/reports/CDCJ-BU%20(2006)%2029%20e%20-%20STUDY%20National%20of%20Child%20GALICKI%20Dec%2006.pdf) . Prisijungta 2007-11-26.
122. Pasirinkimas – arba Airijos pilietybė, arba jokios. <http://migr-md/spauda/2007/delfi0705031.htm>. Delfi, 2007-05-03.
123. Seimas ėmėsi dvigubos pilietybės. <http://migr-md/spauda/2007/delfi070927.htm> Delfi, 2007-09-27.
124. Suomijos pilietybės įstatymas. <http://www.finlex.fi/en/laki/kaannokset/2003/en20030359.pdf> Prisijungta 2007-11-26.

125. Suomijos teisės aktų nuostatos, susijusios su pilietybe.
http://www.coe.int/t/e/legal_affairs/legal_co-operation/foreigners_and_citizens/nationality/documents/bulletin/Finland%20E%202004.pdf
Prisijungta 2007-11-26.
126. Švedijos teisės aktų nuostatos, susijusios su pilietybe.
http://www.coe.int/t/e/legal_affairs/legal_co-operation/foreigners_and_citizens/nationality/documents/bulletin/Sweden%20E%202004.pdf
Prisijungta 2007-11-26.
127. Teisininkai: versdami lietuvius iš užsienio valdžios prašyti pažymų, Lietuvos pareigūnai elgiasi neteisėtai. <http://migr-md/spauda/2007bernardinai070505.htm>. Bernardinai, 2007-05-05.
128. Tarptautinis įvaikinimas – atsižvelgiant į vaiko interesus.
<http://assembly.coe.int/Documents/WorkingDocs/doc99/EDOC8592.htm> Prisijungta 2007-11-26.
129. Tarpvalstybinės sutartys dėl teisinės pagalbos ir teisinių santykių.
<http://www.migracija.lt/index.php?1755793642> Prisijungta 2007-11-27
130. Visuotinė žmogaus teisių deklaracija. http://www.unhchr.ch/udhr/lang/lit_print.htm
131. Vyriausybė “palopė“ Pilietybės įstatymą. <http://migr-md/spauda/2007/delfi070905.htm>
Delfi, 2007-09-05.
132. VRM MD 2007-05-08 informacinis pranešimas.
http://www.migracija.lt/MD/Informac2007/2007-05-09Info_pr.html Prisijungta 2007-05-28.

SANTRAUKA

Raktiniai žodžiai: pilietybė, vaikas, nacionalinis principas, teritorinis principas, pilietybės išsaugojimas, pilietybės gražinimas, dviguba pilietybė.

Apibendrinant pilietybę pirmiausiai yra pabrėžiamas priklausomumas valstybei, antra – asmens ir valstybės abipusis teisinis ryšys, šis ryšys turi būti nepertraukiamas ir nuolatinis. Vaikas yra asmuo, neturintis 18 metų. Teisėti vaiko atstovai yra tėvai, įtėviai, globėjai, rūpintojai ir kiti asmenys, kurie pagal įstatymą ar kitą teisės aktą privalo jam atstovauti, ginti jo teises ir teisėtus interesus. Yra du pilietybės įgijimo būdai: a) gimimo faktas ir b) natūralizacija. Valstybės suteikdamos vaikui pilietybę laikosi tam tikrų principų: nacionalinio ir teritorinio arba mišraus. Lietuvoje vaikas, kurio abu tėvai jo gimimo metu buvo LR piliečiai, yra LR pilietis, nesvarbu, ar jis gimė LR teritorijoje, ar už jos ribų. Šio straipsnio taikymo problema atsiranda tais atvejais, kai vaikas gimsta valstybėje, kuri taiko teritorinį pilietybės įgijimo principą. Daugelis problemų iškyla dėl vaikų pilietybės įgijimo kai tėvai yra skirtingų valstybių piliečiai. Pavyzdžiui, jeigu vaiko tėvai turi ne tą pačią pilietybę ir vaiko gimimo metu vienas iš jų buvo vienos šalies pilietis, tai vaiko gimusio už tos šalies ribų, tos šalies pilietybė gali būti įgyjama jeigu tėvai sutinka. Kita problema gali iškilti tuo atveju, kai abu vaiko tėvai turi skirtingą pilietybę, bet vaikas gimsta trečiojoje šalyje. Lietuvoje vaikas, kurio vienas iš tėvų vaiko gimimo metu buvo LR pilietis, o kitas buvo asmuo be pilietybės arba nežinomas, yra LR pilietis neatsižvelgiant į vaiko gimimo vietą. Analizuojant valstybių pilietybės teisės aktus dėl vaiko pilietybės įgijimo, kai vaiko tėvai nesusituokę, didelių problemų neiškyla, ypač jeigu vaiko motina yra tos šalies pilietė, kurioje gimė vaikas. Nekyla problemų dėl vaiko pilietybės įgijimo, jei vaiko tėvas yra tos šalies pilietis, kurioje vaikas yra gimęs, ir jei yra įteisinta tėvystė. Didžiausios problemos iškyla kai vaikas, gimęs nesusituokusiems tėvams, gimsta užsienyje. Daugelis valstybių įvaikinimo atveju vaikams pilietybę suteikia taikant tokias pačias nuostatas, kaip ir vaikų pilietybės įgijimui kai vienas iš vaiko tėvų yra tos valstybės pilietis. Lietuva yra viena iš tų šalių, kuri Pilietybės įstatyme neturi atskirų nuostatų reguliuojančių pilietybės suteikimą vaikui įvaikinimo atveju. Pilietybės suteikimo įvaikinat problemos gali iškilti tuo atveju, kai įvaikinamas vaikas atvyksta į šalį iš savo gimtosios šalies, vaiko įtėviai yra tos šalies pilietis ar piliečiai ir kuomet įvaikinimo procedūra nepavyksta. Tokiu atveju yra galimybė, kad vaikas gali likti be pilietybės. Lietuvoje, jeigu asmuo be pilietybės gyvena nuolat, vaikas gimęs Lietuvoje įgyja Lietuvos pilietybę. Viena svarbiausių LR Pilietybės įstatymo nuostatų yra dėl pilietybės išsaugojimo užsienyje gyvenantiems lietuviams, ypač jų vaikams, vaikaičiams, provaikaičiams jeigu jie anksčiau yra turėję pilietybės ryšių su Lietuva.

LEGAL REGULATION OF THE CHILD CITIZENSHIP

SUMMARY

Keywords: citizenship, child, national principle, territorial principle, retention of citizenship, return of citizenship, dual citizenship.

Describing the nationality firstly the dependence to the state is stressed, secondly – the legal connection between citizen and state, that should be mutual, constant and continuous. A child is a person under 18 years old. Legal representatives of the child are parents, adoptive parents, tutors, guardians and other persons who according to the law can represent the child, protect his/her rights and legal interests. There two ways to achieve the nationality: a) by birth and b) by naturalization. There are some principles that the states usually comply in the cases of the child birth: national, territorial or mixed. In Lithuania the child, who's both parents are citizens of RoL on the time of the child birth, is citizen of RoL and it doesn't matter if the child is born in the territory of RoL or outside. The problem arises when the child is born in the state where the land principle dominates. Lots of problems rise when the parents have different nationalities. For instance, if the parents of the child has the different nationalities and on the time of the child birth one of the parents was the citizen of that state, so the child, who was born outside the state, nationality of that state can be acquired if the parents agrees. Another problem can arise if the parents of the child have different nationality, and the child is born in the third country. In Lithuania, if the child, who's one of he parents was citizen of RoL and the other stateless person on the time of the child birth, is citizen of RoL and it doesn't matter if the child born in the territory of Lithuania or outside. Analyzing the laws that regulate questions of nationality when the parents are not married, problems do not arise if the mother of the child has the nationality of that state where the child was born. There are no problems regarding the acquisition of the nationality if the father is the citizen of the state where the child was born and if the paternity is acknowledged. The biggest problems arise when the child “born out of wedlock” is born outside the state. Most states provide for the acquisition of their nationality by foreign children adopted by one of their nationals. Lithuania is one of the countries, which do not have particular statements regarding the nationality in the cases of the child adoption. The problems of the child nationality acquisition may arise in such a case if the child comes to the state of the adoptive parents and the adoption procedure fails. In such case there is possibility that the child would become stateless. In RoL if the stateless persons live continuously in RoL the child born in RoL acquires the nationality of Lithuania. One of the most important statements of the Nationality Law of Lithuania is regarding the retain of the nationality of Lithuania to the foreign Lithuanians especially if their parents, grandparents, ancestry before were in nationality connection with RoL.